









דבא קאמר דמוחין בנשים ובמס' סוכה [ב':] אמר רבי יהודה מעשה בהילני המלכה שהייתה יושבת בסוכה שהיא גבוהה מכ' אמה והיו זקנים נכנסים ויוצאים ולא מוחו תריץ לרבי יהודה בלא ברכה יתבה ולהכי לא מוחו ואי משום ישיבה הא אמרינן ושם כיון תשובו כעין תדורו ודירה איש ואשתו ומה אשה אגב בעלה ישיבה אף הילני אגב בניה ישיבה ורבי יהודה ורבי יוסי עבדינן כר' יוסי ועירובין מ"ו: הולכך לא מוחו בנשים ואמרינן נמי [שבת קמ"ח:] הני נשי דיתבן אפומא דליהיא וקמינגרד הצביידו ומייתי להו ולא א"ל ולא מידי אלמא באיסור דרבנן לא מחינן בהו דכר' יוסי קייל והא דאמרינן מיכל בת שאול היתה מנחת תפילין לרבי יוסי בברכה לרבי יהודה בלא ברכה אליבא דמ"ד [עירובין שם] תפילין זמן גרמא ולמ"ד לאו זמן גרמא לרבי יהודה נמי בברכה:

**א. פה. לעולם** ישלים אדם פשוטיו עם הציבור ב' מקרא ואחד תרנום וברכות ח"ל גיל דביחיד דהר בכרך א' מיירי שאין לו עשרה לטרות בתורה שצריך לכון השעה שקורין הציבור בפרשה בבבב"ג ויקרא נס הוא ביחיד שנים מקרא כנגד שנים הקורין בבב"ג ואחד תרנום כנגד המתרנס בב"ג שכן היה מנהגם כדתנן [בבב"ג:] הקורא בתורה לא יפתח לקרות פחות מג' פסוקים ולא יקרא למתרגם יותר מפסוק אחד, דאם כמו שפירשו רבותי דבקריאת הפרשה בבוקר בשבת מיירי כמו שאנו רגילין לימא לעולם יקרא אדם הפרשה בשבת שנים מקרא וכו' עם הציבור למה לי אלא ודאי עם הציבור ממש כדפרישית ועוד שנים מקרא וכו' למה לי הלא ישמעו בבב"ג ויצאו ידי חובתן ואעפ"כ מנהיגו מנהג גמור דיימנן דלא מצו מכוין דעתיה בבב"ג לכל הפרשה ויצא בקריאה שקרא כבר ג.

**פ. מה** שנוהגין במו"ק להשביע שומרין בין שנפקד אצלו בעדים בין שלא נפקד בעדים שבועת היסת ותקנת דרב נחמן דה' בפרק א' כל הנשבעין [מ"ה:] אמרינן שבועת שומרים דחייב רהמנא הובי משכחת לה ודייקנן דלא משתכחה אלא במפקד בשטר אבל מפקד בעדים לא מינו שיכול לומר החזרתי לך כי אמר נאנסתי מדומן אבל מפקד בשטר צריך להחזיר בשטר אבל מפקד בעדים א"צ להחזיר בעדים כדאמרינן מכלל דתרווייהו סבורא להו המפקד אצל חברו בעדים א"צ להחזירו בעדים בשטר צריך להחזירו בשטר ו' ואי קשיא דרבא אדרבא הבא אמר רבא צריך להחזיר בשטר ואין נאמן לומר החזרתי ובפרק המוכר את הבית [ב"ב ע"ג:] אמר רבא הילכתא שטר כים היוצא על היתומים

ועיין צפ"י זעז אפרים על הפסיקתא. ג' ר"ל העשירי כמ"ס זדה"י ח' כ"ד. פ. א' עיין חגיגה [מ"ז:] ב' והא דליחא צברכות לג' דעוצר גלל תשא חינו רק חנוכתא וכן הוא דעת רוב הראשונים ועיין בסד"ח נוערכת צ' אות קט"ו. ג' וכן הוא בלשון רבינו לעיל צ"ג ב"ה ולפנינו הגירסא אשונא דמנוחה וכן הוא בלשון רבינו לקנן צפסקי זילה ל' ע"א. פ. א' אפטר ל"ל צכפר דהא כרז צכ"ו יס צה עשרה כנונולר צנוגילה ג' ע"ב וצככותות ק"י: ב' הנועדכי י"ע צברכות ק"י ח' אות ג' וצד"ה קס אות ג' וי"ח כ"י דכונת צנינו להא דליחא צירושלנו דלריך להיות ח' קודא וז' ונחון עליו וכו"ה צתיקפתא קס פ"ג והוצא כר"י וצבר"ש וצברנצ"ס פ"ב ונה"ל תפלה ה"ו ועיין צתיק' ונגילה כ"ח ע"ב דיה תנא וצתיק' צ"ב ט"ז ע"א ד"ה שמוכה וצשית' חולר חיים ח"ח ק"י י"ג: ג' הוצא צהגה"מ פ"ג ונה"ל תפלה ה' כ"ה ועיין צצ"י ח"ח ק"י רפ"ה: **פ. א'** כ"ל דל"ל "היא דצפרק" ור"ל דמה שמהיגין להשביע שומרין צהפקד צעדים וקלא צעדים חינו צנועת שונאים על תורה רק צנועת היסת שתיקן ר"י וקס' דצפרק כל הנשבעין אונרינן דצנועת שונאים לא וצכחת אפילו צהפקד צעדים חלא צשטר דצלא צעדים חלון השונר צנוגו דלהדים וצלא שטר חלון צנוגו דחזרתי. — והנה עיין צצ"ש וצ"ר: צצ"ש חלא צעדים חלון השונר צנוגו דלהדים וצלא שטר ח' וצתיק' ח"ח ק"י ל"ב וצצ"י קס ותלחא כי הוסכס וכל הפוקקים לחסונים וחזרוכים דקוג"י דצנועת חכ"ל דאונרינן דצנועת שונאים לא וצכחת רק צשטר חינו הלכה ופקקו כולם דל"נו צנה ונגו עי"ש ונודצי צנינו וצולר דהכי הלכתא דלא וצכחת צנועת שונאים רק צהפקד צשטר וחולק על כל הפוקקים. וכיין צצ"ה

לספור עד א' בשבת של חג השבועות? שבתות תמימות ולסימנא נקמ ישוע ושכניה כי ישוע מ' למשמרת ושכניה דה' ג' למשמרת. וכ"ד משמרות הן מחדשין משבת לשבת וראש המשמרה הוא יהודיב מתחיל שבת של ראש חודש ניסן, ובשבת שלפני הפסח ידעיה, ובשבת שהוא פסח כל המשמרות שוות כל ימי הפסח, ולשבת של מוצאי פסח נכנס חרים ואחריו בשבת ג' שערים, ושבת ד' מלכות, שבת ה' מימין, שבת ו' הקוף, שבת ז' אביה, שבת שהוא ערב עצרת יכנס ישוע ולא יעבוד עד אחר עצרת כי ביום עצרת כל המשמרות שוות הנה אין עבודת ישוע ושכניה בין פסח לעצרת, אבל אם יארע ניסן ופסח בני בשבת או בה' יכנסו ישוע ושכניה בין פסח לעצרת לעבודה וגם לא יהו תמימות כי יש למנות מג' ועד ג' מה' ועד ה' ויכנסו ישוע ושכניה לפני עצרת, כי בשבת שלפני ניסן יכנס יהודיב ויהו עוד ב' שבתות עד הפסח ויכנסו ידעיה וחרים ובשבת שבתוך הפסח יכנס שערים ויעבוד אחר הפסח בשבת ראשונה שאחר הפסח ויהו עוד ז' שבתות עד עצרת ויכנס אף ישכניה עד עצרת ויעבוד ואפי' יהיה פסח בא' בשבת יהי' עצרת ב' בשבת ויכנס שכניה קודם עצרת ויעבוד, כי בא' בשבת שהוא ערב עצרת יעבוד.

**פ. מה** שנהגו אבותינו שלא למחות בנשים הנוטלות לולב ומברכות עליו וכן ליישב בסוכה מברכות ג"ל אע"פ שהן פטורות דמצות עשה שהזמן גרמא הן ג"ל דמהבא סמכו דאמרינן בפרק בתרא דעירובין [צ"ו:] אשתו של יונה היתה עולה לרגל ולא מחו בה חכמים ומוקמינן לה כרבי יוסי דאמר נשים סומכות רשות ובעלייתה היתה מביאה עולת ראייה דהיא מצות עשה הבא מכלל לאו דלא יראו פני ריקס וסומכת על עולתה וכנון שהיו אומרים לה אקפן ליריב"י א' ולא תבואי לידי מעילה ויצא הברזל [מ"ב ו'] תרגום וקפא ברזלא ולא היתה סומכת בכל כוחה דאילו אדם הסומך על בהמת קדשים בכל כוחו שלא בשעת סמיכה חייב קרבן מעילה דעביד עבודה בקדשים ואסור מדאורייתא ואקפא אסור מדרבנן שלא בשעת סמיכה גזירה שלא יעשה בכל כוחו ודחי ר' יוסי אקפא שהיא איסורא מדרבנן מקמי נשים אבל סמיכה בכל כוחה שהיא איסורא דאורייתא ע"כ לא שרי ר' יוסי לנשים וכו' הוכי דדחי ר' יוסי איסורא דרבנן מקמי נשים ה"ז דחי ברכת סוכה ולולב דליבא אלא איסורא דרבנן ברבא לבטלה ג' מקמי נשים ומברכי וגם נוטלת לולב דליבא אלא איסור טילטולא דרבנן אבל לרבי יהודה דאמר אין סומכות דלא הוינן איסורא דרבנן מקמי נשים לא מברכי אטובה ורא נטלי לולב, ואי קשיא לך דרבי יהודה אדרבי יהודה

היתו  
פלגא  
לומר  
מלה  
ולחב  
דמלו  
היה  
בשמו  
דאמר  
קאמו  
ד  
צ. כ  
שני  
פסק  
ימים  
מכע'  
אשמ'  
ראויר  
דהוי  
והאי  
השמ'  
שבת  
הליל  
הליל  
[זבים  
סופה  
אינו  
שהיב  
לדא  
צווי  
וכונו  
דיה  
ושחר  
כלמן  
והוא  
ח"כ  
פסיד  
קצר  
דלקו  
צנינו  
ליכא  
דגרכ  
קוצר  
דלא  
דלונג  
ה"ו  
ולחצ  
לעד  
לדבר  
למשנ  
כמו  
לא  
עד  
חידו  
פרי  
סומח  
פסיד  
דכדו

5

6

ואנהו בדידהו. דוקא רב ששת וכיצא בו דתורתו אומנותו היא<sup>198</sup>, אבל האינא קיימא לן כרבא דאמר רבא [בפ"ג] ואלו נאמרין<sup>199</sup> כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפי' בדבר הלכה, וכש"כ במילי דעלמא דאסור<sup>200</sup>.

7 [ח, ב] רב ביבי בר אבבי סבר לאשלומינהו לכולהו פרשייתא דכלא<sup>201</sup> במעלי יומא דכיפורי. פרשייתא דכלה הן ד' פרשיות באלול וד' פרשיות שקורין באדר<sup>202</sup>. ומפני שהיה רב ביבי בר אבבי טרוד [בחדש הכלה]<sup>203</sup> במסכתא דכלה<sup>204</sup> ולא מצא פנאי [לקרות]<sup>205</sup> להשלים כל פרשה בשבתא<sup>206</sup> סבר לאשלומינהו לכלהו הני ד' פרשיות<sup>207</sup> בערב יוהכ"פ. ואסקינא תנינא

כי ברבים היו עמדי, כלומר הצבור היו מתפללין עמדי במקום שכינתך בבית הכנסת<sup>193</sup>.

אלא אימא שיעור שני פתחים ואחר כך יתפלל. והכנס בבית הכנסת יכנס שיעור שני פתחים ואח"כ יתפלל שנאמר<sup>194</sup> לשמור מזוזות פתחי<sup>195</sup>.

אסכרה דמיא כחזירא מגבבא דעמרא. פי' חזירא קרן, כלומר כמו צמר שנסתבך בקרן ובא לשלפו מעל גבי הקרן שאינו יכול לשולפו אלא בשבירת צמחי הקרן, כך מיתת אסכרה. אבל מיתת נשיקה היא סתימת הפה בלא צער, כגון ותישק<sup>196</sup> ידי לפי<sup>197</sup>.

רב ששת מהדר אפיה וגריס אמר אנן בדידן

193. עפ"י תשובה"ג ליק סי' קיד. וכו"ה בכת"י ב.מ. 26.977 סי' פכ בשני קל. 194. משלי ח, לד. ונראה דגרס בגמ' שנאמר וכו', וכו"ה בדק"ס כאן ע"ש. 195. עפ"י אר"ז הל' ק"ש סי' י. והוסיף: גם הוא (ר"ח) מצריך כניסה ממש ביותר משני פתחים (כפרשי' רחוק מן הפתח כשיעור שני פתחים). ובהערות שבאוצה"ג כאן עמ' 6 הערה ג כתב: ונראה שר"ח הביא כאן גם את הירושלמי. וכוונתו לירושלמי ברכות פ"ה ה"א. ולא רק דנראה שכונת האר"ז לומר שר"ח כרש"י ולא כהירושלמי, כי הירושלמי מפרש הפסוק כהס"ד שבגמ' כאן דמשמע ב' פתחים ממש, הנקיים שצריך ליכנס לפניהם משני דלתות מ"ט וכו' ולא פריך שני דלתות ס"ד כהבבלי. וראה טור אר"ח סי' צ שהביא כן מהירושלמי. ועי' ח"י הרד"ל למדרש רבה דברים פרשה ז הערה ו. ובאר"ז שם הביא בשם מורו שבאמת יוכל לישב סמוך לפתח, ומה שנתנו כאן שיעור שני פתחים אינו ענין לכניסה, אלא להשייח שלא ימהר להתפלל כשכנס מיר. וכן פי' הראב"ד הובא בספר המנוחה הל' תפלה פ"ח ה"ב. וראה טור וש"ע שם שנקטו להלכה ב' הפירושים, ועי' מג"א שם סק"ל"ב. ובש"ע שם סי' כ דשני פתחים היינו ח' טפחים. ובביאור הגר"א שם הביא לזה מקור בגמ' עירובין י"א, ב דרחב פתח ד' טפחים. [אגב, רבינו מנוח שם כתב דהשיעור הוא ח' אמות דסתם פתח ד' אמות. והמהדיר שם לא העיר מהש"ע. אולם גם באגודה ונמוק"י כתבו כן בשם התוס'. ולענין חלוקת חצר רוחב הפתח ד' אמות, עי' ב"ב י"א, א]. 196. איוב לא, כז. 197. עפ"י ערוך ערך גב ז' וערך נשר ה' בשם ד"ח. ושם: בערך גב כתבנו פי' ר"ח. ועי' יקר הערך כאן. 198. עי' כס"מ הל' תפלה פי"ב ה"ט. 199. סוטה לט, א. 200. עפ"י אר"ז הל' ק"ש סי' י"א, ותוס' סוטה לט, א ד"ה כיון. ומובא גם בראב"ה ברכות סי' כא וז"ל: ור"ח כתב שדוקא לרב ששת הותר שתורתו אומנותו, כדגרסינן בעירובין סה, א אמרה ליה ברתיה לרב ששת לא בעי מר למינס פורתא. והראיה היא של ראב"ה. ולפי' ר"ח מיושבת קושית התוס' כאן ד"ה רב ששת. גם הרי"ף כאן [ד, א] הביא פי' ר"ח וז"ל: ואמרו רבנן דוקא רב ששת דתורתו אומנותו וכו'. וכ"ה בשמו בהגהות מיימוניות הל' תפלה שם אות ז. ובהגהות הבי"ח אות ה ציין לרי"ף מגילה פרק היה עומד סי' אלף קמא. ושם הביא המשך דברי ר"ח כאן וז"ל: ורבוותא אחריני פסיקו להאי קושיא וקאמרו דוקא כגון רב ששת דתורתו אומנותו אבל כו"ע לא ומסתברא כוונתייהו. ועי' ספר העתים סי' קצו דלהודות לאחור אסור אף למי שתורתו אומנותו. והראב"ן סי' קלג הביא פי' זה בסתם והוסיף וכ"ש במילי דעלמא, שנאמר ובפתחו עמדו כל העם, ואין עמירה אלא שתיקה שנאמר עמדו ולא ענו עוד. 201. לפנינו בגמ' דכולה שתא. ועי' הערת הגר"י"ב על גליון הגמ'. ובתוס' רבינו יהודה שירליאון: יש ספרים דגרסי דכלה, וכן גרס ר"ח. ועי' תוס' הרא"ש. ועי' ספר העתים עמ' 248 שכן פי' רה"ג. ועי' בעמ' 6 — 245. 202. בערוך ערך כל ד': פירוש הן ח' פרשיות שקורין בד' שבתות שבאלול ובד' שבתות שבאדר. 203. עפ"י הערוך שם. וכ"ה בראב"ן סי' קלה. 204. ר"ח בפי' לתענית י, ב מפרש ואפי' במס' דכלה, שמתעסקין בה כל תלמיד חכם שרוצים לשנותה בכלה [של אלול און] בכלה של אדר. המוקף השלם עפ"י הערוך ערך כל. אבל רש"י בשבת קיד, א ד"ה פי' דהכונה היא לברייתא הנקראת מסכת כלה. ועי' תוס' שם ד"ה ואפילו וספר העתים עמ' 246. 205. עפ"י הראב"ן שם. 206. בערוך שם: בשבתה. ובראב"ן: בשבת שלה. 207. בערוך שם: להני ח' פרשיות. וכן יש לפרש הנוסח שלפנינו וכוונתו לר'

זרי לאינשי, כי רב חסדא נהמא כ"ס.  
ול"ג בה ואמר שחים נתנו לו ל'184, אלא וחנותי את אשר ות אשר ארחם אף על פי שאינו צמעתא סלקא, דכתיב מדוע דרך זכלל דלא ידעי<sup>185</sup>.

כפי וכו'. והענין שאמרו מלמד ל' למשה קשר של תפלין, וכל זה דמיון ש"ץ העובר לפני התיבה משה רבינו<sup>186</sup>. ואידך פירושא<sup>187</sup> על האי קרא בדבר ה' שמים ד שכל דבור ודבור שיוצא מלפני ד מלאך, וכן כאן כשהיה הדבור בפסוק [נ"א: בפרשת] ויעבור, ל' הקב"ה מלאך<sup>188</sup> מעוטף כשליח גד למשה במראית העין סדר

ב פדה בשלום נפשי מקרב לי כי י. אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ס ומתפלל עם הציבור מעלה אני אני לי ולבני מבין אומות העולם. ה נפשי מכל צרה בעסקי בתורה ונאמר<sup>190</sup> וכל נתיבותיה שלום<sup>191</sup>, מ"ח שמקרכת אפי' הרחוקים<sup>192</sup>.

בענין זה וכו' עפ"י כת"י הנ"ל ואר"ז כת, א 182. צ"ל: דסמידא. וכ"ה משום ר' יוסי לעיל סיבר ששלשה ס דכוותי דר"מ סלקא ואח"כ מימרא ס אף לא מיסורי הצדיקים. והאר"ך [ח"ב] שמבאר דברי הנביאים לדעת 161, ולהלן הערה 188. ומובא גם הפי' שהיה ע"י מלאך, וע"ש בהערה ולואך אלא בדרך חלום, והפי' השני זאך. 189. מתשובה"ג ליק סי' קיז. במדרש רבה נשא פרי' יא סוף פי' כאן עמ' 6 הערה ב). 192. אבל

7

פי' שיש בה ששה חוטי  
 חוטין של צמר הצבועין בה  
 שנים הוא שכורך על הו'  
 ירושלמי<sup>221</sup> כיני מתניא ו  
 שבה, ומאי טעמא דרבנן ור  
 לו, ומאי טעמא דר' אליע  
 שיהא ניכר בין הצבועין,  
 צמר צבוע בשני מינין<sup>222</sup>.  
 אמר אביי לתפילין כא  
 אמר אביי ללבוש אדם תפ  
 דאמרי משיראה את חב  
 ויכירה<sup>223</sup>. ולקרות ק"ש  
 גומריין<sup>224</sup> אותה עם הנץ  
 גאולה לתפלה ונמצא כ

מאימתי קורין את שמע בשחו  
 ועי' תוס' ד"ה אלא ורשב"א ב  
 שבערכין כתב שזהו כשיטת ה  
 תשובת הרמב"ם לחכמי לונל  
 ועי' פתיל תכלת (להארמו"ד  
 מן הירושלמי, וזהו כדרכו ו  
 כיני מתניא בין תכלת שבה  
 פי' הר"ש סיריליא לירושלם  
 בהערות לערוך השלם, ובהע  
 וראה בתלמיד רבינו יונה כ  
 החיים (להמלבי"ם) סי' ל  
 שהחמה זורחת כמין ניצוצו  
 להלן. <sup>225</sup> וכ"ה בשם  
 מ"א. <sup>228</sup> עפ"י ראבי"ה  
 זמן ק"ש הוא לאחר הנץ  
 משמע מסיימים. אולם מלו  
 אות א. וראה בראבי"ה, ו  
 כאן. אך כתב דלישנא כרי'  
 כשיטת התוס' יומא לו, ב  
 שלישיית. ומדברי הרי"ף ב  
 ספר הישר לר"ת סי' תקל  
 אליהו (קליש) ח"ג סי' א,  
 שם ומובא לעיל הערה 14  
 אביי בשמו וגם בתוס' ר'  
 וק"ש של שחרית למצוה  
 ז"ל והגאונים. ובכת"י ב.  
 שמשכימין וקורין קודם ה  
 החמה מטי זמן יוצר אור ו  
 להלן יא, ב. <sup>232</sup> א.

בה ידי חובתו של יום ושל לילה<sup>213</sup>, וא"ר הושע  
 בן לוי הלכתא כותיה. ההיא אסיקנא<sup>214</sup> כדאי  
 הוא ר' שמעון בן יוחאי לסמוך עליו בשעת  
 הדחק, כגון דאיתניס ולא קרא ק"ש עד שעלה  
 עמוד השחר, הואיל ועדיין לא הנצה החמה  
 התירו לו בשעת הדחק כגון דאיתניס בשכרון  
 וכיוצא בו, ובלבד שלא יאמר השכיבנו<sup>215</sup>, אבל  
 שלא בשעת הדחק לא יצא אם קרא אחר שעלה  
 עמוד השחר<sup>216</sup>.

[פעמים שאדם קורא ק"ש וכו' לאחר שעלה  
 עמוד השחר ויוצא בה ידי חובתו וכו' של  
 יום]. והכי הלכתא מדאמרין בפרק תפלת  
 השחר<sup>217</sup> אבוה דשמואל ולוי כי הוו נפקי  
 באורחא הוו מקדמי ומצלו וכי מטא זמן ק"ש  
 קרו<sup>218</sup>.

[ט, ב] [מתני] מאימתי קורין את שמע  
 בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן. אוקימנא  
 משיכיר בין תכלת שבציצית ללבן שבה<sup>219</sup>.

ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר אלא כל פרשתא  
 בשבתא<sup>208</sup>.  
 והזהרו בורדין. פי', חוטין דקין שהן מלאין  
 דם וסמוכין לושט<sup>209</sup>.  
 ומשום מעשה דרב פפא. שהיה נושה בארמאי  
 ממון ובה לביתו לפרעו, והיה לאותו ארמאי בן  
 ומת והיה מוטל על המטה, כיון שנכנס רב פפא  
 אמר ליה שב על המטה, כיון שישב על המטה  
 צעק כי אתה הרגת את בני וכו'<sup>210</sup>. [באותה  
 שעה אמרו אל תשב במטה ארמית]<sup>211</sup>.

א"ר יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל.  
 הא<sup>212</sup> דתנן רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד  
 השחר. אמר רב [יהודה] אמר שמואל הלכה  
 כרבן גמליאל, וכן הלכה לעולם עד שיעלה עמוד  
 השחר ואפילו שלא בשעת הדחק. אבל הא דתני  
 ר' שמעון בן יוחאי משום רבי עקיבא פעמים  
 שאדם קורא קרית שמע שתי פעמים ביום, אחת  
 קודם הנץ החמה ואחת לאחר הנץ החמה ויוצא

פרשיות שבכל חרש דכלה. <sup>208</sup> כ"ה באו"ז הל' ק"ש בשם רבינו. ובראב"ן סי' קלד וערוך שם בסתם.  
 ונזכר בקצרה גם בהגהות מיימוניות הל' תפלה פי"ג אות ש. ועל פי' רבינו הסתער ראת רבינו שמחה (בהגהות  
 מיימוניות שם) דהכא מיירי מכל פרשיות השנה, שהרי ר' חייא מיחה ברב ביבי דבערב יום כפור מצוה לאכול.  
 ובשלמא אי מיירי מכל פרשיות התורה מובנת דחיתו, אבל לפי' ר"ח קשה וכי צריך לאכול כל היום, והרי ודאי ימצא זמן  
 פנוי להשלים ח' פרשיות. אולם בספר העתים ס"ל דהעיקר כפי' ר"ח (אף שאינו מזכירו בשמו) ומפרש חשבת  
 ר' חייא, כי מפני שצריך אדם בערב יום הכפורים להתעסק בשמחת היום, לא אריך לאתעטוקי בכך כי היכי דלא  
 ליתי לאטרודי. <sup>209</sup> עפ"י ערוך ערוך ורדין. ועי' רמב"ם הלכות מאכ"א פ"ז ה"י ובמ"מ שם. <sup>210</sup> ע"כ מפ"י ר"ח  
 פסחים קיב, ב. ובפי' רנ"ג כאן מביא מרבינו חושיאל אביו של ר"ח ביתר הרחבה. ונקל לשער שר"ח קבלו מאביו אלא  
 שיש בו תוספת שרב פפא הרגיש שרוצה הגוי להתעולל עליו עלילות ברשע. [ומש"כ כפי' רנ"ג אחר שהזכיר  
 את רבנו חושיאל בברכת המתים "ולתחיה" אינו מובן ואולם בכת"י אוקספורד: ולתחיה ר"ח מורי]. <sup>211</sup> עפ"י  
 ערוך ערך ארם א' ע"ש. <sup>212</sup> קטע זה הוא עפ"י כת"י בריטיש מוזיאום 26.977 דף 132 עמ' ב סי' עד  
 ומובא בלקוטי פי' ר"ח באוצה"ג עמ' 7. <sup>213</sup> לפנינו בגמ': אחת של יום ואחת של לילה. <sup>214</sup> להלן  
 ט, א. <sup>215</sup> וכתב הריצ"ג (מובא ברשב"א כאן) שלא יאמר מלת השכיבנו דהברכה חייב לומר דהא בעינן שתיים  
 לאחריה. וכן מוכח קצת מלשון רבינו דלא כתב שלא יאמר ברכת השכיבנו. ועי' רבינו מנוח ואו"ש הל' ק"ש  
 פ"א ה"י. <sup>216</sup> בסוף הקטע: וכן פי' רה"ג. ומסופקנו אם זה מפי' ר"ח, או הוספת המעתיק. גם באבורהם  
 שער א. (עמ' ג) הביא שכן פי' רה"ג. והרמב"ן במלחמות כאן שכ"פ ר"ח ועי' רי"ף. ועי' רשב"א דל"ד סמוך  
 להנץ, אלא כל לאחר שעלה עמוד השחר אסור, וכמעשה דרבן גמליאל וכו' לעיל במשנה ב, א. וכן מוכח מלשון  
 הר"ח כאן שלאחר עלות השחר יצא רק בשעת הדחק. ולענין תפלת ערבית אחר עלות השחר, ראה בהשגות  
 הראב"ד על הבעה"מ שיכול להתפלל אחר עלות השחר. ותלוי אם הא דיכול לקרות ק"ש של ערבית אחר עלות  
 השחר משום דהוי עדיין לילה, או משום שיש בני אדם שעדיין ישנים והוי זמן שכיבה של לילה. <sup>217</sup> להלן  
 ל, א. <sup>218</sup> עפ"י הגהות מיימוניות הל' ק"ש פ"א הי"ב אות י בשם ר"ח. ועי' תוס' להלן ל, א ד"ה אבוה בשם ר"ח  
 ורי"ף בסוגיין. <sup>219</sup> עפ"י ספר הגר ואו"ז הל' ק"ש סי' יג. ובאו"ז הוסיף: וכדבריו משמע בפרק התכלת  
 (מנחות מג, ב) וראיתם אותו וזכרתם, ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בה ואילו, זו ק"ש, דתנן

הלכות שבת

**(מב) [א] בשחרית משכים וקורא שנים ואחד**  
 תרגום דאמר (ברכות ה, א) רב הונא בר יהודא  
 אמר ר' מנחם אמר ר' אמי אמר ר' יוחנן לעולם  
 ישלים אדם פרשיותיו בהדי ציבורא שנים מקרא  
 ואחד תרגום<sup>א</sup>: ואמרינן במדרש<sup>ב</sup> שלשה דברים  
 צוה רבי את בניו בשעה שנפטר לבית עולמו  
 שלשה ליראת שמים שלשה לדרך ארץ ואלו הן  
 של יראת שמים אל תאכל לחם בשבת עד  
 שתגמור כל הפרשה צוה ר' את בניו אל תאכלו  
 לחם בשבת עד שתגמרו כל  
 הפרשה שנים מקרא ואחד  
 תרגום. ולכן נהגו להשלים  
 קודם בית הכנסת.  
 משמע קודם אכילה יש  
 לו להשלימה. הלכך יש  
 לו להשלימה קודם בית  
 הכנסת. ושאר עניני  
 שנים מקרא ואחד תרגום פירשתי במקומו במסכת  
 ברכות (סי' יב):

**[ב] ואחר שקראו שנים מקרא ואחד תרגום**  
 הולכים לבית הכנסת ומסדרים<sup>א</sup> הברכות כסדר כל  
 הימים, וקורין קורבנות דצו את בני ישראל<sup>ב</sup>, ושונין  
 משנת איזהו מקומן (זבחים פ"ה), ולומדים ברייתא

1. תאכלו: ו ט נ תאכל
2. שתגמרו: ו ט נ שתגמור
3. ולכך נהגו... הכנסת: ו ה על הגליון ט נ ב חסר
4. ישראל: א אהרן ישר 5. בההיא: ד מההיא

א שכל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו  
 ושנותיו (ברכות שם).  
 ב מדרש זה מובא בשבחה<sup>א</sup> (סי' עה), ותניא (סי' טו) בשם  
 המכילתא בפ"י בא, אולם אינו במכילתא שלפנינו. ובמחזור  
 ויטדי קורא לזה פסוקא<sup>א</sup> (ור' בתי מדרשות כרך ב' עמ'  
 מ"ה-מ"ו). המדרש מובא גם ב"רין על הגמ' ברכות (שם)  
 ופסחים (ק"ב, ב).  
 ג וכ"כ רבינו לעיל הל' ק"ש (סי' יב), שקודם האכילה יש  
 להשלים הפרשה, אלא שאם השלים לאחר האוכל יצא.  
 והובא הענין בשמו בררכי משה או"ח (רפה סק"ב). כן הובא  
 בכלבו (סי' לו), ארחות חיים דיני קריאת שמו"ת (סי' א),  
 ובמחזור ויטרי (סי' ק"ז). וכן בשבחה<sup>א</sup> (סי' עה) בשם י"מ. במנהיג  
 הל' שבת (סי' ל) כתב שכך מנהג ספרד ופרובנצא, אלא שיש  
 מקדימין להשלים בע"ש. אך בספר העתים (סי' קעז) יוצא נגד  
 מנהג זה לקרוא קודם התפילה, משום שגורם לאחר לביהכ"ס  
 (וממילא להפסד התפילה). וכדבריו נדאה גם מסדרע"ג (סדר  
 שחרית של שבת אחר תפילת ישמח משה) שכתב: "ויתבין ציבורא,  
 ומסדרין פרשה דענינא דיומא", משמע שזה אחר התפילה.

דתורת כהנים (בראשו) ר' ישמעאל אומר וכו'. וסמך  
 למנהג זה בההיא<sup>א</sup> דסוף פרק קמא דעבודה זרה (י"ט).  
 ב) דאמר ר' תנחום בר חנילאי לעולם ישלים<sup>א</sup>  
 אדם שנותיו שלישי במקרא שלישי במשנה ושלישי  
 בתלמוד ופריך ומי ידע כמה חיי כי קאמר<sup>ב</sup> ביומי  
 ופירש רש"י כי קאמר<sup>ב</sup> ביומי דהיינו שני ימים מקרא  
 שני ימים משנה שני ימים תלמוד. ויש לתמוה דאכתי<sup>א</sup>  
 מי ידע דחיי כל השבוע<sup>א</sup>. ושמעתי בשם רב עמרם  
 זצ"ל דהיינו הא דאמרינן בכל בוקר<sup>א</sup> צו את בני  
 ישראל ואיזהו מקומן ור' ישמעאל אומר בשלוש  
 עשרה מידות גוי. ופרק קמא דקידושין (ל, א) איתא  
 נמי והכי איתא התם אמר רב ספרא משום ר'  
 יהושע בן חנניה מאי דכתיב ושנתם אל תקרי  
 ושנתם אלא ושלשתם לעולם ישלים אדם שלישי  
 כו'. אבל ההיא דמגילה דסוף פרק בני העיר (לא, ב)  
 דאמר רחמנא תקנתי להם סדר קורבנות שכל זמן  
 שקורין בהן מעלה אני עליהן כאילו הקריבו לפני  
 קרבן ואני מוחל להם על כל עונותיהן, התם קאי  
 אקריאת התורה אבל המנהג הוא כדפרישתי<sup>א</sup>:

6. ישלים: ד ישליש 7. קאמר: פ קאמרי 8. כי
- קאמר: פ חסר 9. דאכתי: פ ואכתי 10. בוקר: א
- חסר ד מוסגר

ד וכן במנהיג (סי' כא), ובאבודרהם (עמ' קסא).  
 ה חוס' (ע"ז שם ד"ה ישלש, קדושין ל, א ד"ה ל"צ) הקשו כן  
 ופירשו שישלש היינו בכל יום ויום, וכן ר"ח (ע"ז שם).  
 דמב"ם ת"ת (פ"א, יב), עוד משמע מרש"י שילמד כל ענין  
 בשליש מהזמן במדויק, וכ"מ ברמב"ם וטוש"ע. אבל  
 בריטב"א (ע"ז שם) ור' ירוחם (נ"ב ח"א טו, ד) כתבו שא"צ  
 לחלק בשוה, אלא לפי מה שצריך ומועיל יותר.  
 ו לשון "לעולם" ניתן להבנה משך כל חיי האדם, ולשון  
 "שליש" כוונתו בדיוק, וכן משמע מרש"י שזו דרך הלמוד  
 לעולם, ובחלוקה מדויקת של שלישי הזמן. אבל בריטב"א  
 (ע"ז שם) ור' ירוחם (נ"ב ח"א טו, ד) כתבו שא"צ לחלק הזמן  
 בשוה, אלא לפי מה שצריך ומועיל יותר. עוד מצאנו  
 ברמב"ם (שם) ובריטב"א (שם) בשם רבו, שדין זה הוא דוקא  
 בתחילת לימודו של אדם, אבל כשעומד על תלמודו ודאי יתן  
 רוב זמנו בתלמוד, ובחלקים האחרים יעסוק מידי פעם.  
 ואפשר שסמך לזה בפסוק שלפנינו "ושנתם לבניך", בזמן  
 שהם בגדר בני תלמידים.  
 ז במנהיג (הל' תפילה סי' יא) מוסיף, שאומרים דווקא ענינים

ג]  
 וכ  
 מל  
 מז  
 לא  
 דא  
 הע  
 לא  
 קו  
 [T]  
 הש

11

אלו  
 שרה  
 וברי  
 איזה  
 ח ה  
 באב  
 סי' י  
 תיעז  
 דברי  
 הנ"ל  
 ט ב  
 בתוכ  
 השני  
 במוס  
 (סו"ס  
 אלא  
 זה ה  
 ובטו  
 פלטו  
 חכמי  
 י בט  
 שהמנ  
 האר"ז  
 אברה  
 והביא  
 לכך.  
 יא בו  
 ובפרו  
 מזמור  
 בסידור  
 ובכלב  
 של ע  
 בד"מ,  
 לא לו



ר"מ א"ר ל"ר ז'רןך (עמ"ס) מ"ר"ט ז'רןך

ג'רןך פסקים וז'רןך

מ"ר ל"ר ז'רןך נ"א ז'רןך מ"ר ז'רןך

ר"מ פסקים ומנהגים

9

ר"מ. מהר"ם אמר, שבכל (השנה) [שבת שקורין בתורה] יש לומר קדיש לאחר חשבון בני אדם שיש לקרוא בתורה אותו היום, וכן גוהגין.<sup>2</sup>

ר"מ. ומצוה להשלים פרשיותיו עם הציבור, והמשלים ביום שבת ממש יוצא ידי שמים בלא ספק, בין קודם תפילה בין לאחר תפילה, או לאחר אכילה, ומצוה לומר כל פסוק שנים מקרא ואחד תרגום בכל שבת, ופסוק דאין תרגום צריך לומר ג' פעמים במקרא.<sup>2</sup> ג"ל שצריך להשלימה ממש ביום השבת, דכל השבוע אין ציבור משלימין לה, ויש אומרים שיוצא סמוך לשבת, כגון ביום ו'.<sup>3</sup>

ר"מ. ואומר, מי שלא חזר הסדר שנים מקרא ואחד תרגום קודם שבת, או בשבת עצמו, יכול לחזור אחר השבת עד יום [רביעי ב]שבת, ואינו קרוי עבר זמנו, כדאיתא בפרק ערבי פסחים, מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל השבת כולו, והגמרא שואל עד כמה, אמר רבי זירא עד יום רביעי, ומסיק התם חד בשבתא תרי בשבתא ותלתא בשבתא בתר שבתא; רביעי בשבתא, חמישי בשבתא, ששי בשבתא קמי שבתא.<sup>2</sup> אמנם מ"מ מצוה לחזרה (אחר) [קודם] אכילה, כדאיתא בירושלמי<sup>3</sup> שלשה דברים צוה רבי לבניו, אל תאכלו ביומא דשבתא קודם שתחזרו הפרשה וכו'.<sup>4</sup>

ר"מ מהר"ל הל' פסח יט, ע"ב; הל' קריאת התורה, סג, א.  
1 התיקון הוא ע"פ המקור בהל' קריאת התורה. מהר"ל פוסק שם על סמך דברי מהר"ם האלה, שביום שמוציאים ג' ספרי תורה, יש לומר הקדיש אחר הקריאה בספר תורה השני.  
2 ראה שם שמנהג זה לקוח ממנהגי ד' אברהם קלוזנר, במנהגי ר"א קלוזנר שלפנינו לא מצאתי ר"ן זה, דאה שם עמ' כד; ב"י א"ח, סוף סימן רפב.

ר"מ תשובות מב"ב כתי"י סיני, תתקכב.  
1 ברכות ת, א. 2 בגמרא שם, ע"ב ובתוספות ד"ה ואפילו.  
3 ראה א"ז ח"א הל' ק"ש, יא ע"ג, סימן יב; טור א"ח, רפה ונו"כ.

ר"מ השב"ץ, קפד; מרדכי הלכות קטנות, תקסח; הגה"מ קושטא הל' תפלה פ"ג; תולדות אדם ותורה, נתיב ב, ח"ג; ארחות חיים א דין קריאת הסדר שמו"ת וכו', ב; כלבו לו, דין להשלים פרשיותיו וכו'.

1 פסחים קו, א.  
2 בתשב"ץ שם הגהת רבינו פרץ; "מיהו בתוספתן רבינו יהודה בברכות פרק קמא (ח, ב ד"ה ישלים) פירש, דדוקא לענין גיטין, אבל לענין לחזור הפרשה דבעינן שישלים פרשיותיו עם הציבור אינו פוטר את עצמו בחזרה אחר השבת, כיון שהתחילו הציבור לקרות פרשה אחרת במנחה, ומטעם זה אפילו חזר הפרשה מאחד בשבת יצא, ושפיר מקרי עם הצבור, כיון שהתחילו הציבור הפרשה במנחה, ודוקא מיום ראשון ואילך, אבל בשבת במנחה, אף לאחר שקראו הפרשה משבת הבאה, לא יצא כיון שבאותו היום קראו הפרשה שעברה, ע"כ.  
הגהת רבינו פרץ נמצאת גם בארחות חיים ובכלבו הנ"ל, ראה את מרדכי הנ"ל; ב"י א"ח רפה ד"ה אבל.

3 בתוספות ברכות ת, ב ד"ה ישלים; סמ"ג, עשין יט; רא"ש ברכות א, ח ועוד מביאים את צאתו של רבי בשם המדרש, בשבלי הלקט השלם, עה; ב"י א"ח, רפה ד"ה מצוה; מעדני יום טוב על הרא"ש הנ"ל, ט מציינים כמקור של צוהא זו את המכילתא פרשת בא, ברם בכל המקומות הנזכרים לא נמצא מאמר זה, ראה מ. איש שלום במהדורות של המכילתא דרבי ישמעאל על ספר שמות, הוספה, סימן ג, עמ' קכא, שם הספרות, להגה"מ קושטא הנ"ל יש להעיר, שבהגה"מ שלפנינו

ובה הגר מפני הרוח.

ל שעות מעל השלחן יום, כי לא אמרו:

ע"ש, מותרים לטלטל

[עם הששה]<sup>2</sup>, ואמר ר"א עם המפטיר מה דאפי' מפטיר קטן ז, אפי' קטן, ואפי'

שמים ראש, המיוחסות

מד שלפני ארון הקודש (ז) ועל פי זה ההוספה מהר"ם שהעתיק אחד

יב, יב, ב): "וכן כתב

ש לאומרה, שאין דינה

ים א הל' קריאת ספר

(ע): "וכן כתב מורי ש בשם רבינו שמחה

10

דכשפתחו עמדו עמדו ממש לאחר ישיבתם כשהיתה על המגדל קודם הקריאה כן נראה לי פשוט :  
**קפנ** לפי שהיה מאור עינים ודוקא כו'. זהו צ' תירולים שהוצא בר' יונה בצרכות שם אהא דר"ש . דהרי"ף

כחאמר המוסגר : מדע שא"מ ברה"ת ביחוד . ע"כ כשצריך בשחרית . דאל"כ גם ביחוד מדרך . ולפי"ז למ"ש בבאר שבע בסוטה דף מ"א בד"ה לפי שא"מ ברכה שא"ל . מחכס אחד שגדפס בספרו דברה"ת

כ' משום דהיה תורתו אומנתו ואיה דמפרשי משום דהיה מאור עינים ע"ש . וע"כ אין סברא דניבעי תרתי. ול"ל דהאי דוקא הוא כמו או דוקא כו' :  
**קפר** עד יום שבת ואינו קרוי עבר זמנו

מפרש בסוטה (דף ל"ז) עמדו לכוון כשתיקם אבל ליטב מותר . וכן משמע בירושלמי (דמנילה דף עד) גבי הסוף דסוף סמיך בשעת קריאה (בשעה שהיה קורא בחורה) ואמר ליה איך כנתינתה כך קריאתה מה נתינתה באימה ובעמידה אף קריאתה באימה ומעומד . משמע דוקא סקורא בחורה נר"ף לעמוד אבל האחרים מותרים ליטב וכן נסנו . ע"כ :

בלבד אינה אלא משום כבוד הלבד בשבב צירך בשחרית ע"ש . וא"כ שפיר י"ל דגם ליחיד הוא חובה ומ"מ אינו מדרך משום דנפטור דברה"ת שבשחרית ולכרך משום כבוד ל"ש רק בלבד . ומשמע דס"ל דעיקר ברה"ת הוא בלבד וכמ"ש הב"ש . וכ"כ במשכנות יעקב סימן ס' יעו"ש :

**קפג** ואומר שאסור לחזור הסדר או ללמוד שום רבר בשעה שהחזן קורא הסדר ומביא ראיה מאותו פסוק עצמו דנחמיה וכפתחו עמרו כל העם לשון שתיקה . עור מביא ראיה מההיא דאיתא התם (ברכות דף ח) רב ששת מיגרם גרים אמר אינהו בדיריהו ואנן בדירין (קפג) לפי שהיה מאור עינים . ודוקא מי שאין לו אומנות אלא הוא מותר ללמוד בשעת קריאת התורה :

**קפו** אם מתלו על כבודם מותר . כ"כ הב"י

**קפד** ואומר מי שלא חזר הסדר שנים מקרא ואחד תרגום קודם שבת או בשבת עצמו יכול לחזור אחר השבת

סי' קמ"ג מהמרדכי ור' ירוחם ע"ש . כבר הבאתי בסו' הקודם מה שהוצא בב"ש דברה"ת בלבד אינה רק משום כבוד הלבד כשכבר צירך בשחרית . ואם כן לכאורה באינם חוששים לכבודם לקרות בחומשין . לא יחשו נמי לכבודם לצרך ברכה שא"ל בשבילם . הא ליאת דשפיר י"ל דרק להעדר הכבוד שיאמרו שעניינם הם אינם חוששין . ומ"מ שייך בהו כבוד הלבד ככל לבד . אך אי מהני מחילת לבד על כבודם . לכאורה נידון כזה נמי דיהני ריזוי לבד לקרוא בשני וחמישי יותר משלשה כיון דטעם דאין מוסיפין הוא משום ציטול מלאכה עי' בש"ע ריש סי' קל"ה ובט"ז שם . ויהני כשיאמרו הלבד דמוחלים על ציטולם ולא מולאתי מי שיאמר כן . וע"כ נ"ל להשיטה הנזכרת דעיקר ברה"ת בלבד כשכבר צירך בשחרית היא ברכה שא"ל והיה אסור לצרך ברכה שא"ל לולא שתקנו חכמים לצרך משום כבוד לבד . וא"כ י"ל דלסלק האיסור דברה"ת שא"ל אין כח רק ביד מתקני הצרכות וכל שאין מהם רשות בפירוש כמו בהוספה על ג' בשני וחמישי וכן בקריאה בחומשין אף שמעו הברכה

קפד) עד יום שבת ואינו קרוי עבר זמנו כדאיתא בפרק ערבי פסחים (דף קו) מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והודך כל השבת בולו והגמרא שואל ער כמה אמר רבי זירא ער יום רביעי ומסיק התם חר בשבתא תרי בשבתא ותלתא בשבתא בתר שבתא רביעי בשבתא חמישי בשבתא ששי בשבתא קמי שבתא [מיהו כחוספת רבינו יהודה בצרכות פרק קמא (דף ח) פירש דדוקא לפנין ניטין אבל לענין לחזור הפרשה דנענין ששלים פרשיותיו עם הלבד אינו פוטר את עצמו בחזרה אחר השבת כלל כיון שהתחילו הלבד לקרות פרשה אחרת במנחה . ומטעם זה אצילו חזר הפרשה מאחד בשבת י"א ושפיר מקרי עם הלבד כיון שהתחילו הלבד הפרשה במנחה ודוקא מיום ראשון ואילך אבל בשבת במנחה אף לאחר שקראו הפרשה משבת הבאה לא י"א כיון שבאותו היום קראו הפרשה פעם . ע"כ] . אמנם מ"מ מצוה לחזרה אחר אכילה . כדאיתא בירושלמי שלשה דברים צוה רבי לבניו אל תאכלו ביוםא דשבתא קודם שתחזרו הפרשה וכו' . נראה למהר"ם ז"ל שאינו מועיל כל כך שחזור שלשה פעמים מקרא כמו שיחזור שנים מקרא ואחד תרגום כי מן הדין היה לנו לחזור את הסדר בתרגום ירושלמי לפי שמפרש את העברי יותר במוב מתרגום שלנו אך אין מצוי בינינו . ואף כי אנו נמשכים אחר מנהג הבבליים . ולאחר שיחזור הסדר בשבת אין צריך לחזור הפרשה מסדר שניה וההפמרה :

**קפה** ואומר שאין חובה לקרות הפרשה ליחיד בשני וחמישי ואפילו בשבת במקום שאין מנין רק אם חזר הסדר שנים מקרא ואחד תרגום כדאיתא במגילה (דף כג) אין קורין בתורה פחות מעשרה . וראה להר"מ ז"ל שקרא הפרשה ביום חמישי בע"פ כי אמר מה שיש בניטין (דף ס) דברים שבכתב אסור לאמרם בעל פה רוצה לומר במקום שהוא חובה . וקשה מקריאת שמע שהיא חובה ואומרים אותו בעל פה לכך נראה (קפה) דדוקא להוציא אחרים ידי חובתן הוא דאמרינן דברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרם בעל פה אבל לגבי עצמו מותר בדפירשו התוספות בניטין אבל ככאן אינו חובה תרע שאין מברכין ברכת התורה ביחיד דכך יכול לאומרה בעל פה ;  
**קפו** ואומר שאינו יכול לקרות בחומש בבית הכנסת לפטור הציבור כדאיתא במסכת גיטין פרק הנוקין (דף נו) מהו לקרות בחומשים בצבור אינו אסור אלא מפני כבוד מפני שהיה להם לכל אחד ואחד חומש לבדו) ומשמע דוקא מפני כבוד

כדאיתא בפסחים כו' . לפרש דאינו כהא דהבדלה דרק עד יום ד' זמנו . ל"ע חדא דמ"ש מהא דהבדלה . ועוד הרי בב"י סי' רפ"ה הוצא בשם סר"מ דמדמי זה להבדלה . ואם כן הלשון עד יום שבת קשה . דבשלמא כל השבת דבהבדלה דמפרשי' עד יום ד' . י"ל כיון דלח"כ מקמי שבתא מיקרי . משמעות דכל השבת הוא עד יום ד' . אבל הלשון עד יום שבת . משמעותו צד שבת הבאה ממש ול"ע : ומ"מ מלזה לחזרה אחר כו' . כ"ל דג"ל קודם אכילה . ועי' בהגמ"י פ' י"ג מחפלה אות ש' : כדאיתא בירושלמי . עי' ברא"ש פ"ק דצרכות סי' ח' ה' **קפה** דדוקא להוליא אחרים י"ח כו' . כ"כ הסו' בתמורה דף י"ד ע"ב . ועי' צביאור הגר"א סי' מ"ט דמבואר כן בהענין דכ"ח בשם ר' יוסי ע"ש . והנה בחוות יאיר סי' קע"ה הק' על הסו' דהיכן מרומז בדרש דכתוב לך דרק להוליא אחרים י"ח מייירי ע"ש . ולי נראה דאפילו אי היה קשה כזה על הסו' . על התנא לא תקשי צין אם הוא דרש גמור צין אם הוא אסמכתא [עי' ברכ"י סי' מ"ט] ד"ל דהיה מקובל אלו דדרש זה הוא על להוליא אחרים י"ח . אך קשה דמשמע שם דלת"ק גם להוליא אחרים י"ח שרי . ואם כן תימי דרשת דריב"ג מתורגמניה דר"ל בתמורה דדברים שבכתב אסור לאומרן בע"פ . כתנאי דלת"ק דר"י לא דרשי' זה כלל וזה ל"ע

ב. ואמר עולא גדול הנהגה מיניע כמו יותר מירא(ת) שמים: ולעולם ידור  
 במקום רבו והתניא אל ידור לא קשיא הא דכייף ליה הא דלא כייף ליה  
 כא. א"ר יוחנן מאי דכתיב ועזבי ה' יכלו זה המניח ס"ת ויוצא ס"י לא  
 שנפתח (ויוצא) בעי רב ספא בין פסוקא לפסוקא מאי תיקו רב ש  
 5 מהדר אסיה וגריס אמר אינהו בדידהו ואנן בדידן והני מילי למי שהשלים פרשיות  
 עם הצבור אבל לאינש אחריני לא כדאמרין בס' אלו נאמרין אמר רבא  
 שנפתח ספר תורה אסור לדבר אפי' בדבר הלכה וצריך לכון לכו לצאת ולש  
 מסי הקורא ור"ח<sup>10</sup> כתב שדוקא לרב ששת הותר שתורתו אומנתו<sup>11</sup> כדנ  
 בעירובין<sup>12</sup> אמרה ליה ברתיא לרב ששת לא בעי מר למינן פורתא וכו'. ויש להל  
 10 גמי רכי מהדר אסיה הוה ליה כאלו יצא מכית הכנסת<sup>14</sup> ורבינו אלפסי כתב<sup>15</sup> הו  
 למי שתורתו אומנתו אבל הנא לשאל בדבר אסור והותר אסור<sup>16</sup> לדבר  
 [בההיא]<sup>17</sup> שעתא:

כב. א"ר יוחנן כל המשלים פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא וא' תרגום מאריך  
 לו ימיו ושנותיו ומסקינן ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר. יש מפרשים  
 15 שדוקא ביום השבת משלים ויש מפרשים<sup>20</sup> שכל ימות השבוע וכל השבת עד מנ  
 אינו נקרא מקדים ומאחר<sup>21</sup> כיון שהפרשה הוקבעה לאותו שבת, ועם הצבור לאו הו  
 העתיקו ע' 49 הלגה ומאריך שם, וע"ע במ"ע המגיד ח' כ"א בתוספת לגליון ה' ובס'  
 היהדים בזמן תלמוד של מ' ד' ידלכין ע' 26 הערה ג'. וה"א עשמיין הביא ראיה שבה  
 בזמן תלמוד היו בעיד וכתב שלא מצא בדברי גאונים בבל רמז לזה שבחכ"צ היו כשרה. ו  
 מצאנו רמז וראיה לזה בדברי הגאונים שהבאתי לעיל ע' 8 בהגהותי אות 12 מס' מעין ג'  
 לר"ש מסנות. והאמת הוא שבתי כנסיות ומדרשות בזמן תלמוד היו בעיר ובשרה, וכן ה  
 מדברי הגאונים הנ"ל. (1) ח' א'. (2) שם, והני ר' יוחנן הוא גם בראב"ן ס' קל"ג. (3) ע'  
 א' כ"ח. (4) ורוב הראשונים גורסים כן בגמרא: כשהוא פתוח ע' ד"ס, וכ"ה בה"ג ד"ב ע' 8  
 וס' העתים ע' 260 ומתוך ע' 94. (5) כנ"י ד"ס, וכ"ה בראב"ן ס' קל"ג ומתוך ע' 78 וע'  
 ובאר"ז ח"א ס' י"א. (6) ויש' לא כתבו חילוק זה, והרשב"א בתשובותיו ח"א ס' ר"ז ומ  
 בב"י אר"ח ס' קמ"ז אומר אף למי שקרא שמרת. (7) סוטה ל"ט א'. (8) מכאן עד סס"י  
 העתק בסתם בס' האספות כ"ז קס"ז ג' עד קס"ז א'. (9) בגי' ר"ח, מוכא באר"ז ח"א ס' י  
 דאב"ן ס' קל"ג ותוס' סוטה שם ד"ח כאן. (10) מוכא בלשוננו באר"ז ח"א ס' י"א, וע' יז  
 כאן ומגילה ס' אלף קמ"א וס' העתים ע' 259 ותוס' סוטה שם ד"ח כיון. (11) וכן הו  
 ס' קל"ג ותרמכ"ם פ"ב מה' תפלה ח"ט ויש"פ. (12) ס"ה א': ברתיא דרב חסדא לרב חס  
 לפי ג' רבינו נפתח שאלת חכ"ם פ"ב מה' תפלה ח"ט, וע' פסתים ס"ח ב'. ובאר"ז לא ק  
 מודי, דה"ר"ח לאו דוקא רב ששת קאמר אלא רב ששת וכוצא בו, ע' תוס' סוטה שם ואר"ז ה  
 שם, וכן כתב הראב"ן ס' קל"ג. (13) ע' תוס' סוטה שם ורא"ש ברכות פ"א ס' ז' ותוס' תרו  
 ו ב'. (14) קודם שנפתח ס"ה, וע' תר"י בשם מורו. (15) ברכות כאן, ורבינו לא העתיק ל  
 תר"ף כצורתו, וע' מעיר"ם ברכות פ"א סס"י ז' אות ב'. אבל בס' העתים ע' 260 מפרש  
 מי שתורתו אומנתו אסור להודות לאחר, ע"ש בהגהות ר"י שור. (16) ע"כ ברי"ף שלפ  
 והשאר ליתא וכן ליתא בס' העתים שם ובפקודת הלויים ע' י' וכן לא העתיקו הרא"ש. (17) ז'  
 באותו, ובאספות: הדיא. (18) ח' סע"א ורע"ב, ואותה הגי' ר' יוחנן ע' ד"ס, וכ"ה בס' העת  
 ע' 244 ובאר"ז ח"א ס' י"ב. (19) ע' סדרע"ג כ"ח א', תשוח"ג ליק ס' ז', ס' העתים ע' 14  
 וע' 258 וע' 254 הלגה וע' 267 וראב"ן ס' פ"ח ואר"ז ח"א ס' י"ב ורוקח ס' כ"ג ושבו  
 ס' ע"ז, ודרך אנב אעיר כי בס' העתים ע' 244 מפרש כדעת דב"י חמדות ברכות פ"א  
 ח' אות י"ב שצריך לקרות פסוק פסוק, ולא כרש"ל. (20) ע' תוס' ח' ב' ד"ה ישלים, וכן בת  
 21 אספות: אינו נקרא לא קידום ולא איתור.

העתיקו ע' 49 הלגה ומאריך שם, וע"ע במ"ע המגיד ח' כ"א בתוספת לגליון ה' ובס'  
 היהדים בזמן תלמוד של מ' ד' ידלכין ע' 26 הערה ג'. וה"א עשמיין הביא ראיה שבה  
 בזמן תלמוד היו בעיד וכתב שלא מצא בדברי גאונים בבל רמז לזה שבחכ"צ היו כשרה. ו  
 מצאנו רמז וראיה לזה בדברי הגאונים שהבאתי לעיל ע' 8 בהגהותי אות 12 מס' מעין ג'  
 לר"ש מסנות. והאמת הוא שבתי כנסיות ומדרשות בזמן תלמוד היו בעיר ובשרה, וכן ה  
 מדברי הגאונים הנ"ל. (1) ח' א'. (2) שם, והני ר' יוחנן הוא גם בראב"ן ס' קל"ג. (3) ע'  
 א' כ"ח. (4) ורוב הראשונים גורסים כן בגמרא: כשהוא פתוח ע' ד"ס, וכ"ה בה"ג ד"ב ע' 8  
 וס' העתים ע' 260 ומתוך ע' 94. (5) כנ"י ד"ס, וכ"ה בראב"ן ס' קל"ג ומתוך ע' 78 וע'  
 ובאר"ז ח"א ס' י"א. (6) ויש' לא כתבו חילוק זה, והרשב"א בתשובותיו ח"א ס' ר"ז ומ  
 בב"י אר"ח ס' קמ"ז אומר אף למי שקרא שמרת. (7) סוטה ל"ט א'. (8) מכאן עד סס"י  
 העתק בסתם בס' האספות כ"ז קס"ז ג' עד קס"ז א'. (9) בגי' ר"ח, מוכא באר"ז ח"א ס' י  
 דאב"ן ס' קל"ג ותוס' סוטה שם ד"ח כאן. (10) מוכא בלשוננו באר"ז ח"א ס' י"א, וע' יז  
 כאן ומגילה ס' אלף קמ"א וס' העתים ע' 259 ותוס' סוטה שם ד"ח כיון. (11) וכן הו  
 ס' קל"ג ותרמכ"ם פ"ב מה' תפלה ח"ט ויש"פ. (12) ס"ה א': ברתיא דרב חסדא לרב חס  
 לפי ג' רבינו נפתח שאלת חכ"ם פ"ב מה' תפלה ח"ט, וע' פסתים ס"ח ב'. ובאר"ז לא ק  
 מודי, דה"ר"ח לאו דוקא רב ששת קאמר אלא רב ששת וכוצא בו, ע' תוס' סוטה שם ואר"ז ה  
 שם, וכן כתב הראב"ן ס' קל"ג. (13) ע' תוס' סוטה שם ורא"ש ברכות פ"א ס' ז' ותוס' תרו  
 ו ב'. (14) קודם שנפתח ס"ה, וע' תר"י בשם מורו. (15) ברכות כאן, ורבינו לא העתיק ל  
 תר"ף כצורתו, וע' מעיר"ם ברכות פ"א סס"י ז' אות ב'. אבל בס' העתים ע' 260 מפרש  
 מי שתורתו אומנתו אסור להודות לאחר, ע"ש בהגהות ר"י שור. (16) ע"כ ברי"ף שלפ  
 והשאר ליתא וכן ליתא בס' העתים שם ובפקודת הלויים ע' י' וכן לא העתיקו הרא"ש. (17) ז'  
 באותו, ובאספות: הדיא. (18) ח' סע"א ורע"ב, ואותה הגי' ר' יוחנן ע' ד"ס, וכ"ה בס' העת  
 ע' 244 ובאר"ז ח"א ס' י"ב. (19) ע' סדרע"ג כ"ח א', תשוח"ג ליק ס' ז', ס' העתים ע' 14  
 וע' 258 וע' 254 הלגה וע' 267 וראב"ן ס' פ"ח ואר"ז ח"א ס' י"ב ורוקח ס' כ"ג ושבו  
 ס' ע"ז, ודרך אנב אעיר כי בס' העתים ע' 244 מפרש כדעת דב"י חמדות ברכות פ"א  
 ח' אות י"ב שצריך לקרות פסוק פסוק, ולא כרש"ל. (20) ע' תוס' ח' ב' ד"ה ישלים, וכן בת  
 21 אספות: אינו נקרא לא קידום ולא איתור.

העתיקו ע' 49 הלגה ומאריך שם, וע"ע במ"ע המגיד ח' כ"א בתוספת לגליון ה' ובס'  
 היהדים בזמן תלמוד של מ' ד' ידלכין ע' 26 הערה ג'. וה"א עשמיין הביא ראיה שבה  
 בזמן תלמוד היו בעיד וכתב שלא מצא בדברי גאונים בבל רמז לזה שבחכ"צ היו כשרה. ו  
 מצאנו רמז וראיה לזה בדברי הגאונים שהבאתי לעיל ע' 8 בהגהותי אות 12 מס' מעין ג'  
 לר"ש מסנות. והאמת הוא שבתי כנסיות ומדרשות בזמן תלמוד היו בעיר ובשרה, וכן ה  
 מדברי הגאונים הנ"ל. (1) ח' א'. (2) שם, והני ר' יוחנן הוא גם בראב"ן ס' קל"ג. (3) ע'  
 א' כ"ח. (4) ורוב הראשונים גורסים כן בגמרא: כשהוא פתוח ע' ד"ס, וכ"ה בה"ג ד"ב ע' 8  
 וס' העתים ע' 260 ומתוך ע' 94. (5) כנ"י ד"ס, וכ"ה בראב"ן ס' קל"ג ומתוך ע' 78 וע'  
 ובאר"ז ח"א ס' י"א. (6) ויש' לא כתבו חילוק זה, והרשב"א בתשובותיו ח"א ס' ר"ז ומ  
 בב"י אר"ח ס' קמ"ז אומר אף למי שקרא שמרת. (7) סוטה ל"ט א'. (8) מכאן עד סס"י  
 העתק בסתם בס' האספות כ"ז קס"ז ג' עד קס"ז א'. (9) בגי' ר"ח, מוכא באר"ז ח"א ס' י  
 דאב"ן ס' קל"ג ותוס' סוטה שם ד"ח כאן. (10) מוכא בלשוננו באר"ז ח"א ס' י"א, וע' יז  
 כאן ומגילה ס' אלף קמ"א וס' העתים ע' 259 ותוס' סוטה שם ד"ח כיון. (11) וכן הו  
 ס' קל"ג ותרמכ"ם פ"ב מה' תפלה ח"ט ויש"פ. (12) ס"ה א': ברתיא דרב חסדא לרב חס  
 לפי ג' רבינו נפתח שאלת חכ"ם פ"ב מה' תפלה ח"ט, וע' פסתים ס"ח ב'. ובאר"ז לא ק  
 מודי, דה"ר"ח לאו דוקא רב ששת קאמר אלא רב ששת וכוצא בו, ע' תוס' סוטה שם ואר"ז ה  
 שם, וכן כתב הראב"ן ס' קל"ג. (13) ע' תוס' סוטה שם ורא"ש ברכות פ"א ס' ז' ותוס' תרו  
 ו ב'. (14) קודם שנפתח ס"ה, וע' תר"י בשם מורו. (15) ברכות כאן, ורבינו לא העתיק ל  
 תר"ף כצורתו, וע' מעיר"ם ברכות פ"א סס"י ז' אות ב'. אבל בס' העתים ע' 260 מפרש  
 מי שתורתו אומנתו אסור להודות לאחר, ע"ש בהגהות ר"י שור. (16) ע"כ ברי"ף שלפ  
 והשאר ליתא וכן ליתא בס' העתים שם ובפקודת הלויים ע' י' וכן לא העתיקו הרא"ש. (17) ז'  
 באותו, ובאספות: הדיא. (18) ח' סע"א ורע"ב, ואותה הגי' ר' יוחנן ע' ד"ס, וכ"ה בס' העת  
 ע' 244 ובאר"ז ח"א ס' י"ב. (19) ע' סדרע"ג כ"ח א', תשוח"ג ליק ס' ז', ס' העתים ע' 14  
 וע' 258 וע' 254 הלגה וע' 267 וראב"ן ס' פ"ח ואר"ז ח"א ס' י"ב ורוקח ס' כ"ג ושבו  
 ס' ע"ז, ודרך אנב אעיר כי בס' העתים ע' 244 מפרש כדעת דב"י חמדות ברכות פ"א  
 ח' אות י"ב שצריך לקרות פסוק פסוק, ולא כרש"ל. (20) ע' תוס' ח' ב' ד"ה ישלים, וכן בת  
 21 אספות: אינו נקרא לא קידום ולא איתור.

אחר חצות, אף על פי שלענין דינא כתבו התוספות (ברכות ח ב ד"ה ישלים), והרא"ש (שם פרק א' סימן ח') דמיום ראשון ואילך חשוב משלים עם הצבור, מכל מקום למצוה מן המוכרח לא יקרא רק ביום ששי אחר חצות, \* וכן כתב בכתיבי הקודש דהאר"י ז"ל (פרי עץ חיים דף צ' ע"ד), משום שאז נפרדת הקליפה מהקדושה ואחר כך בכוננת הטבילה משפיעין הארה קדושת שבת. ודבר זה יתבאר לקמן (אות פ"ו) על פי הסוד.

\* הגהה"ה

כתבו תלמידי האלהי האר"י ז"ל (מכתבי אשכנז) שלא היה קורא התרגום עם הטעמים, רק המקרא היה קורא עם הטעמים. והיטב דיבר, כי הו' מדריגות שהם ג' עליות זו על גב זו דהיינו אלוטיות ונקודות וטעמים, לא שייכים רק במורה שנכתב.

יג. בפרק קמא רברכות (ח א), אמר רב הונא בריה דרב →

יהודה אמר רבי יונה אמר רבי אמי, לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרות ודיבון. וכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו. יש טועים, וקורים פסוק מקרא ותרגום עליו וחוזרין וקורין הפסוק מקרא, וכן עושין עד תשלום כל הסדרה. וסוברים דהכי ניהא לומר הפסוק, ולקראו הפירוש עליו, דהיינו התרגום, ולאחר קריאת הפירוש, לחזור הפסוק (דברי חמודות על הרא"ש ברכות פרק א' סימן ח' אות מ"א). אבל זה אינו, דלישנא דגמרא משמע שנים מקרא בצירוף ואחר כך התרגום. וכן מוכח בזוהר (ח"ב דף ר"ו ע"ב), ודברי המקובלים, וכמו שיתבאר לקמן (אות פ"ו) בסודו. ואפילו לטעם הנגלה שכתבו קצת המפרשים, מוכח כן, לקרוא בתרגום בסוף. שכתבו (קרבן שבת פ"ה, ומטה משה סי' חס"ד) וזה לשונם, הטעם הוא, כי התורה ניתנה שלש פעמים. ראשון בהר סיני, פעם שנית באהל מועד, שלישית באר היטב, משום הכי אנו קורין כל פסוק ב' פעמים והג' תרגום כנגד באר היטב"י.

יד. כתב הטור סימן רפ"ה, ואפילו עטרות ודיבון. פירש רש"י (בברכות שם ד"ה ואפילו) אף על פי שאין בו תרגום. ולפירוש זה, אפילו ראובן ושמעון וכיוצא בזה צריך לקרותו ג' פעמים. ויש מפרשים (רבינו יונה, וברא"ע שם) דנקט עטרות ודיבון לפי שיש ספרים שכתוב בהן תרגום ירושלמי. ונקט עטרות ודיבון אף על פי שאין צריך כל כן

(בענין סדר נטילת צפרנים, כתב בספר המוסר פרק ד' וזה לשונו, וכיצד יקצצם, יתחיל בקמיצה ומדלג האמה, ונוטל האצבע ומדלג הגודל, ונוטל הזרת ואחר כך האמה ואחר כך הגודל. כי אם נוטל אותם זו אחר זו, יהיה שכתן עד מאד, ואם יתחיל באמה הוא יקבור את בניו, ואם יתחיל בזרת יוציאו עליו שם רע ויתקיים עליו. והני מילי ביד שמאל, אבל ביד ימין יתחיל בגודל ומסיים בקמיצה, עכ"ל. הרי לך, שכתב כמו שכתב שבילי אמונה ואבודרהם).

י. שבעה דברים צריכין נטילה, וחד מנהון — הנוטל צפרניו, מרדכי מסכת ברכות (פרק ח' סימן קצ"ד). על כן יהיה אדם נוהר בנטילת צפרנים בכל ערב שבת, ובוה יקויים מצוה גוררת מצוה, כי כשגדלים הצפרנים יותר מזה השיעור, אז מצוי טיט בין הצפרנים, ויש לחוש אז בכל נטילת ידים לסעודה, שכל דבר החוצץ בטבילה חוצץ בנטילה.

יא. ולענין טבילה בכל ערב שבת, היא קדושה גרולה →

וטהרת הקודש כמו שיתבאר (לקמן אות פ"ח). וסוד המקוה וענין טבילה של ערב שבת נתבאר לעיל בארוכה (חלק א', שער האותיות) באות ק' — קדושה, עיין שם. וקודם הטבילה, טוב שירחץ את גופו בחמין, כדאיתא בפרק כמה מדליקין (שבת כה ב), אמר רב יהודה אמר רב, כך היה מנהגו של רבי יהודה ב"ר אלעאי, ערב שבת מביאין לו עריבה מלאה מים חמין, ורוחץ פניו ידיו ורגליו. וכתב המרדכי (פרק ב' סימן רפ"ו) וזה לשונו, כתב ראב"ה, שמעין מכאן, דמצוה לרחוץ בערב שבת פניו ידיו ורגליו בחמין, וחפיתת הראש נמי מצוה לרחוץ בערב שבת, כדאמרין בפרק שני (שם לא א), שנים שהמרו זה את זה ואמרו, כל מי שילך ויקניט את הלל יקח ארבע מאות זוז, ואותו יום ערב שבת היה, והיה הלל חופף את ראשו. ובפרק חלק (סנהדרין זה א) נמי גבי דוד דמטא לארץ פלשתים וכו'... עד ההיא יומא פניא מעלי דשבתא הוה, אבישי בן צרויה חייף רישיה. וכן בפרק אין צדין (ביצה כו ב), בההיא בוכרא דאייתי קמיה רבא, בהדי פניא דמעלי דיומא טבא, והוה רבא חייף רישיה, עד כאן. וכתב מהר"ש בהגה"ה בשלחן ערוך, שלא ירחץ לשבת אלא סמוך לערב"י שילבש עצמו מיד, וזהו כבוד השבת.

יב. ומקודם הטבילה, יקרא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. ולא יקרא הפרשה רק ביום הששי

יד רמ"ה

ט. חולין קו ב, וע"ש בתורה וכל. וכ"ה בשו"ע אור"ח סי' קס"א ס"א. (וע ס' חסידים סי' נ"ח).  
י. הוא הגהות הרמ"א בסי' רס"ב ס"ב בשם הגהות מרדכי החדשים (ואי

ימין אצבע באזהרה לך איתה תקוץ יום רביעי ויהלאה צפרניך (כדברי הרמ"א), וסי' זה רומז כי נטילתם על זה הסדר, קשיא ואין לשאול טעם, כי אין בו תירוק. (והפמ"ג בסי' ר"ס משבצות זהב סק"ב פ"י,

סימן לו

דין להשלים פרשיותיו עם הצבור, ודין תפלת יוצר ומוסף

13

ואחר חזרת הסדר הולכין לבית הכנסת ואומרים פסוקי דזמרה, מוסיפין בהן מזמורים יש מהם מדברים מיצירה ויש מהם מדברים מן התורה שנתנה בשבת, ולכבוד ימים טובים או אומרים אותן כמו בשבת, ואח"כ יורד שליח צבור לפני התיבה ופותח בקול רם נשמת כל חי וכו'. כתב ה"ר אשר ז"ל המגיה בנשמת כל חי המעורר נרדמים אינו יודע למה כי רדומים יתכן לומר, וכן נהגו לומר, ונראה לי כי שם בנימין צעיר רודם (פסלים טו, כט) פירוש ישן מן רדם, וכן מי שאומרים אין מלך אלא אתה ואינו אומר אין לנו מלך אלא אתה טועה כי באמת אין לנו מלך אלא הקב"ה אבל לאומות העולם יש להם אלוהות ומלכים זולת הקב"ה כמו שכתוב (דברים לג, ט) כי חלק ה' עמו, וכן כתוב (שם, נא) הוא תהלתך והוא אלהיך.

**כתב** ה"ר מאיר בשבועות מתחיל החזן האל בתעצומות עוזך בשביל מתן תורה שהתורה נקראת עוז שנאמר (פסלים נט, יא) ה' עוז לעמו יתן, ובסוכות ובשמיני עצרת ובשמחת תורה מתחיל הגדול בכבוד שמך לפי שנאמר (ישעיה טו, ב) יספת לגוי נכבדת ונדרש בפסיקתא על האבות ושמיני ושמחת תורה, ובפסח מתחיל הגבור לנצח לפי שהקב"ה נראה כגבור על הים, ובראש השנה ויום הכפורים מתחיל המלך היושב לפי שהקב"ה יושב בדין.

**ובתב** ה"ר נתן רננו צדיקים וכו' בפי ישרים תהלל כדכתיב (פסלים לג, ב) ולישרים נאווה תהלה, ובדברי צדיקים תתברך כדכתיב (משלי י, ו) וברכות לראש צדיק, ובלשון חסידים תתרוםם בכל מיני רוממות ובקרב קדושים תתקדש לקדושים נאווה קדושה, כך סדרו במחזורים זקנים, אך החדשים עקבו את המישור ובשביל שראו יצחק חתום בראשי השטות בקשו לחתום רבקה בסוף השטות,

← **בשבת** בשחרית נהגו להשכים ולסדר כל אחד סדר השבוע איש בביתו שנים מקרא ואחד תרגום כמו שאמרו ז"ל לעולם יסדיר אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרות ודיבון (נמנר לג, ג), ועוד אמרו ז"ל כל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו. וכתב ה"ר מאיר מי שלא חזר הסדר שנים מקרא ואחד תרגום קודם שבת או בשבת עצמה יכול לחזור בשבת עד יום ארבע ואינו קרוי עבר זמנו, כדאיתא פרק ערבי פסחים מי שלא הבדיל וכו', והספר שואל עד כמה א"ר זירא עד יום ד' ומסיק התם חד בשבא ותרי בשבת ותלתא בשבת מקמו שכתא, אמנם מכל מקום צריך לחזור קודם אכילה כדאיתא בירושלמי שלשה דברים צוה רבי את בניו אל תאכלו ביום השבת עד שתחזורו כל הפרשה, וכתב הר"ף ז"ל מיהו רבינו יהודה פירש בתוס' פרק קמא דברכות דוקא לענין גיטין, אבל לענין הפרשה בעינא שישלים פרשיותיו ולא אקרי עם הצבור לאחר השבת שהרי כבר התחילו לקרות בצבור מסדר אחרת במנחה, ומטעם זה אפילו אם חזר הפרשה מאחד בשבת יצא דשפיר מקרי עם הצבור שכבר התחילו הפרשה בשבת במנחה, ודוקא מיום אחד ואילך אבל בשבת במנחה אפילו אחרי שקראו הפרשה בצבור לא יצא כיון שבאותו היום קראו הפרשה שעברה כך נראה לר"ף ז"ל. **ועוד** כתב ה"ר מאיר שאינו מועיל כך כשאדם חוזר ג' פעמים מקרא כמו שיחזור ב' פעמים מקרא ואחד תרגום, כי מן הדין היה לנו לחזור תרגום ירושלמי לפי שבטוב יותר מפרש העברי יותר מן התרגום שלנו, אך שאינו מצוי בינינו, ואף כי אנו נמשכין אחר מנהג בכליים, ולאחר שיחזור הסדר בשבת אין צריך לחזור ההפטר והפרשה מסדר שניה.

זעלה, אבל בני"ד שיורדים גשמים בגריפה לפי שהמים יורדין ומתפשטין ד. שנעשה כמין קליפה על החטה זסמוכין לקליפה למטה נכנסין בהם מראיהן וחוזרין ומתערבין בכל החטה הוא לעין, ומה שכתב הרשב"א ז"ל סימן ק"ב אינו חולק על זה:

סימן רפז

אודיעך דעתי בראובן שיש לו בת שואה ונתן לה מתנה שתי מלבושים צתה רוצה בעלה לגרשה ואומר זוכה במתנת אשתו ורוצה להכנס לבושי כמכא בכלל כתובה וקצת זיקים בידו והאשה אומרת דודי ולא נתן לי ע"מ שתגרשני ותקח זורה המורה הדין עם מי :

דין עם האשה ולעולם אומדין דעתן ואנן סהדי שע"מ שיקחם הבעל יטלו במוכר אזלינן בתר אומדן דעתא דנכסיו לעלות לא"י ולגבי מתנה מי שמת אמיה דר' זוטרא כתבינהו זוטרא דבעיא לאינסובי לרב זבד, ה. אתיא לקמיה דרב ביבי בר אביי נסובי הוא והא אינסיבא אמר ליה דר' יהושע משום דאתיתו ממולאי ומולייתא אפילו למ"ד מברחת קני גליא דעתא אבל הכא גליא דעתא ה בה רב זבד אינסיבא והא איגרשה פת וקצת מפרשים דכמתנה במקצת וכתבה ונתנה הנכסים זוכה בהם רב י. לאו הכי למה צריכה לבוא לב"ד "ם ואע"ג דהרמב"ם ז"ל פרשה נסיה אבל אם שיירה זכה מקבל ותם דליכא גלויי דעתא כולי האי ומלתא לתת אדם מתנה לבנו: ותו הא אינסיבא כדקאמר רב ביבי בר מודה הרב ז"ל דאיכא אומדן דעתא אלא לבת אחיו ולא שיאכל אותם

בעלה עם אשה אחרת ולא מיבעיא לדעת הרא"ש ז"ל רפסק כר' אחא בההיא דגמל האוחז בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצדו בידוע שזה הרגו אלא אפילו לדעת הרמב"ם ז"ל רפסק כרבנן דלא אזלינן בתר אומדנא ה"מ לאפוקי ממונא אבל לאוקמי ממונא הדבר ברור דאזלינן בתר אומדנא והכא באוקומי ממונא הוא שהרי על עיקר המתנה אנו באים לדון. כל זה כתבתי לומר כי אומדן המתנה הוא שלא נתן אלא לבת דודו ולא לבעלה ואפילו שלא היתה בת אחיו יש טעם גדול לומר שנתן אותם לאשה ולא לבעל כיון דאין דרך האנשים ללבוש מלבוש זה אלא הנשים כההיא דאמרינן פרק מי שמת ההוא דשדר פסקי דשיראי לביתיה וכו' וכתבה הרמב"ם ז"ל פ"ו מהלכות זבייה ומתנה ז"ל וכן המשלח כלים לביתו סתם והיו בהם כלים הראויים לבנות יטלו אותם בנותיו אומדן דעתא הוא שלהן שלחם וכו' וכ"ש אם ראובן אומר בהדיא שלא נתן אלא לבת אחיו הילכך כיון דאיכא הני טעמא דלאשה נתן חדא דקרובה דעתו אצל בת אחיו. ותו שהם ראויים לאשה ולא לאיש. ותו שראובן אומר שלא נתן אלא לבת אחיו הדבר ברור בלי מחלוקת שנוטלתן האשה כשאר נכסי מלוג שלה ואין שמין אותן לה בכלל כתובה וכן כתב הרמב"ם ז"ל פ"ג מהלכות זבייה ומתנה ז"ל הנותן מתנה לעבד או לאשה קנה הבעל והארדן אלא שהארדן קנה לגוף והבעל קונה אותם לפירות. וכתב בעל מ"מ שהוא מוסכם: וחזרתי על כל צדדי ולא ראיתי זכות לבעל באלו המלבושים אם יגרשנה אם לא שיאמר ראובן שנתן המתנה לבעל: ואפילו לפי מה שכתב הר"ן ז"ל שלדעת רש"י ז"ל הבעל נמי קנה לגוף ה"מ אשה ועלמא אבל הנותן מלבושים לבת אחיו ודאי לא נתן לה אלא כדי שתתנאה בהם לא שיגרש אותה ויקח את מלבושיה שנתן לה דודה וכל שכן שעל הפוסקים יש לנו לסמוך:

סימן רפח

שאלת ממני על ראובן שמשכן ביד שמעון כלי הקדש אם יכולין הקהל להוציא מידו בלא דמים:

תשובה אם שמעון הכיר שהם כלי הקדש ואפ"ה משכנם לו מוציאין מידו בלא דמים דאין ארם מוכר ולא ממשכן דבר שאינו שלו ולא שייך למימר ככה"ג עשו תקנת השוק ונפקא מינה שאפילו לא היו כלי הקדש אלא של איניש דעלמא ויודע שמעון בבירור שאין אלו שלו מוציאין מידו בלא דמים. אבל אם אין יודע שהם של אחרים בזה אין מוציאין מידו בלא דמים אפילו של הקדש לפי שכל המטלטלין בחזקת מי שהם בידו וכן פסק הרמב"ם בראובן שלמד [עם] בנו של שמעון ושמעון נתן לו ספר של הקדש בעבור שכירות הלמוד שיכול המלמד לעכב הספר ולמשכנו ולמוכרו בעבור שכירותו והקהל יתבעו משמעון (לפטור) [לגבות] הספר מיד ראובן ע"כ: ובודאי שאין הדברים אמורים אלא בזמן שלא היה מכיר ראובן שזה הספר הקדשי הוא שאם היה מכיר לאו עכברא גנב אלא חורא גנב ומוציאין מידו והוא יעשה דין עם מי שמשכנו אצלו, וברור הוא:

→ ודענין ישרים אדם פרשיותיו עם הצבור, כל השבוע כולו נקרא עם הצבור כיון שהתחילו לקרותה במנחה בשבת. וראיתי מי שכתב מיום ראשון ואילך אבל בשבת אפילו אחר המנחה לא יצא כיון שבאותו יום קראו הפרשה שעברה ע"כ. ואיני רואה לזה טעם כי מאחר שהתחילו לקרותה למה לא תהיה אז זמנה ואי לאו דמסתפינא אמינא דהכי עדיף להתחיל אותה אחר המנחה כדי שלא יהיה מקום למקטרג כדרך שאמרו שקורין בראשית ביום שמחת תורה סמך לסיום התורה וזוהו הטעם אני רגיל לסמוך שתי הקריאות ואפילו בברכה איני מפסיק ביניהם וכל שכן שאין ראוי להפסיק בקדיש: L

סימן רפט

שאלת ממני על ראובן שנשבע לשמעון לפרוע לו חובו לזמן פלוני וכשהגיע הזמן תבעו שיקיים שבועתו וראובן טען אין עלי שבועה שכבר מחלת לי השבועה אם הוא נאמן או לא:

תשובה לא ביארת באיזה דרך מחל לו השבועה

מקרא ואחד תרגום

טעמי הקריאה

מיום אחד ואילך, אבל בשבת במנחה אפילו אחרי שקראו הפרשה בצבור לא יצא כיון שבאותו היום קראו הפרשה שעברה כך נראה לר"ף ז"ל עכ"ל, וכ"כ בס' ארחות חיים להר"א מלוניל ובחי' הרשב"ץ בפ"ק דברכות דף ח: הרי דס"ל שמיום ראשון דוקא חשוב כמשלים פרשיותיו עם הציבור. וממילא לפי"ז יש לבאר שמש"כ הטור והשו"ע שמיום ראשון והלאה חשוב כמשלים פרשיותיו עם הציבור הוא דוקא מיום ראשון ואילך אבל בשבת לאחר תפילת המנחה עדיין אין יכולים להתחיל ולקרוא שנים מקרא ואחד תרגום של הפרשה שיקראו בשבת הבאה. ועי' בפמ"ג בא"א ס"ק ה' שהביא ג"כ בדברי הראשונים שהביא הב"י משמע שאם קרא משבת במנחה את הפרשה של השבוע הבא יצא, ואילו מדברי הכלבו משמע דלא יצא, ועיי"ש שהביא את מש"כ בשיירי כנה"ג בשם הריקנט"י בס' ל"ד "משבת במנחה עד שבת הבאה" וכי' שם הפמ"ג שצ"ע אם יצא כשקרא שנים מקרא ואחד תרגום משבת במנחה, אמנם כבר נתבאר לעיל שהמ"ב הכריע שכל כה"ג יצא.

וע"ע בשו"ת הרדב"ז ח"א סי' רפ"ח שהכריע ג"כ שמשבת ממנחה ואילך חשוב כמשלים פרשיותיו עם הציבור כי מאחר שהתחילו לקרותה למה לא יחשב זמנה. וכי' עוד הרדב"ז דיש מקום לומר שעדיף טפי להתחיל ולקרוא את הפרשה הבאה שנים מקרא ואחד תרגום כבר ממנחה בשבת כדי שלא יהיה מקום למקטרג לקטרג ולומר שסיימו את הפרשה ואין חפיצים לקרוא עוד,

וכשם שנהגו מטעם זה להתחיל ולקרוא בשמחת תורה בפרשת בראשית תיכף ומיד לאחר שסיימו את קריאת וזאת הברכה.

דוביאור דברי הכלבו דס"ל שבשבת עצמה → אפילו לאחר שהתחילו הציבור לקרוא במנחה בפרשת השבוע הבא אין יכולים לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום של פרשת השבוע הבא כ' הגרשז"א זצ"ל והובאו דבריו בס' הליכות שלמה תפילה פרק י"ב בדבר הלכה אות מ"ו שמכיון שאם אירע שהציבור לא הספיקו לקרוא בתורה בפרשת השבוע שעבר בשבת בשחרית יכולים לקרוא בתורה במשך כל שעות היום ממילא חשוב כל היום כשיין לפרשה שקראו באותה שבת ואין יכולים להתחיל ולקרוא שנים מקרא ואחד תרגום בפרשת השבוע הבא. L

ובזה א"ש מש"כ הכלבו בשם הר"פ שלפי שי' התוס' לאחר השבת אין יכולים להשלים את קריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום באם לא קרא אותה בשבת, ז"ל הכלבו: "ולא איקרי עם הציבור לאחר השבת שהרי כבר התחילו לקרות מסדר אחרת במנחה" עכ"ל, וקשה דא"כ מפני מה רק לאחר השבת אינו נחשב כמשלים פרשיותיו עם הציבור, והלא במנחה כבר התחילו הציבור לקרוא בפרשה האחרת. ולהנ"ל א"ש וכמ"ש הר"פ דאין יכולים להתחיל ולקרוא בפרשת השבוע הבא משבת במנחה משום שבאותו היום קראו פרשה אחרת וכמו שביאר הגרשז"א זצ"ל דכיון שבשבת עצמה כל היום הוא זמן קריאת הפרשה שהרי אם

לא קראו בתורה בשחרית במשך כל היום, ממילא זמן זה של מן המנחה ולנ הבאה, ורק מיום ראש להתחיל ולקרוא בפרשת א"ש מש"כ הר"פ גם שלפ השבת אין יכולים להי שהחסיר משום שכבר הבאה ושוב אין להחשיבו עם הציבור, אבל במשך יכולים להשלים את קו מקרא ואחד תרגום וא מנחה

והראשונים החולקים פרשיותיו

עם אותו ציבור שבו ד שבאופן שאירע שהציב בשחרית יכולים להשליני וכמו שנתבאר באו"ח ב' הוא נגדר אחר אותו צי וכל שאותו ציבור כבר הפרשה של השבת ע התחילו כבר לקרוא א הבאה ממילא שוב יש של שבת הבאה כמ הציבור. או שמא יש שאמרו שיש לו להי הצבור הכוונה היא ולכך אף שאותו צבו קראו בתורה בשחרית את הפרשה כמשלים

סח

לבוש

הלכות שבת  
סימן רפה

החור

כתנות אור

- רפה
- א. נכנסת מ' א':
  - ב. טור ע"פ רש"י:
  - ג. טור ע"פ מוס':
  - ד. שם ד"ה שנים:
  - ה. שם ד"ה הגהות מיימוניות מפלה:
  - ו. ש"ג אות ט':
  - ז. ש"י:
  - ח. מוס' ע"פ:
  - ט. טור ע"פ מוס':
  - י. שם ד"ה יעלים:
  - יא. שם:
  - יב. טור:
  - יג. הגהות מיימוניות ע"פ:
  - יד. שם:
  - טו. שם סמני יע':
  - טז. הגהות מיימוניות ע"פ:
  - יז. ש"י נשם מהר"א:
  - יח. סימן קט' ומרומת הדשן סימן כג':
  - יט. ש"י נשם מרדכי סוף הל' מוזה:

רפה לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום וכו' מעיפים:

א חייבו חז"ל על כל אדם מישראל שישלים הפרשה בכל שבוע עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום (א) כדי שיהא בקי בתורה וסימנך ואל"ה שמורת בני ישראל ראשי תיבות ו'חייב אדם לקרות הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום וזה חייבים כל בני ישראל וכל העושה כן (ג) מאריכין לו ימיו ושנותיו, ואפילו פסוקים שאין עליהם תרגום כגון עטרות ודיבון (ב) והוא הדין ראובן ושמעון וכיוצא בו חייב לקרות ג' פעמים ב' פעמים במקום מקרא ופעם אחת במקום התרגום:

ב ג' יש אומרים שאם למד הפרשה בפירוש רש"י חשיב כמו תרגום שאין כוונת התרגום אלא שיביין הענין וע"י פירוש רש"י יבין הענין יותר מן התרגום עכשיו בזמן הזה. ויש אומרים דתרגום דוקא כיון שזכה התרגום שניתן בסניי יגר שהדוהא וכיוצא בו לפיכך ירא שמים יצא ידי שניהם ויקרא התרגום וגם פירוש רש"י (ה) ו' אבל בלשון לע"ז לכולי עלמא לא יצא: הג"ה שהרי התרגום וגם פירוש רש"י מפרשים כמה דברים שאין להנין ממון המקרא:

ג ו' וכל השבוע מיום ראשון ואילך הוא משלים עם הצבור שהרי מתחילין הצבור הפרשה ביום השבת במנחה:

ד ו' ומצוה מן המובחר שישלים אותה קודם

אליה רבה

[רפה] (ג) מאריכין לו ימיו כו'. איצטרין לומר ימים לזקן שבא בימים, עוד נראה לי דאריכות ימים וקיצור ימים יש לפרש על הטובה ועל הרעה (מעדני מלך דף ה'). אף עמלים ומרי נפש שקצים בחייהם מחויבים בשנים מקרא ואחד תרגום. ואל יקרא אדם בשנים מקרא ואחד תרגום לקבל פרס אריכות ימים אלא יקרא לשם מי שאמר, ואריכות ימים ממילא בא (ספר חסידים ש"א), אבל בתוספות ראש השנה דף ר' דבישראל מותר שאין תוהא על הראשונות: (ה) אבל בלשון לע"ז כו'. דוקא מי שיכול להבין פירוש רש"י אבל מי שאינו בר הכי יקרא בספר צאינה וראינה וכיוצא בו שיש בלע"ז כדי שיבין ענין הפרשה (ט"ז):

שיאכל בשבת ואם לא השלים אותה קודם אכילה ישלים אחר האכילה קודם מנחה אבל משם ואילך כיון שמתחילין אחרת עבר זמנה של זאת, ויש אומרים דמכל מקום יכול להשלימה עד יום רביעי כדן הבדלה, ויש אומרים עוד שיש לו תשלומין אם עבר עד יום שמחת תורה שאז משלימין כל הצבור את התורה, מכל מקום כל הקודם זכה:

ה ו' ויכול לקרות השנים מקרא ואחד תרגום בשעת קריאת התורה שעוסקין הצבור באותו ענין (א). והיה נראה לי שאם אדם קורא אחד מקרא ואחד תרגום לבדו ואח"כ כשקוראין הפרשה בבית הכנסת קורא עם החזן הפרשה מלה במלה הרי זה קיים שנים מקרא ואחד תרגום אך מדברי ר"י קארו משמע (א) שאע"פ ששומע מן הש"ץ חייב להשלים אותה שנים מקרא ואחד תרגום יתר על שמיעתו מהש"ץ והם דברי הרמב"ם ואינו יודע מהיכא נפקא (ו):

ו ו' למלמדי תנוקות אין צריכין לחזור ולקרות הפרשה בשבת שהרי השלימו אותה בשעה הראוייה להשלימה דהיינו כל השבוע (ה):

ז ו' אין הטעם של שנים מקרא ואחד תרגום אלא שיהא רגיל בתורה לפיכך לא חייבו חכמים אלא הפרשה של כל שבת ושבת אבל מה שקורין ביום טוב (ו) או בשאר הקריאות כגון יבמנחה או ההפטרות אין צריך לחזור שנים מקרא ואחד תרגום (ז):

אליהו זוטא

[רפה] (א) פירוש בתמלה שנים מקרא ואח"כ אחד תרגום ומנהו מן המובחר לקרות כל פרשה בפני עצמו שנים מקרא ואחד תרגום, והפרשיות אלו לא מיירי בפרשיות פשוטות אלא בכל מקום שיש פסיק בין פתוחה בין סתומה, ואפילו כשיש פסיק בלמעט פסוק כגון ויהי אחרי המגפה ובעליזין גבר דפרשת דברים. ושנים מקרא יקרא בטעמים ותרגום בלא טעמים ויש לכוונתו להבין כמה שקורא הן במנחה והן במוסף הן במדות היוצאות מן הפסוקים כל זה לקטתי משל"ה דף קל"א וע"ש בכוונת הטבילה למדקדקים. כתב עולת תמיד שם רד"י דמי שהוא בקי בטעמים בעל פה מנהו לקרות בספר תורה ע"כ, ובפרישה כתב דדוקא להוציא אחרים נענין ספר תורה. כתב נשיירי כנסת הגדולה ו"ל כתב במטה משה סימן תס"ד שמעתי טעם על שנים מקרא ואחד תרגום כנגד התורה שניתנה ג' פעמים בסניי ובאהל מועד ובמשה תורה ע"כ, וקשה למה אין קורין ג' פעמים מקרא ואפשר דטעמו ו"ל אעיקרא דמילתא למה תקנו ג' פעמים אבל תרגום טעמו כמו שכתב מעדני מלך כנגד המתרגם ע"כ. ותמהני שלא הביא דברי מטה משה כראוי דו"ל הראשון בסניי שניה בזהל מועד ג' בזה היטב משום הכי קורין מקרא ג' פעמים והוא תרגום כנגד בזה היטב עכ"ל, הרי הטעם נכון על תרגום שמבאר נמי המקרא כנגד משנה תורה שהוא בזה היטב. כתב בסדר היום אם אין בידו חומש עם תרגום יקרא שנים מקרא וכשיגיע ליישוב יקרא התרגום ולא יקרא פסוק מאוחר קודם המוקדם אלא כסדר: (ב) אף שיש בהם שמות של עכו"ם, נחיי: (ג) ו"ל הב"ח ומנהו מן המובחר להשלים עם הצבור דוקא ולא קודם להם או לאחריהם ע"כ, וכן נהג וקיי הגאון מה"ר אהרן שמעון ז"ל: (ד) והפרישה מחלק אם קורא מלה במלה עם החזן או כגי בכך ואם הוא רק שומע אינו יולא וקיים שזה פירוש עם הצבור שיקרא עם החזן מלה במלה ע"כ, ושאר גדולים הסכימו שישכע רק מהחזן: (ה) ומכל מקום התרגום לרין לקרות, למס חמודות: (ו) בשל"ה החמיר לקרות פרשת יום טוב: (ז) רמ"א סיים ומכל מקום נהגו לקרות ההפטורה ובשבת של חתונה יקרא ההפטורה של שבת ולא שוש אש"ש והלבוש השמימי אפשר דלא ראה לנהוג כך מיהו לקמן במנהגים שלו סעיף ג' הזכירו:

מלבושי י"ם  
[רפה]  
(א) שאע"פ ששומע וכו'.  
ושומע כעונה:



ברוב המקומות של המדינה כולם אומרים ההפטרות מתוך החומשים שבירם וכן נוטה דעת האר"י ועמ"ל סק"ט ובכה"ג לא שייך דין זה וזהו כוונת המ"א ס"ט ודע שבשבת שקורין שני סדרות ההפטרות היא מפרשה השנייה וגם באחריו וקדושים מפטירין הלא כבני כושיים וקדושים ודלא כמו שאומר להפטרות התשפוש וע' לכות זה סיגנו עליו :

מן אחר ההפטרות נהגו לומר יקום פירקן ומי שבירך וברכת למלך ומזכירין נשמות משום דבשבת יש גם להמתים מנוחה ונודרים צדקה בעדם ויש לזה סמך מהספרי כבר לעמך ישראל אלו החיים אשר פדית אלו המתים מלמד שגם המתים צריכים כפרה ואומרים אב הרחמים ואשרי ויהללו והצבור אומרים מזמיר לדוד הבו וגו' לפי שיש בו ז' קולות שמכאן למדו ז' ברכות לשבת ובשבת שאי תחנן אלו חיה בחול וכן בשבת מזכירין אין אומרים אב הרחמים ואין מזכירים בו נשמות זמ"מ אם צריך להזכיר מזכיר שהרי גם ביום מזכירין נשמות ובימי הספירה אומרים אב הרחמים גם כשמזכרים החדש וכן כשמזכירין ר"ח אב לפי שאלו הימים הם ימי הגיירות ואם חל ר"ח אייר זר"ח אב בשבת אין אומרים אב הרחמים וכן בשישי התונה או מילה אין אומרים אב הרחמים וכל מקום ומקום לפי מנהגו ועמ"ל סק"ו לאס מין חומש ובהכ"ג ואין עירוב הולכים עשרה לכות ט"ט כו חומש ומפטירין גם ח"ט פ' שהקריאה בתורה היתה בכה"ג וטיבולות לקרות בע"פ חס א"ל בענין אחר ולא נהירא ע"ט ומארי דכ"ס סכת מין המנהג אללנו :

קרא הקורא כמו בתורה וכן המנהג הפשוט וכ"ל כפי' ההמ"א סעי' ד' וא"ל לדברי המנה"א סק"ג ע"ט וגם מה שהביא מהכ"י סי' רפ"ג גם הכ"י ס"ט לא הסכים לזה ע"ט וד"ק : יג כתב רבינו הבי"ד בסעי' ה' אם נשתתק המפטיר באמצע ההפטרות הבא לסיימה לא יתחיל ממקום שפסק הראשון אלא צריך לחזור ולהתחיל ממקום שהתחיל הראשון כמו בס"ת עכ"ל כלומר הלעיל סי' ק"ט כתב הקורא בתורה ונשתתק העומד יתחיל ממקום שהתחיל הראשון ויברך תחלה וסוף ולהרמב"ם לא יברך בתחלה עכ"ל ואפילו במקום שהשי"ן קורא דינו כן וגם כאן צריך לברך גם הברכה שקורם הפטרה ולהרמב"ם א"צ והוא מירושלמי פ"ה דברכות וה"ג ושם בארנו בס"ד ע"ש וחז"ן זה דמיון לט"ן שנסתתק מהזכיר המ"ו בסק"ב ולמפר מהזכיר המנה"א בסק"ד והמס' גולס כבר יגלו מהמ"ב בהפטרות דהעולה מהוי"ב לברך לפניו ולמחרת וכן בס"ת כפי' ק"מ :

יד אין המפטיר מתחיל הברכה שקורם ההפטרות עד שיגמור הג"ע לג"ע הס"ת ומט"ט ל"ט : והטעם כפי' שגם הג"ע ישמע הברכות וההפטרות ועוד דאיכא ביוון ס"ת שעדיין לא נגללה ועוסק בצרכי ההפטרות וע"ז ובשמברך אחר ההפטרות לא יסלקי ספר הנביא עד אחר הברכות כפי' שיראה על מה מברך ורבינו הבי"ד בספרו הגדול לא ני"ט דבר זה ע"ש וי"ט דכל דבר שמזכירין ע"י צריך שיהיה הדבר לפניו וע"ז חות ג' ושנים לא יאמרו ההפטרות בפעם אחת דתרי קרי לא משתמעו והו"ד רק כשהקורא קורא בנביא או המפטיר עצמו קורא בחימוש וכולם שומעים אבל

וא"ל למ"ט כ"טו' ס' וד"ק : יב דבר אחד מברכין אחר לא ישוב : יג דך אחר מיותר ואין לו הבנה מילתא דפשיטא שכל דברי התורה יתקיימו אי"ה והמפקפק בזה אין אלא אלא דלכאורה ברברים שכבר י"ת בדבריהם וחלילה היא כספיר : יד גם העבר עדיין נוצץ בכל עת יאת מצרים שבכל דוד ודוד חיוב אלו הוא יצא ממצרים ונמצא דבכל כ"ד דברי הנביאים שכבר עברו לא נוצצים תמיד ופועלים בכל עת והו"ה הקדושה ולזה אומרים ודבר אחד ישוב ריקם כלומר אפילו אותם חזר שכבר עברו גם הם לא ישובו ימיה ובברכת רחם אומרים ולעליבות ה' בימינו והספרדים אומרים תישע מין משמח ציון צריך שתהא מעין מה והאשכנזים לא חשו לזה לפי חד עם השמחה ובברכת שמחיו י שכן צו חו"ל בפסחים וק"ו : יז ין ישועה דאפטרותא מנן דוד ע"ש צדוד ועשיתי לך שם כשם הנדולים : יח מן אברהם כן חותמין מגן דוד אך ס מנן דוד דצריכין לחתום בלשון חתמו מנן אברהם א"א להוכיח שם ורש"ס נ"ט ר"ט ס"ט :

**רפ"ה [דין שנים מקרא ואחד תרגום וכו' סייעים] :**

והלכות כתב רמז ואלה שמות בני ישראל ראשי תיבות וחייב אלס לקרות הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום וזה חייבים כל כ"ו :

ב ולא נודע לנו מעמו של דבר ובוודאי בשעה שתקן משה רבינו לקרות בתורה תקן ג"כ תקנה זו שכל אחר יקרא שנים מקרא ואחד תרגום והלבוש כתב כפי' שיהא בקי בתורה ע"ש ואין זה מספיק כמובן ונראה דהחייב בתורה השמיעה והלימוד כמו שאומרים בברכת אהבה לשמוע ללמוד והנה השמיעה היא בשבת מס"ת כשרה כתובה כדת וכהלכה ולכן ילמוד מקודם בחימוש ויעלה בקורש לשמוע מס"ת ואיתא בסימא ו"ו :

א אומרינו בברכות ו' : לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עשרות ודיבון שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום מאריכין לו ימיו ושנותיו כלומר שקודם שיקראו הצבור הפרשה בכה"ג יקרא אותו בביתו בין בשבת עצמו כבוקר בין בכל אותו שבוע אבל אין לו להקדים לפני שבוע זו ויש בני אדם שנוהגים לקרא מעט בכל יום יום מהשבוע ומסיימין בשבת ותי"ו ולכן אע"פ שכל אדם שומע התורה בכל שבת בצבור מפי הקורא מ"מ חייב לקרא לעצמו בכל שבוע פרשת אותה שבוע שנים מקרא ואחד תרגום

לכוין לברכות של הקוראים בתורה ומפטיר ולענות אחריהם אמן ויעלו מזה ברכות שחמד ממניינם בשבת מ"ו ע"ש ולפ"ו חובה על העולים האומר בלחש גוערין בו וקמן יבול וזהו שיאמר בקול רם ואם קראו אינו יודע לומר ההפטרות יבול אחד ז שזה מברך והקורא קורא אבל שות כן ושעמא דמילתא דבשלמא ת כמעמם והוא אינו בקי בהמעמם אומר אחריו בלחש אבל הפטרה גם הוא ע"ה כל כך שאינו יכול אינו נכון לקרותו למפטיר ולכן תרבה בתי כנסיות נביאים שלימים קורא

כללות ופרטות נאמרו בסיני ונשנו באהל מועד ונשתלשו בערבות מואב ע"ש לכן צריך ללמוד ג' פעמים אפילו בפסוק שאין בו תרגום כמו שיתבאר כנגד אלו הג' אך במקום שיש תרגום בחרו בתרגום הפעם השלישי כדי שיבין מה שהוא לומד והתרגום קרוב ללשון וניתן בסיני כדאמרינן בגמרא (ל"ז): ויקרא בספר תורת אלקים מפורש. מפירש זה התרגום וניתן מסיני כמבואר שם אלא ששכחו וחזר אונקלוס ויסרו כדאמרינן ריש מגילה ע"ש וזכרנו זה ראיתי בל"ז נסמך מ"מ ולא נזכר כלאו ע"ש וי"א כנגד שנים הקורין ואחד המתרגם ורמב"ן:

ג ויש להסתפק אי בעינן דווקא שנים מקרא מקודם ואח"כ תרגום או שיצא כשקרא מקרא ותרגום ומקרא ומדברי הלבוש מתבאר שכן רעתו שכתב ג' שאם אדם קרא אחד מקרא ואחד תרגום לברו ואח"כ כשקורין הפרשה בכהכ"נ קורא עם החון. מלה במלה הר"ן קיים שמו"ת ע"ש הרי שכתב מפירש דהתרגום יוכל להיות באמצע ואף שכתב שם דרבינו הב"י לא ס"ל שיצא בזה והו' משום דס"ל דלא יצא מהש"ץ ע"ש אבל לא מפני שהתרגום באמצע וכבר כתבו הגדולים דגם רבינו הב"י אינו חולק בזה אלא דמירי דבשמיעה לא יצא אבל אם אומר עם החון מלה במלה יצא ופרישה ור"ז ויש מי שאומר דגם בשמיעה יצא ומג"א סק"ח וכן יש מי שאומר שאם שמע שנים מקרא ואחד תרגום ג"כ יצא אם כיוון לשמוע ג"כ נסמך דלכ"ז ולענ"ד בעינן דווקא לימוד ולא שמיעה כמ"ש וע' בסעי' י"ג:

ד יש מי שאומר דהקריאה שמו"ת היא באופן זה לקרא כל פרשה והיינו פתחה או סתימה ב' פעמים ואח"כ התרגום ומג"א סק"א נסמך רש"ל ורמב"ם ונראה כן מצד הסכרא דהא כל פרשה אמר הקב"ה למשה בחד ובין פרשה לפרשה היה הפסק כדאיתא בת"כ ריש ויקרא מה היו ההפסקות משמשות כדי ליתן ריוח למשה להתבונן בכל פרשה ופרשה והביאו רש"י בחומש ע"ש ואולי דמטעם זה צו ללקות שנים מקרא ואחד תרגום דאיתא במדרש וילקוט ליוני כ"ח כל דבר ודבר שהיה הקב"ה אומר למשה היה אומר שני פעמים בלבו ואח"כ היה אומר למשה מה טעם או ראה ויספרה חד וכו' ע"ש ועכ"פ הקב"ה אמר למשה כל פרשה בפ"ע וכריש מגילה וד'. אמרו אעבוד פרשתא דא ואתנייה ע"ש ופרשה מקרי פתחה או

סתומה וזה שמצויין בחומשים שלישי רביעי וכו' זה אינו כלום וזכרנו ח' שאלו לעולם יטלים אדם פרטיותו עם הנזיר דמטעם לכל מדרה נקרא פרשה אינו כן דה"ט פרטיותו על הסדרה:

ה אך לפ"ז יש להסתפק כשיש פרשה באמצע פסוק כמו בפנחס ויהי אחרי המנפה ובישלה ויהיו בני יעקב שנים עשר ודברים מאילת ומעציון נבר מה יעשה אם יעמוד שם ויחזור הפרשה הלא היא באמצע פסוק ומ"מ נראה שיעשה כן ואי משום כל פסוקא דלא פסקיה משה לא פסקינן הא כאן פסקיה משה וכן בעשרת הדברות בלא תרצח וגו' שיש פרשה ע"ש: ויש שכתבו לקרות כל פסוק שני פעמים ואח"כ התרגום והל"ז והמטעם שם כד"ה אות מ"א ובסוף הסדרה יקרא הפסוק גם אחר התרגום כדי לסיים בתורה (מג"א ע"ס) וראיה לזה מלשון הגמ' שנים מקרא ואחד תרגום לשון ובר ופרשה היא לשון נקבה ופסוק לשון זכר אך י"ל דאזכר קאי דהאדם יאמר שני פעמים מקרא ואחד תרגום ויראה לי דזה הל"ז בהטעמים דמטעם שכתבנו בסעי' ד' וודאי דאפרשה קאי וכן למעם שכתבנו בסעי' ב' אבל למעם היא שבסוף סעי' ב' וודאי על כל פסוק קאי וע"ש כד"ה:

ו ויש שקורין כל הסדרה ואח"כ פעם שני ואח"כ התרגום וכן משמע קצת מלשון רש"י בברכות שם ומלשון הגמ' שאומר רב ביבי בר אבבי סבר לאשלומינהו לפרשייתא דכולי שתא במעלי יומא דכפורי וכו' והכוונה היא לכל הסדרות ואח"כ אומר סבר לאקדומינהו ופירש"י לסדר כל הפרשיות בשבת אחת ע"ש הרי שקרא להסדרה פרשה וכן מבואר מדברי אור זרוע הגדול וסי' י"ט וי"ל סבר לאשלומינהו לפרשייתא דכולי שתא ר"ח נרים לפרשייתא דכלה הן ד' פרשיות שקורין באלול וד' פרשיות שקורין באדר וכו' עכ"ל הרי שקרא להסדרה פרשה ולכן נלע"ד דאין קפידא ויכול לעשות כמו שירצה דלכולם יש פנים בהלכה ואפשר שגם יכול לעשות פעמים כך ופעמים כך ואי ס"ד שיש קפידא לעשות דווקא כך או כך לא היה שתקי רבותינו הראשונים מלפרשה ויש מי שכתב דאם בקי בטעמים יקרא בס"ת ויטבול אחר הקריאה ויקוץ הצפרנים קודם הקריאה (מג"א ע"ס) והו' ממדת חסידות ולהקוראים אותה כולה בע"ש ויש מי שכתב שיש איסור להפסיק בדיבור בקריאת שמו"ת ונא"ה"ט סק"א ותמיה לומר כן דבלא ברכה מה שייך הפסק כמ"ש

18

כמ"ש התוס' בנ ואי משום שאין ל דא"כ אין זה שי לדבר שצריך ועו הלא מפסיקין ה ח מה נקרא ענ מיום ראשון וא הפרשה ביום שו כשמתחילין הנזיר קודם שיאכל בנ יתנו האכילה לא יי אכילה ישרים אוח משם זאי"ך כיון ומהבאר מדו קריאת התורה מצוה מן המובחר כבר עבר ומנה ו ולא מקרי עם הז בע"ש אין זה מצו דברות דדווקא

ו אבל יש שכתב קודם הצות וי לקרא בס"ת בע"י ויש אומרים דמצ ובע"ש להשלימה וכן י"א מי שלא דוה מקרי אחר עוד שיכול להש התורה בא"י שמי כל הסדרות אותן מדברו רבותינו בע

יא וכבר נתבאר ו אפילו פסוקי ולא מפני התרגום שון ללשון המקרא הטעמים שבארנו וכוה יש יותר דבו

**סימן כא**

**שאלה:** מומר שעודנו עומד ברשעו או שנפגר ברשעו, האך קורץ לבנו לעלות לתורה.

**תשובה:** יראה דיקראו בשם אבי אביו כמו אביאסף בן יצהר<sup>2</sup>, וכן מצאתי אחר כך בספר החסידים<sup>3</sup>. ומאחד מהגדולים שמעתי שרבו אחד

מהגדולים<sup>4</sup> השיב לו שיקראוהו בנו בשמו לבד. ואין נראה דהוה ליה גנאי שיקראוהו בשני מאחרים<sup>5</sup>, ושפיר דמי לקרות אביאסף בר יצהר כדכתיב<sup>6</sup> הידעתם את לבן בן נחור<sup>7</sup> ומפיכושת בן שאול ירד וגו'<sup>8</sup>. הנראה לעניות דעתי כתבתי.

**סימן כב**

**שאלה:** הא דפסיק תלמודא (מגילה כב, א) דאין מתחילין בפרשה פחות מג' פסוקים ואין משיירין בפרשה פחות משלשה פסוקים, אי יש לומר בפרשה פתוחה דווקא או אף סתומות, וגם אם מסיים בפרשה עצמה שהיא פתוחה אלא שיש ג"כ פתוחה לאחרים בפחות משלשה פסוקים אם יש קפידא אלא לא.

**תשובה:** יראה דאין חילוק בענין זה בין פרשה פתוחה לסתומה<sup>1</sup>, דתלמודא קרי להו לתרווייהו בכמה דוכתיין פרשה זו כזו<sup>2</sup>, והכא נמי סתמא קאמר אין מתחילין בפרשה. וכן הביא לי ראה אחד מהגדולים<sup>3</sup> מפסק הגאונים<sup>4</sup> דאין חילוק. ונראה להביא ראה מבוררת מן התלמוד דכפ' הקורא את המגילה מעומד (מגילה כא, ב) אתיא בעי מיניה רב ששת מרב<sup>5</sup> פרשת ראש חודש קרינן וכו' עד וביום השבת דהוה תרי ובראשי חדשיכם דהוה חמשה היכי

ניעבד ניקרי תרי מהא ומהא אין מתחילין בפרשה פחות משלושה פסוקים, ניקרי תרי מהא ותלתא מהא פשו להו תרי ואין משיירין בפרשה פחות משלושה פסוקים, פי' פשו להו מקמי דובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח וגו', (והיא) [והיא] פרשה דובחדש הראשון סתומה וקפיד תלמודא, אלמא אין חלוק, ומאותו סוגיא יש נמי להוכיח דהיכא דמסיים בפרשה עצמה דאין קפידא, דאי משייר בפחות משלושה מקמי פרשה אחרת, דקאמר התם ופרשת צו דאיהי תמניא פסוקי היכי קרינן, ומסיק דאי קרי להו לתרי כל חד ארבעה פסוקים שפיר דמי ואף על גב דהשני היה צריך לקרות עד וביום השבת ומסיים שם ואז משייר פחות משלשה מקמי דובראשי חדשיכם שהיא פרשה פתוחה ושם מסיים, אין קפידא לפי טעם ממפורש בתלמוד מפני מה אין מתחילין או משיירין פחות משלשה יתיישב שפיר דאין קפידא היכא דמסיים בפרשה עצמה<sup>6</sup>.

**סימן כג**

**שאלה:** הא דאמרינן (ברכות ח, א) לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תתום, מי מחייב נמי להשלים בכל יו"כ פרשיות שקורין שחרית

ומוסף ובשבתות של ארבע פרשיות ג"כ אותן הפרשיות שמוסיפין לקרות או לאו.

סי' כא: 1. רמ"א (סי' קל"ט ס"ג). ועי' בתשרי מהר"ם פאדווה (סי' פ"ז), ושם הביא ממהר"ר נפתלי כ"ץ שהביא תשו' הרא"ש חלוקה ע"ד רבינו ומהרמ"פ השיב דההיא דהרא"ש מיירי בגדול שכבר עלה לס"ת עד שלא המיר אביו דת. ובכ"ז עי' ריב"ש (סי' ל"ד) ובתשו' אמרי יוסף (סי' ס"ד) ועי' יוסף אומץ לגהיד"א (סי' י"א) ושאלת יעב"ץ (סי' קס"ה) [ועי' ש"ך חו"מ סי' רנ"ז סק"ג ופת"ש סי' רמ"ז סק"ב]. וע"ע בתשו' בעלי התוס' (סי' ג'). 2. דוגמא נקט דאביאסף בנו של קורח היה וקורח בנו של יצהר, ואינו מקרא כ"ש. 3. סי' תשצ"א. 4. בכ"ז אוסף מרצבכר 43 סי' קל"ט [וצ"ע כנ"ל לעיל סי' י' העו' 4] ועי' מהר"ם פאדווה (סי' פ"ז) בזה. 5. עי' מהרמ"פ שם שהכריע שכל שיש לחוש לבזיון או לאיבת המומר יקראוהו בשם אביו ועי' ב"ש (אבהע"ז סי' קכ"ט סק"ט). 6. בראשית כט, ה. 7. עי' מגן גיבורים (שם סק"ב) שכתב דלפי מש"כ בפי' הטור עה"ת בפסוק זה ליכא ראה דהתם שאני דכיון שהיה סבו מפורסם ע"כ קראו ע"ש. אכן למש"כ הרמב"ן שם דמשום שהיה אביו בזוי קראו ע"ש סבו שפיר איכא ראה להתה"ד, וע"ש עוד באורך. אכן עי' תנחומא כתי' והביאו במבוא לתנחומא [ר"ש בובר עמ' סט, ב] ומשם בהעו' לס"ח שם שכתוב מפורש בתנחומא שם על פסוק זה "מכאן שקורין בן משומד לס"ת ע"ש זקיננו" ע"ש. 8. שמואל א. יט, כה.

סי' כב: 1. רמ"א (סי' קל"ח ס"א). 2. עי' גר"א שם שכתב רגם סתומה נקראת פרשה כדאיתא בשבת פ"ב ובתו"כ בפ' ואם מן הצאן וכו', ע"ש. 3. ל"מ במדויק, ועי' מהר"ז בינגא הלכ' ר"ח סי' כ"ה. 4. עי' מפתח לתשובה"ג מילר עמ' 211. 5. בגמ' לפנינו הגירסא בעא מיני' עולא בר רב מרבא. 6. רמ"א שם ועי' ט"ז (שם סק"א) שנתן טעם לדבר, ועי' ב"ח שם, ומש"כ לתמוה להט"ז הנ"ל מיושב. יי"י עי"ז ח"ר מי' מ"ד ועי' מג"א (שם סק"ב) שהאריך לתמוה ע"ד רבינו, ובגמ' גיבורים (שם סק"ב) י"שב דעת רבינו היטב. ועי' מהר"ל (סי'

**תשובה:** יראה שלא נהגו להשלימו, ואין בידי טעם וראייה כל כך. ואין לדקדק מפרש"י דפי' ישלים אדם פרשיותיו של כל שבת ושבת, משמע דווקא מה שקורין בכל שבתות השנה, דאיכא למימר אורחא דמילתא נקט, וה"ה מה שקורין ביו"ט, דלאו כי רוכלא הוא. אמנם נראה קצת ראייה, מהא דכתב בהגה"ה במיימוני<sup>3</sup> בשם רבינו שמחה ז"ל וז"ל: אע"פ שעיקר מצוה כל פרשה ופרשה עם הצבור אם לא עשה כן ישלים כולם בשמיני עצרת שבו גומרים הצבור ובלבד שלא יקדים ולא יאחר יום אחד מן הצבור, ע"כ. מהכא נראה מדקבע היום שבו גומרים הצבור חמשה חומשי תורה בכל שנה, משמע דעיקר חיוב דאצריכו רבנן להשלים פרשיות עם הצבור, היינו כדי שכל אחד מישראל יקרא לעצמו כל התורה מראש ועד סוף בכל שנה כמו שעושי הצבור, מש"ה צריך לסיים ממש באותו היום שמסיימין בו הצבור דאע"פ שלא קרא כל השנה עמהן, אחר גמר מצות אזלינן בכליה דוכתא<sup>4</sup>. וכן משמע מלשון

הרמב"ן<sup>5</sup> דטעמא הכי הוא, דכתב וז"ל: דאע"פ שכל אדם שומע כל התורה בכל שנה בצבור חייב לקרותו לעצמו בכל שבוע ושבוע<sup>6</sup> סדר של אותו שבת. וכיון דטעמא דהשלמה הכי הוא, נראה דלא אצריכו רבנן אלא שישלים פרשיות של כל התורה רק פעם אחד בשנה, וא"כ לא צריכין להשלים פרשיות של יו"ט ושל ארבע פרשיות ומוספין אחרים להשלימו כל אחת בשבתו. אמנם נראים הדברים דלפי פירוש רבינו חננאל דפליג על רבינו שמחה, כדאייתא בהגה"ה התם ולא מפרש ההיא דרב ביבי בר אביי בפרשיות דכולה שתא, בהך סברא פליגי, דלהיא גירסא ופי' אין טעם השלמה, בשביל שיסיים התורה בכל שנה כדפרש"י, אלא אפשר כדי שיהא רגיל במה שהצבור קורין וא"כ היה צריך להשלים פרשיות של יו"ט ומוספין לפי טעם זה. ומ"מ אפי' אי הכי הוא מתיישב המנהג לדעת אינך גאונים, וקרוב בעיני שלא נהגו רבותינו להשלים<sup>7</sup>.

סימן כד

**שאלה:** מה שנהגו באושר"י וכן במקצת מדינות שפרשת שירת הים ועשרת הדברות בשבתות שחלו אותן הסדרות, וכן בשכני של פסח וזיום ראשון דשבתות, כשמגיע ש"צ לקרוא אותן פרשיות אינו קורא אלא מתחיל אותן והקהל קורין אותן מחומשים שלהן והש"צ מסיים בס"ת רק פסוק האחרון בקול רם, יש ליישב מנהג זה או לאו.

**תשובה:** יראה דיש ליישב בטורח ולא ברווחא דמילתא כלל. ונראה דסמכין אהא דכתב א"ז וז"ל: דכיון דנפתח ס"ת אסור לספר אפי' בדבר הלכה ודווקא בקול רם אבל בלחש שרי אם יש עשרה שומעין קריאת התורה, ולקרא שנים מקרא ואחד תרגום בעת קריאת התורה שרי לכ"ע, עכ"ל. ופירש בהגה"ה במיימוני<sup>2</sup> הטעם דשרי משום דבאותו ענין קעסיק והשתא שמעינן מינה חיכא דעסיק באותו ענין אין צריך לשמוע קה"ת, אפילו ליכא עשרה שומעין קה"ת. כך משמע בא"ו הגדול, דהא דכתב: ולקרא שנים מקרא ואחד תרגום שרי לכ"ע קאי אמאי דכתב לעיל מיניה דברי הגאונים, דחד מצריך בלחש וחד מצריך שיהא עשרה שומעין, וקאמרינן עלה דשנים מקרא ואחד תרגום שרי לכ"ע, אלמא אפי' אי

ליכא עשרה שומעין. והא דבעינן בלחש היינו משום שלא יבטל אחרים משמיעה, ובנדרן דידן דכל הקהל קורין ולא שומעין אין קפידא בקול רם הואיל ובאותו ענין קעסקי משום חבוב הפרשיות שרוצים לקרות כל אחד בעצמו והש"צ קורא אותן מס"ת נפקי בקריאותה אפי' לא שמעי לה, דבסתמא דמילתא איכא אחד או שנים אצל הש"צ ששומעין קריאתו, ואע"פ דאינך לא שומעין די בכך דכל הפחות מעשרה חד הוא.

אבל אין ליישב המנהג דמשום דבלאו הנך פרשיות קורין שבעה בתורה שהן חובת היום ואותם שקורין מהנך פרשיות קורין לו ג"כ ג' פסוקשם קודם שיגיע לפרשה זו וכהא נפקינן אפילו אי לא הוה קרינן הנך פרשיות כלל. דהא ליתא דבהגה"ה במיימוני<sup>3</sup> כתב שאם קרא (ודל) [ודלג] פסוק אחד אם הוא במנחה בשבת או בשני וחמישי א"צ לחזור אם קוראין י' פסוקים בלא הדילוג, אבל בשבת אם דילג פסוק אחד חזר וקורא אותו אפי' לאחר שהפטיר והתפלל מוסף. הא קמן, דאפילו פסוק אחד מעכב בשבת כ"ש פרשה כולה. ואע"פ שישבתי המנהג מ"מ נכון למי שמדקדק במעשיו שיעמוד אצל השליח צבור ויקרא עמו אותן פרשיות מס"ת, ואם אינו

סי' כג: 1. ב"י ושר"ע (סי' רפ"ה ס"ז) דע"י תשוי כנה"ג (סי' ג"דח). 2. ד"ה ישרים. 3. פי"ג מתפילה אות ש'. 4. ע"י מג"א (שם סק"ב). 5. צ"ל הדמב"ם — פי"ג מתפילה הכ"ה. 6. משמע דכל השבוע יכול להשלים וא"צ דווקא בשבת [ע"י תשוי"ג] — ליק (סי' ז') וראב"ן (סי' פ"ח) ורוקח (סי' ג"ג) וארי"ז (ח"ב סי' מ"ב) וראב"יה (ח"א סי' כ"ב) ושכלי הלקט (סי' ע"ה) והעתיים (עמ' 244) והוא מח' בפוסקים. 7. ע"י מש"כ רבינו עוד בפר"כ (סי' ק"ע) וע"ע בלקט יוסר (ח"א עמ' 56).

ז. סוטה ל"ט ע"ב; ר"ף מגילה ה' ב; ר"ש שם פ"ג סימן יג; מרדכי שם רמז חמ"ג; שני הלכות סימן ט: ח. הרמב"ם בסוף סדר התפלות [שם ספר אהבה] והמרדכי פרק בני העיר [שם רמז מהלל ט"ז י"ג, ב] והגהות מיימוניות [דפוס קושטא] בפרק י"ג מהלכות תפלה [הלכה ב] ושני הלכות [שם]:  
 (\*) ואפילו נראה שיש חב, שאינו דומה לראש חמש שני שאו אומרים אז הרמשים על הגזרות שהזכיר ציונה, שיש מהרש"ל:  
 רפה א. נרכות ס' [ע"ב]; רמב"ם תפילה יג. ה; הגהות מיימוניות שם אות ט; נ"י עמוד קס"ד כחוב, שכן דעת העוסקים שסממו דברייהם]:  
 ציונים רמ"א  
 ס' ריב"ש סימן ל"ב [ומגילה דף כ"א ט"ז ע"ב]:  
 (\*) סעיף ח בהגה: [ז' שבולי הלכות [סימן טא]:  
 ס' דרכי משה סימן רפ"א, שם] הגהות מרדכי פרק קמא דשבת [רמז תנא]:  
 ט"ו דברי עצמו:

ציונים רמ"א

ס' ריב"ש סימן ל"ב [ומגילה דף כ"א ט"ז ע"ב]:  
 (\*) סעיף ח בהגה: [ז' שבולי הלכות [סימן טא]:  
 ס' דרכי משה סימן רפ"א, שם] הגהות מרדכי פרק קמא דשבת [רמז תנא]:  
 ט"ו דברי עצמו:

עמדת זקנים

ב] ושנים לא בר. כן כתב הריב"ש [סוף סימן מ]. דהיינו שלא יאמרו שנים התפטר בירלוג, דהיינו שאחר מהם קורא פסוק אחד [אשר שותק עד שמימים הפסוק, ואחר כך קרא השני הפסוק אחר. כג. בספיקו. קרא בתורה מפני כבוד הזוהר צריך שיקרא הוא לבד כל התפירה, ולכן אף אם נשתתק האחד צריך להתחיל השני מראש ולברך אחריו: ב] אין המפסיד כו'. וכשמברך אחר התפירה אין רשאך לשלק ספר הנביאים כרי שיראה שיברך על מה שחפשי (ב"י) יש עמוד קפ"ב שבולי לקט סימן ט. וכן נראה בכל דבר שמברכין עליו, שצריך שיהיה לפניו וקורב אליו הרבר מאוד, כמו בחפיקו של יו [ממנו לה. ט]. ולכן בכוס של הבילה והרס שאמרו חז"ל [נרסמ מג. ב] נוטל זה בימין וזה בשמאלו, כפלוגתא בית שמאי ובית הלל, משמע שלפחות יהיה הרבר שאין כל כך צורך בשמאלו מוכן לפניו [ארוני] אבי זקניו ה"ל ופ"א בשם רבו מהר"ש מנחם בן מהר"ל ז"ל פסקי מהר"ש

שקטן מפטיר אז גדול קורא בתורה מחלה, דהוה כבודה שנאמר שאין הקטן ראו לקרות בתורה, ע"ש. אבל הריב"ש [סימן טז] חולק על זה, לכן כתב רמ"א דאין לעשות כן לכתחלה: ד כמו בספר תורה. וצריך לברך מחלה (הריב"ש סימן מ). ועיין [סוף] [רי"ש] סימן ק"מ להרמב"ם [תפילה יג, ו] לא יברך, והא דכתב סימן תקפ"ה סעיף ג' (ז) לכולי עלמא אין צריך לברך, וכן משמע סימן תרל"ב (סוף) סעיף א' [בהגה ומ"ק ב], שאני החס דכל ישראל מחויבים לברך על השמיעה, ולכן כשצריך האחד צריך צעד כלם, מה שאין כן כאן: ה ושנים לא יאמרו. וכתבני האר"י [פרי עץ חיים, שער השנה סוף פרק יט] כתב, אין די בשמיעת ההפטרות, אלא צריך לקרות מתוך הספר, והנכרות ישמע מהקורא, עד כאן. וצריך לומר דבגמרא [מגילה כא, ב] מירי שלא יקראו שנים בקול רם, מפני שמי שאינו צדיק לא יוכל לשמוע, וגם הצדיק צריך לומר בנחת. ויש לנמנע שלא יתרגם הצרכה, ואם יתרגם שלא יאמר השם (ריב"ש שם סימן לו): ו אין המפסיד. כתב שצלי הלכות [סימן ט] שיש הגאונים שאין לסלק ספר הנביאים עד אחר הצרכה, כדי שיראה ויברך על מה שהפטיר, ואינו מואל לו טעם, עכ"ל ז"י [עמוד קס"ד כחוב (הראשון)]. אבל גם בספר תנא [סימן טז] כתב ק', וכן כתבו מטעם משה [סימן טנה] והגהות מנהגים [מנהגי שנה סוף אות מא], דהא בספר תורה ג"כ אסור לטול הספר תורה עד אחר הצרכה. כתב משאת בנימין סימן ל"ו, צריך שיאמר סמוך לתחילה מעין תחילה [פסחים קד, א], לכן יאמר ושם קדשך באהבה וצדקו הנחלתנו ברוך אתה יי מקדש וכו', והוא הדין בכל יום טוב, עכ"ל. וקשה לשנות ולשנות כל הנוסחאות, צד וראה כמה נדחק הטור סימן רל"ו [עמוד טט] במה שאומרים (ז) תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד ברוך אתה יי המעריב ערבים, וגם צרכים [סוף ספר אהבה, סדר תפלות כל השנה ד"ה המפטיר] כתוב כנוסח שלנו, וגם צרכת המזון אומרים יתברך

סימן רפה

לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. וכו' סעיפים: א אף על פי שאדם שומע כל התורה בולה בכל שבת בצבור א"י חייב לקרות לעצמו בכל שבוע פרשת אותו שבוע א"י שנים מקרא ואחד תרגום

מה שכתבתי סימן רל"ב [ס"ק ב]. (ז) כשמצרכין החדש אין מוצרכין נשמות רק למי שנקבר באותו שבוע (מהרי"ל הלכות ראש חמש עמוד ז): ח בימי הפסידה. משום שהיו הגזרות באותו זמן, (ז) ואפילו חל מילה בשבתות ההם אומרים אותו, דהא אומרים אותו בשבת ניסן. אבל כשחל ראש חמש אחר בשבת אין אומרים אותו. (ז) אבל בשבת שלפני ראש חמש אנו אומרים (ז) אותו. (ז) ואין מוצרכין צו נשמות אפילו בספירה (הגהות מנהגים חדש איר אות לו):

רפה א שנים מקרא

אמנם קבלתי שיקרא כל פרשה שמי פעמים ואח"כ התרגום עליה, וכן כתב רש"י א, וכן משמע במגילה דף ד' [ע"א]. אבל הל"מ [דברי תמודות, נכוח פ"א] סימן מ"א פסק דיקרא כל פסוק שמי פעמים והתרגום עליו, וכן כתוב בהגהת יש נוחלין [אות לט] שיש מנהגים, [חודש אייר אות לו]:

רפה (א) תרגום

כתב של"ה שיקרא כל פרשה שמי פעמים ואחר כך התרגום עליה, וכן כתב רש"י. אבל הל"מ [דברי תמודות] פסק דיקרא כל פסוק צ' ביאור הגר"א [י"ד] [הנהגה ושנים. [מגילה] כ"א ב': [טו] דתרי. ראש השנה כ"ז א': [ט"ז] [סעיף ז] בשבת שהפרשיות. תוספות [מגילה כג, א] ד"ה כיון ובשבת כ"ג ב' [י"ד] [הנהגה] ונהגו להזכיר. בספרי [שופטים מ"א ס"א]. כפר לעמך ישראל [ברבים נא, ח] אלו החיים, אשר פדית אלו המתים, מכאן שהתמים צריכין כפרה. וקבעו בשבת, שהכל בבית הכנסת, והחי יתן אל לבו: [יח] ולברך. עיין בפרק קמא דתוכחות ב' ד' [ט"ז] ונהגין לומר. בפרק קמא דראש השנה [יח] א' רמא וציליו כו'. ומכאן נהגו לומר יקום פורקו. מרדכי ושבת רמז תנא. וכל זה בשבת, כנוכר לעיל [ס"ק ח]:

שמך צפי כל חי תמיד לעולם ועד ברוך אתה יי על הארץ וכו', דכיון דאומרים יתברך הו מעין תחילה שפיר. אם אין עירוב שיכולין להביא חומש צדית הכנסת, הולכין עשרה ומפטירין צדית ששם החומש. וגם יכולים לקרות ההפטרה בעל פה אם אי אפשר בענין אחר כדאשכחן בכהן גדול

ציוס הכיפורים [יומא ס"א, ב] (מרדכי פרק ו' דעירובין רמז מקיג רל"ב ח חלק ב' שו"ת מ"ס עמוקים, סימן ע"ג), עיין סימן קמ"ד [ס"ק ו], ובמסכת סופרים פרק י"א [הלכה ב] דאין קורין על פה אלא כהן גדול ציוס הכיפורים: ז העוסקים בצרכי צבור. הא שמתפללים [מפלה לשלוס המלך] ופיל שונאיו, היינו שונאים שצמלכותו, (ז) דככל העולם יש יהודים (מאור עינים ח"ג פרק נה). הגון לומר השכחה לנאשים בלשון הקודש ולנשים בלשון תרגום (ר"י צדית לוי סימן [ע"ג] [צ"ב]). הטעם, דשל נשים מסתמא נעשים צין הנשים, והם אין מציינים בלשון הקדש אלא תרגום (כנסת הגדולה הגב"י [ז]). צדגלים שנוהגין לומר מי שצריך לקצונים, יאמרו קודם אשרי, שלא להפסיק צין קדיש לאשרי, עיין מה שכתבתי סימן רל"ב [ס"ק ב]. (ז) כשמצרכין החדש אין מוצרכין נשמות רק למי שנקבר באותו שבוע (מהרי"ל הלכות ראש חמש עמוד ז): ח בימי הפסידה. משום שהיו הגזרות באותו זמן, (ז) ואפילו חל מילה בשבתות ההם אומרים אותו, דהא אומרים אותו בשבת ניסן. אבל כשחל ראש חמש אחר בשבת אין אומרים אותו. (ז) אבל בשבת שלפני ראש חמש אנו אומרים (ז) אותו. (ז) ואין מוצרכין צו נשמות אפילו בספירה (הגהות מנהגים חדש איר אות לו):

רפה א שנים מקרא

אמנם קבלתי שיקרא כל פרשה שמי פעמים ואח"כ התרגום עליה, וכן כתב רש"י א, וכן משמע במגילה דף ד' [ע"א]. אבל הל"מ [דברי תמודות, נכוח פ"א] סימן מ"א פסק דיקרא כל פסוק שמי פעמים והתרגום עליו, וכן כתוב בהגהת יש נוחלין [אות לט] שיש מנהגים, [חודש אייר אות לו]:

רפה (א) תרגום

כתב של"ה שיקרא כל פרשה שמי פעמים ואחר כך התרגום עליה, וכן כתב רש"י. אבל הל"מ [דברי תמודות] פסק דיקרא כל פסוק צ' ביאור הגר"א [י"ד] [הנהגה ושנים. [מגילה] כ"א ב': [טו] דתרי. ראש השנה כ"ז א': [ט"ז] [סעיף ז] בשבת שהפרשיות. תוספות [מגילה כג, א] ד"ה כיון ובשבת כ"ג ב' [י"ד] [הנהגה] ונהגו להזכיר. בספרי [שופטים מ"א ס"א]. כפר לעמך ישראל [ברבים נא, ח] אלו החיים, אשר פדית אלו המתים, מכאן שהתמים צריכין כפרה. וקבעו בשבת, שהכל בבית הכנסת, והחי יתן אל לבו: [יח] ולברך. עיין בפרק קמא דתוכחות ב' ד' [ט"ז] ונהגין לומר. בפרק קמא דראש השנה [יח] א' רמא וציליו כו'. ומכאן נהגו לומר יקום פורקו. מרדכי ושבת רמז תנא. וכל זה בשבת, כנוכר לעיל [ס"ק ח]:

רפה (א) תרגום

כתב של"ה שיקרא כל פרשה שמי פעמים ואחר כך התרגום עליה, וכן כתב רש"י. אבל הל"מ [דברי תמודות] פסק דיקרא כל פסוק צ' ביאור הגר"א [י"ד] [הנהגה ושנים. [מגילה] כ"א ב': [טו] דתרי. ראש השנה כ"ז א': [ט"ז] [סעיף ז] בשבת שהפרשיות. תוספות [מגילה כג, א] ד"ה כיון ובשבת כ"ג ב' [י"ד] [הנהגה] ונהגו להזכיר. בספרי [שופטים מ"א ס"א]. כפר לעמך ישראל [ברבים נא, ח] אלו החיים, אשר פדית אלו המתים, מכאן שהתמים צריכין כפרה. וקבעו בשבת, שהכל בבית הכנסת, והחי יתן אל לבו: [יח] ולברך. עיין בפרק קמא דתוכחות ב' ד' [ט"ז] ונהגין לומר. בפרק קמא דראש השנה [יח] א' רמא וציליו כו'. ומכאן נהגו לומר יקום פורקו. מרדכי ושבת רמז תנא. וכל זה בשבת, כנוכר לעיל [ס"ק ח]:

הגהות רעק"א

(ז) בשם אחת. היינו בקול רם, אבל מחויב לקרות בלחש, האר"י ז"ל, [מ"א ס"ק ח]: (ד) הגו"ל. כתב שצלי הלכות שיש הגאונים שאין לסלק ספר ההפטרה עד אחר הצרכה, כדי שיראה ויברך על מה שהפטיר, וכן כתב במטה משה, [מ"א ס"ק ו]: (ה) צבור. צדגלים שנוהגין לומר מי שצריך לקצונים, יאמרו קודם אשרי, שלא להפסיק צין קדיש לאשרי, מ"א [ס"ק ו]. ועיין לקמן סימן רל"ב, [מ"א ס"ק]: (ו) החדש. ואין מוצרכין נשמות רק למי שנקבר באותו שבוע, מהרי"ל, [מ"א ס"ק ו]: (ז) בימי הפסידה. ואפילו חל מילה בשבתות ההם. אבל כשחל ראש חמש בשבת אין אומרים אותו, עיין מ"א [ס"ק ט]. ובשבת שלפני שבועות אין מוצרכין, עיין הגהות מנהגים, [חודש אייר אות לו]:

ג. הר"ש שם [פ"א סימן  
ת] וסמ"ג [עשין יק עג ג]  
והוא לו רתומין ומרדכי שם  
רמז י"ז; הגהות מיימוניות  
:סז

ג. צ"י [עמוד קפג סוף ד"ה  
:סא]

ד. שם התוספות [ע"ז  
ד"ה יטלים והר"ש :סז]  
ה. [תוספות והר"ש] שם על  
פי מדרש [פרקי רבינו  
הקדוש, אורז מדרשים עמוד  
:305]

ו. כל צו [סימן לו לת, ג]  
נשט רבינו פרץ [הגהות  
משנין סימן קפד; מדרש,  
ה"ק רמז תתקסז]  
ז. הגהות [מיימוניות]

ז. בפרק י"ג מהלכות מפלה  
[שם, ומדרש] נשט הר"מ  
[מרוטנובורג];

ת. הגהות [שם] נשט  
רבינו שמחה;

[\*] וסיים שם, שהעושים  
כן צריכים לחזור שנים  
מקרא ואחד תרגום,  
וכתב הצ"ח [עמוד קפג ד"ה  
וכתב] שפשוט הוא;

ט. מרדכי [בבבבת רמז י"ט]  
נשט אור זרוע [הלכות  
קריאת שמע סימן י"א]  
שראה קן מרבנו[מיו]  
רבינו יהודה תוספת  
ומהר"ר אברהם [כל צו  
סימן כ, יא];

י. [מדרש] שם והגהות  
[מיימוניות] בפרק י"ג  
מהלכות מפלה [שם] נשט  
אור זרוע [שם סימן י"ז;  
הגהות אשכנזי נבכות פ"א  
סימן ט];

האר"י וסדר היום <sup>א</sup> [קדר שנים מקרא ואחד תרגום, וכן כתוב בכ"מ] [שער הכוונות, עין לל ו' ד"ה מנהגי מורי ז"ל]. וכן משמע סימן קמ"ה [סעף א] שהיו נוהגין כן בזמן שהיו מתרגמין. והפסקו האחרון אמרו <sup>ב</sup> [אחר התרגום, כדי לסיים בתורה. אם הוא רגיל בטעמים יקרא כספר תורה (רדב"ו חלק ב' קל"ג

ח"ג סימן תתקסד, ועיין בספר חסידים סימן ש"א (וש"ו)]. ויטובול אחר הקריאה (הכוונות ספר הכוונות ו, א; שער הכוונות שם ד"ה ואחר). עיין בשל"ה [שם, פרק תורה אור סוף ד"ה

סוד קריאת שמות וד"ה וכנפני יונה] עניני טבילה, ואין לי כאן עסק בנסתרות. ויקוץ הנפניס קודם הקריאה (של"ה שם ד"ה סוד נטילת הנפניס, בהגה"ה): **ב עטרות ודיבוק.** והוא הדין ראובן ושמעון [שמות א, ג] וכיוצא בזה (טור עמוד

קפג): **ג בפירוש רש"י.** שהוא עיקר, שהוא בנוי על יסוד התלמוד: **ד כמו תרגום.** ומכל מקום צריך לקרות <sup>ה</sup> [צ' פעמים מקרא <sup>ו</sup> (ר"מ מינין סימן פ"ו אות ו)]. מי שאין צידו

תרגום יקרא <sup>ז</sup> [צ' פעמים מקרא, ואחר כך כשיהיה לו תרגום יקרא (סדר היום סוד קריאת שמות)]: **ז מיום ראשון.** ושל"ה [מסכת שבת פרק נ"ג מ"ה ד"ה ומקרא הטבילה] כתב שיקרא אותה ביום ו' אחר חלות דוקא. ויש עוד דיעות שונות: **א** קודם שיאבד, היינו אם היה אונס גדול בערב שבת (הכוונות שער הכוונות, שם ד"ה מנהגי מורי ז"ל וצ"י [שם]). ובמגיד מישירים במשלי [סימן כג סוף פסקו ו] כתב ח"ל,

ואיבני להתחיל בערב שבת ולמגמר בשבת קודם סעודת שחרית: **ז שמיני עצרת.** פירוש, שיש לקרות אז שנים מקרא ואחד תרגום, ודלא כאותן שקורין המקרא לחוד (צ"י עמוד קפג ד"ה וכתבו הגהות מיימוניות מפילה יג אות ט): **ח יבוצ' לקרות.** ואם שמע פעם אחת משלים יצבור וקרא פעם אחת יאל, אבל אין לסמוך לכחלה על

השמינייה, כמו שכתב סימן נ"ט [סעף ד] [ל"ה דברי סנדיות, ברכות פ"א אות לו): **ט מלמדיו תינוקות.** נראה לי לדוקא כימיהם ערך ר"ח **ל"ח למהריק"ש**

**רפה** סוף סעף ד [עדר שמיני עצרת]. שאז גומרין הציבור וקראנה שנים מקרא ואחד תרגום: **סעף ז** [פרשת יום טוב]. אין צריך לקרות ההפטרה של שבת ולא של יום טוב <sup>ט</sup>:

**ציונים לרמ"א**

רפה א"ה דרבי עצמו על פי הגהות מיימוניות תפילה יג אות ש; תרומת הרשן ח"ב סימן קע: צ"י סוף סעף ב;

**עטרת זקנים**

[ב] אם למד הפרשה בפירוש רש"י כו. ויש אומרים תרגום דוקא, שניתן בסיני. וראו שמים יוצא ידי כולם, ויקרא תרגום וגם פירוש רש"י. אכן בשאר לחובו לציני אין יוצא רב

**רפה (א) אפילו עטרות ודיבוק.** לשון הטור [עמוד קפג], פירש רש"י [בבבבת מ, ג ד"ה ואפילו] אף על פי שאין צו תרגום, ולפי זה אפילו ראובן ושמעון [שמות א, ג] וכיוצא בזה צריך לקרותם שלש פעמים. ויש מפרשים דנקט עטרות ודיבוק לפי שיש ספרים שכתוב בהן <sup>א</sup> תרגום ירושלמי, ונקט עטרות ודיבוק, אף על פי שאינו צריך תרגום כל כך. ולפי זה ראובן ושמעון אינו צריך לקרותם שלש פעמים, ומכל מקום נהגו להחמיר בפירוש רש"י, עכ"ל.

**(א) אפילו ב עטרות <sup>ב</sup> ודיבוק <sup>א</sup>** [במדבר לב, ג]: **ב** [ג] [ג] **אם למד הפרשה ג בפירוש רש"י חשוב** **ד כמו תרגום: וירא שמים יקרא (ב) תרגום וגם** (ג) **פירוש רש"י:**

**ה** [ג] **מיום ראשון ואילך חשוב עם הצבור:** **ד** **מצוה מן המובחר שישראלים אותה ו קודם שיאבד** (ד) **בשבת ואם לא השלים קודם אכילה <sup>ו</sup> י ישראלים** **אחר אכילה עד המנחה <sup>ז</sup> ויש אומרים עד רביעי** **בשבת <sup>ח</sup> ויש אומרים <sup>ט</sup> עד ז שמיני עצרת <sup>י</sup>:** הגה <sup>כ</sup> **דהיינו בשמחת תורה שאז משלימים הצבור:**

**ה** [ג] **יכול לקרות הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום בשעת קריאת <sup>א</sup> התורה:** [הגה] **ועיין לעיל סימן (קמ"ו) [קמן] <sup>ב</sup> צ"י:**

**ו** [ג] **מלמדיו <sup>א</sup> תינוקות אין צריכים לחזור ולקרות הפרשה בשבת:** **הוא מפרש יותר המקרא ממה שמפרש התרגום המקרא. ועוד** **אני אומר על ירא שמים, שיראה לקרות בפני עצמו כספר תורה** **הסדרה לכל הפחות פעם אחת, ואחר כך עם החזן פעם שנית,** **דהקריאה בחומש לנד אין יוצא זה שפיר, דבעיין דברים שבכתב,** **והיינו ספר תורה שלימה כדינה, ויש לו להשלים זה עד שמחת** **תורה, וכן נהגתי מעודי. וכתב בטור [עמוד קפג]. אבל אם קרא** **בשאר לעז לא, עכ"ל. והיינו מי שיכול להצין בפירוש רש"י כראוי** **פירוש המקרא, אבל מי שאינו בר הכי, ודאי ראוי לקרות בפירוש** **התורה שיש בלשון אשכנז צומניו, כגון ספר לאנה וראנה וכיוצא** **בו, כדי שיצין ענין הפרשה:**

**הוא מפרש יותר המקרא ממה שמפרש התרגום המקרא. ועוד אני אומר על ירא שמים, שיראה לקרות בפני עצמו כספר תורה הסדרה לכל הפחות פעם אחת, ואחר כך עם החזן פעם שנית, דהקריאה בחומש לנד אין יוצא זה שפיר, דבעיין דברים שבכתב, והיינו ספר תורה שלימה כדינה, ויש לו להשלים זה עד שמחת תורה, וכן נהגתי מעודי. וכתב בטור [עמוד קפג]. אבל אם קרא בשאר לעז לא, עכ"ל. והיינו מי שיכול להצין בפירוש רש"י כראוי פירוש המקרא, אבל מי שאינו בר הכי, ודאי ראוי לקרות בפירוש התורה שיש בלשון אשכנז צומניו, כגון ספר לאנה וראנה וכיוצא בו, כדי שיצין ענין הפרשה:**

**רפה** סוף סעף ד [עדר שמיני עצרת]. שאז גומרין הציבור וקראנה שנים מקרא ואחד תרגום: **סעף ז** [פרשת יום טוב]. אין צריך לקרות ההפטרה של שבת ולא של יום טוב <sup>ט</sup>:

**באר היטב**

**פעמים והתרגום עליו, וכן כתוב בהגהות יש נוהגין שש האר"י וסדר היום, וכן כתוב בכ"מ, [מ"א ס"ק א]. וכן כתוב בספר נגיד ומצוה [קריאה בכל יום בפירוש, עמוד עג ד"ה מורי ז"ל ביום] ובספר משנת תוספת [מסכת יוס הששי פ"ד משנה א]. וקבלתי שיש לקרות כל פרשה, והטעם, שכל פסוק דלא פסיק משה אסור להפסיק, ובזה אין אנו בקיאים, אבל בפרשיות אנו בקיאים, ונכון. והפסקו האחרון יאמר אחר התרגום, כדי לסיים בתורה. ומי שהוא צדיק בטעמים ונקודות בעל פה, מנחה לקרות כספר תורה, מהרדב"ח, [מ"א שם]. והאר"י ז"ל, תלמיד אחד היה לפניו הומוש וקרא לפניו <sup>א</sup>. ואמרו גדול להפסיק שנים מקרא ואחד תרגום, [שם ס"ק א]. ועיקר המנחה לקרות אחר חלות שם ס"ק ה]. ואחר המנחה ויטובול הכוונות, [שם ס"ק א]: **(ב) ודיבוק.** ר"ל, אף על פי שאין צו תרגום, והוא הדין ראובן ושמעון צריך לקרותו ג' פעמים, [מ"א ס"ק ג]. עיין ט"ו [ס"ק א]: **(ג) פירוש רש"י.** היינו מי שיכול להצין, אבל מי שאינו בר הכי ודאי ראוי לקרות בפירוש התורה שיש בלשון אשכנז, כגון ספר לאנה וראנה וכיוצא בו, כדי שיצין ענין הפרשה. **(ד) בשבת.** היינו אם היה אונס גדול בערב שבת, הכוונות, [מ"א ס"ק ו]: **פעמים מקרא ואחר כך כשיהיה לו תרגום יקרא, קדר היום, [מ"א ס"ק ד]:** **(ד) בשבת.** היינו אם היה אונס בלי אונס יצא, **(ה) עד שמיני עצרת.** פירוש, שיש לקרות אז שנים מקרא ואחד תרגום, ודלא כאותן שקורין המקרא לחוד, בית יוסף, [מ"א ס"ק ז]: **(ו) התורה.** ואם שמע פעם אחת משלים יצבור וקרא פעם אחת יאל. אבל אין לסמוך לכחלה על השמינייה עם התינוקות, אבל אם לומד פירוש המלות לחוד לא יאל. ומכל מקום די שיקרא עד פעם אחת (מקרא) [תרגום], דזה עולה לו במקום מקרא, מ"א [ס"ק ט]:**

**באר היטב**

כ. כחתי מהר"י [מרומם]  
השן מ"צ סימן ק"ע  
ומרומם השן [מ"ח]  
סימן כ"ג:  
רפז א. תוספות [מ], א  
ד"ה תפלת והלא"ש  
[סימן א] ורבינו יונה י"ט,  
א ד"ה תפלת המנחה ר"ש  
פרק ד' דברכות,  
ורמב"ם בפרק ג'  
מהלכות תפילה [הלכה ה]:  
\* א. ברכות כו, א:  
ב. ברכות כ"ח [ע"א] כרבי  
יוחנן וכרבי יהושע בן  
לוי:  
ג. רמב"ם שם:  
ג. טור [עמוד קפ"ו] שם  
רש"ם ותוספות [מ], א  
ד"ה איבער[א] והלא"ש שם  
סימן ב' ורבינו יונה [שם]  
ד"ה טעם [השן] בפרק ד'  
דברכות:  
ד. תענית כ"ו [ע"א]:  
ה. ברכות ל' [ע"א]:  
ו. שם כ"ח [ע"ב] ודלא  
כרבי הונא:

ציונים לרמ"א

א. מרדכי הלכות קטנות  
[כמו מקמקם]:  
ד. פסקי מהרא"י [מרומם]  
השן מ"צ סימן ק"א:  
רפז א. אהל מועד [שער  
התפילה דף כ' נתיב ד עמוד  
נח] ובית יוסף [עמוד קפד  
ד"ה ולאחר] בשם הרשב"א  
פרק תפלת השחר [בכ"ח]  
מ, א ד"ה מ"ח:  
ג. בית יוסף [עמוד קפו  
ד"ה כח] בשם שיבולי  
הלקט [סימן מה]:

חכמת שלמה

רפז [פס"ק א] זמן תפלת  
מוסף וכו'. י"ב, הנה אס  
טעה והתפלל תפלת שחרית  
במקום מוסף בשעה שהיו  
הניבור מתפללים מוסף, וכבר  
היה אחר תפלת היום בזמן  
דהו רבו ג"כ המנהג, אס  
יאל בזה בזה ידי פונת מנחה  
ומתפלל רק מוסף, עיין  
במיומר לוי"ד מהדורא זי"ן  
סימן ע"ח [מפ"ק פקוטרם  
אמרו לטוב טעם דעם מהדורא  
מינא סימן ב' מה שכתבתי שם  
דקך אגב דלא יאל ידי מנחה,  
ע"ש בטעמו כי טוב הוא,  
וה"ק י"ג]:

הנהגות והערות

יג. בדפו"ד זי"ן אות יא  
למג"א בהמשך הפע"ק, על  
מינות "יקרא ההפטרות של  
שבת", ותוקן ממנהגות  
פלאג תקמ"ה, וכו"ה יד  
אפ"י, אולם עיין מתנית

שהיו לומדין פירוש המקרא עם המינוקות, אבל אס לומד (י) פירוש  
המלות לחוד לא יאל. ומכל מקום די (י) שיקרא עוד פעם אחת  
(מקרא) [מרגום], דזה עולה לו במקום מקרא: **ז** אין צריך  
לקרות כו'. דהא כבר יקרא כל התורה מידי שבת בשבתו (מרומם  
השן סימן כג). ובערב שמחת תורה

**ז** י י [ט] אין צריך לקרות (י) פרשת יום טוב: הגה  
(י) וכן אין צריך לקרות ההפטרות (י) ומכל מקום נהגו  
לקרות יא (י) (י) ההפטרות (י) ובשבת של חמנה [יקרא  
ההפטרות של שבת יב ולא שוש (י) אשיש [ישעיה סא, י]:

**א** [א] [א] [א] זמן תפלת מוסף (י) מיד אחר תפלת  
השחר [ב] \* ואין לאחורה יותר מעד סוף שבע שעות  
ואם התפלל אותה אחר שבע שעות נקרא פושע  
יב [ב] ואף על פי כן יצא ידי חובתו מפני שזמנה [א] כל  
היום [ג] ואם שכח ולא התפלל עד שעבר כל זמנה  
אין לה תשלומין [ד] ויש בה נשיאות בפנים: הגה [ה] (י) ואס  
התפלל אותה (א) \* קודם תפלת שחרית יאל:

**ב** \* כל יחיד חייב להתפלל תפלת המוספין בין אם  
יש צבור בעיר או לא: הגה [א] (י) ואחר כך (א) חזר  
השליח לצור התפלה כמו בשאר תפלות:

**ג** (ב) מותר (א) לטעום קודם תפלת המוספין  
[כרכות מ, ז ד"ה רב ציבין, ולדידיה  
נריך לחזור פרשת יום טוב שיהא רגיל צמה שהצבור קורין, כמו שכתב בתרומת השן סימן כ"ג, וכבר פסק הרב צ"י [בשו"ע] שאין  
נריך לחזור פרשת יום טוב. ונריך לומר דמכל מקום ההפטרות נריך לחזור בשביל זה, משום שהוא בעצמו מפטיר, מה שאין כן בקריאה  
שהחזן קורא, כן נראה לי. (י) ובלבד [פס"ק] [שע"ק] [שע"ק] עיין, דאס לא יחזור לעולם הפטרות שוש אשיש שמה  
יקראו אותו ולא יאל רגיל צה, כמו שכתב סימן קל"ט [פס"ק]. לכן נראה לי דיחזור אותה, אך אס יש הרבה חתונות זו אחר זו שוב  
אין צריך. (י) ומשמע דבארבע פרשיות פשיטא דיקרא ההפטרות (הד') [דד'] [פרשיות]. ובכנסת הגדולה [הגב"י] [כחוב] [י] שמנהגו לחזור  
הפטרות הסדרה, ולא ידעתי מה טעם:

**רפז** בכתיבי האר"י [פרי עץ חיים, שער השנה פ"ב] כתב תקנת שבת נקו"ף. אבל צ"י [עמוד קפד קפד ד"ה ונאשכח] שם שצלי הלקט [סימן  
פג] איתא חכנת צ"ף, מלשון [מהליט עה, ד] חכמתי עמודיה סלה י, וכן המנהג. עוד כתבו [פרי עץ חיים שם ד"ה מע"ס בקדושה],

ערך להם למהריק"ש

**רפז** ריש פס"ק א [תפלת מוסף]. אין קדושה רבה אלא במוסף: [שם] שזמנה וכו'. יש אומרים שאס הקדים מוסף לתפלת שחרית נדעבר יאל: פס"ק ב [בין אם יש  
צבור כו']. תפלת מוסף נריך לאומרה הניצור בלשם יחזור השליח ליצור התפלה בקול רם. אס התפלל שמונה עשרה ברכות וחדש דבר מועט, כגון שאמר נעשה  
לפניך מונחית נחמתי יום וצקרין מוסף, יאל:

שערי תשובה

(ח) פרשת יום טוב. עיין באר היטב. ועיין ברכי יוסף [אות ה] כתב בשם האר"י  
ז"ל [שער המצות פרשת ואחזקן ד"ה ובלילות אין] ביום הושענא רבה יקרא פרשת  
וזאת הברכה שנים מקרא ואחד תרגום. ובשם מהר"ם זכותא בתשובה [כת"י]  
כתב רבבחוזה לארץ שעושיני שני ימים טובים יקראנה ביום הושענא רבה ומכל  
מקום אם קראה ביום שמיני עצרת לא הפסיד, ע"ש:  
**רפז** (א) זמן תפלת מוסף. עיין במג"א סימן רל"ג [סי"ק ח] כשמפסיק  
במכירת המצות צריך ליטול ידיו שנית לתפלת המוספין, אם לא שידוע  
שלא הסיח דעתו. ועיין בשערי אפרים שער יו"ד סעיף מ"ז: (א) חזיר  
השליח צבור התפלה כו'. הנהגים לומר קדושת חתר בשבת, יאמרו [עם] [ט] עמך ישראל כו', ובראש חודש יאמר ועמך ישראל, כן כתב גן המלך. [סוף שו"ה  
גינת הדרים] סימן קל"ד בשם הרב החסיד מוה"ר דוד גרשון, ועיין מה שכתב בזה בברכי יוסף [אות ב] [ובמחזיק ברכה [אות א]]. וכתב בש"ץ [שלמי הגינה, הלכות  
שבת סימן ה אות ו ר"ב, א] שצריך לומר תמידים כסדרן, מלת תמידים במ"ס לבסוף, ומה שנדפס בנו"ץ בסוף הוא טעות, ע"ש: (א) לטעום. עיין באר היטב.  
ועיין באליה רבה [סי"ק ט] דאם אין לו יין ופת רק פירות, וחליש לביה, רשאי לטעום קודם קידוש קודם מוסף, ע"ש. ואי לא חליש ליביה אין להקל:

ביאור הגר"א

על גב רבנסכים [כתבי] [ב] בבקר, אשר לעולת הבקר [ב], תוספות ישנים שם [לה,  
א דבור ראשון]: [ב] כל היום. [ב] מדלא אמרינן [בכרות שם] כמו במנחה עד  
הערב, שמע מינה שכל היום זמנה: [ג] ואף על פי כן, כתנא קמא שם [ברכות  
כו, א]: [ד] ואם. מדלא איבעיא להו [בכרות שם] במוסף גם כן, ואמרו שם

רפז בטרוד [עמוד קפה] כתוב, ובספרד נהגים לומר משנת פרק  
אחד. ובסימן (ל"ד) [רל"ג] [עמוד כ] כתב שבספרד אומרים  
פרקי אבות בשחרית בשבת, ואס כן למה לא זכר דבר זה כאן.  
ושמעתי מגיהים כאן במקום פרק אחד, פרקי אבות, דהיינו שהיה  
כתוב ראשי מינות פ"א והיינו פרקי

אבות, וטעה המעתיק וכתב פרק  
אחד: (א) קודם תפלת  
שחרית יצא. לפי (א) שבמוסף [ח]  
נאמר בצוקר, אלא דצמקת יומא  
[ג], א [א] יליף מקרא יתירה דנסכים  
קודמין למוספין, כמו שכתב הטור  
[עמוד קפה]: (ב) מותר לטעום

כו'. דהא לאמרינן [ברכות כח, ב]  
דלין הלכה כרב הונא דאמר אסור  
לטעום קודם המוספים, היינו  
טעימה בעלמא, אבל חליה דהיינו  
סעודה אסור, (י) כדאיתא בנענית  
[מ], ב [שמיאל הטור [עמוד קפ"ו].  
והכי נמי איתא בסימן רל"ב [פס"ק ג]  
בתפלת המנחה, דלא קיימא לן כרבי  
יהושע בן לוי [ברכות שס] דאמר  
אסור לטעום קודם מנחה, אלא  
מותר לטעום, והיינו טעימה  
בעלמא, אבל סעודה לא, והכא נמי

כמו שכתב בתרומת השן סימן כ"ג, וכבר פסק הרב צ"י [בשו"ע] שאין  
נריך לחזור פרשת יום טוב. ונריך לומר דמכל מקום ההפטרות נריך לחזור בשביל זה, משום שהוא בעצמו מפטיר, מה שאין כן בקריאה  
שהחזן קורא, כן נראה לי. (י) ובלבד [פס"ק] [שע"ק] [שע"ק] עיין, דאס לא יחזור לעולם הפטרות שוש אשיש שמה  
יקראו אותו ולא יאל רגיל צה, כמו שכתב סימן קל"ט [פס"ק]. לכן נראה לי דיחזור אותה, אך אס יש הרבה חתונות זו אחר זו שוב  
אין צריך. (י) ומשמע דבארבע פרשיות פשיטא דיקרא ההפטרות (הד') [דד'] [פרשיות]. ובכנסת הגדולה [הגב"י] [כחוב] [י] שמנהגו לחזור  
הפטרות הסדרה, ולא ידעתי מה טעם:

באר היטב

(ח) פרשת יום טוב. עיין באר היטב. ועיין ברכי יוסף [אות ה] כתב בשם האר"י  
ז"ל [שער המצות פרשת ואחזקן ד"ה ובלילות אין] ביום הושענא רבה יקרא פרשת  
וזאת הברכה שנים מקרא ואחד תרגום. ובשם מהר"ם זכותא בתשובה [כת"י]  
כתב רבבחוזה לארץ שעושיני שני ימים טובים יקראנה ביום הושענא רבה ומכל  
מקום אם קראה ביום שמיני עצרת לא הפסיד, ע"ש:  
**רפז** (א) לטעום. היינו כשמקדש, אבל בלא קידוש אסור, כמו שכתב סימן  
רע"א [פס"ק ד] [א], ע"ש [פולג שבת פ"ק ג]:

עמך ישראל כו', ובראש חודש יאמר ועמך ישראל, כן כתב גן המלך. [סוף שו"ה  
גינת הדרים] סימן קל"ד בשם הרב החסיד מוה"ר דוד גרשון, ועיין מה שכתב בזה בברכי יוסף [אות ב] [ובמחזיק ברכה [אות א]]. וכתב בש"ץ [שלמי הגינה, הלכות  
שבת סימן ה אות ו ר"ב, א] שצריך לומר תמידים כסדרן, מלת תמידים במ"ס לבסוף, ומה שנדפס בנו"ץ בסוף הוא טעות, ע"ש: (א) לטעום. עיין באר היטב.  
ועיין באליה רבה [סי"ק ט] דאם אין לו יין ופת רק פירות, וחליש לביה, רשאי לטעום קודם קידוש קודם מוסף, ע"ש. ואי לא חליש ליביה אין להקל:

[ט] [פס"ק ז] אין צריך בו [נהגין וכן, דלא כיש מפרשים שהטעם משום שירע  
מה יקראו למחר, וא"כ ביום טוב ג"כ חייב וכן ההפטרות, דא"כ האין סבור  
רב ביבי [שם ה] [ב] כו': [י] ובשבת. עיין מ"א ס"ק י"ב. וד"ל, אף על גב  
דמה שאנו קוראין הפטרות משום טעמא שידע, כנתבאר לעיל [סי"ק ט], ואם כן

קודם השבוע עדיין לא הגיע זמן הקריאה, וזכרתי משם (שם) כיצד מחלוקת צזה, שכתב בשם המרדכי (פ"ק דזכרות) והגהות מיימוניות (פ"ג מהלכות חפלה) דמשנת במנחה ואילך עד שנת הבא נקרא עם הצבור, וכן ראינו שכתב הריקאנטי (סימן ל"ד) דזמן הצבור נקרא משנת במנחה עד שנת הבאה, והכלבו (סימן ל"ז) כתב בשם רבינו פרץ דדוקא מיום ראשון ואילך חשיב עם הצבור, אבל בשנת במנחה אפילו אחרי שקראו הפרשה בצבור לא ילא כיון שצדוהו יום קראו הפרשה ששברה, וכן כתב בספר ארומה חיים (הלכות שנת דין קריאת הסדר שמו"ת בכל שנת ושנת), ובפירושו מעשה צללנו על הריקאנטי כתב לתרץ ד"ל דהמרדכי והכלבו לא פליגי, שהרי כתב רבינו יונה דיש נזקין לקראו מעט בכל יום מהשבוע ומסיימין בשבת, וא"כ י"ל דהמרדכי והגהות מיימוניות והריקאנטי מייירי צפרשה ראשונה שכבר קראו בשנת במנחה, והכלבו מייירי צדמותה עד סוף הסדר, אמנם מסתימת דברי העור והשריע לא נראה כן אלא דאפילו לענין מה שכבר קראו בשנת במנחה אינו חשיב כמשלים עם הצבור אלא מיום ראשון ואילך.

ולכאורה יש להעיר קנה, דלפי סכנת הפוסקים דס"ל דאין חילוק בסדרות מטיקר דאין קנע לפרשיות, ובשו"ת צלל הכתמה (ח"א סימן ג' ארומה ע"י) האריך לנאר שיטת הפוסקים בזה שיי"ש, אך יחזן שקריאה שמו"ת יכיה יותר חמור מטיקר הקריאה, אמנם נראה לעי"ד דללא קשה מידי, משום דאפילו להפוסקים דס"ל דאין חילוק בסדרות מטיקר דאין, מ"מ חייב הקריאה כוח מטיקר דאין, וכל יחיד ויחיד לריך להשלים פרשיותיו כפי קריאת הצבור במקומו ואם שינה לא ילא ידי חובתו בזה.

כן נראה לעי"ד יוכנו ה' יתברך לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא אכ"ר.  
מאיר בראנדפראפער \*

סימן טו

בס"ד עש"ק שמיני כ"ג ניסן תשל"ג לפ"ק.

בענין זמן קריאת שנים מקרא ואחד תרגום מהפרשיות של השבתות הבאים אחר יו"ט, שיש הפסק שבת אחת ולפעמים שתי שבתות בין התחלת קריאת הפרשה בצבור בשבת במנחה לקריאת הפרשה בצבור בשבת, אם בפרשיות אלו מתחיל ג"כ הזמן של קריאת שמו"ת מיום ראשון ואילך לאחר קריאת הפרשה בשבת במנחה.

הנה נסחפקתי, לפי מה שנתנאר למעלה (בסימן הקודם) בס"ד דהמקדים לקרות שנים מקרא ואחד תרגום מהפרשה של שבע הבא בשבוע הקודם אינו יולא בזה ידי חובתו שאינו בכלל משלים פרשיותיו עם הצבור, ומיום ראשון ואילך חשוב עם הצבור כיון דכבר התחילו לקרות הפרשה בצבור בשבת במנחה, כמבואר בשו"ע א"ח (סימן רפ"ה סעי"ג) וכמ"ש"כ החוס' והרא"ש והרבינו יונה פ"ק דזכרות (ח ע"ב) ושאר

ולפי גירסת דין בהגהות מיימוניות (שם) משמע דס"ל כהתוס' והרא"ש, וי"ל פרי"ו שכל השבוע הוא עם הצבור וזמן השלמה מכיון שהתחילו לקרות הפרשה בשנת במנחה עכ"ל, הרי שלא כתב אלא שכל השבוע דהיינו מיום ראשון ואילך הוא עם הצבור, ולפי מה שהגיה הב"ח צלשון המרדכי (שם) נראה דגם המרדכי ס"ל כהתוס' והרא"ש, וי"ל המרדכי נראה דכל השבוע מכיון שהתחיל לקרות הפרשה דהיינו משנת במנחה ואילך עד שנת הבאה נקרא עם הצבור עכ"ל, ומלשון משנת במנחה ואילך מוכח דר"ל דמשנת במנחה כבר מתחיל הזמן, והגיה הב"ח דל"ל בשנת במנחה ואילך, ולפי"ז הוא משמעות דברי המרדכי בדברי כל הפוסקים שכל השבוע דהיינו מיום ראשון ואילך חשיב עם הצבור מכיון שהתחילו לקרות הפרשה בשנת במנחה, וצמשה צרורה. (שם סק"ו) ובשער האין (שם אות י"ב) הבין דסכנת כל הפוסקים הוא דמשנת במנחה ולמעלה חשיב משלים עם הצבור, ודעת הכלבו ויחודה הוא, ופסק כן להלכה, ודבריו ל"ע דמסתימה לשון הפוסקים שכתבו דמיום ראשון ואילך חשיב עם הצבור משמע דוקא מיום ראשון ואילך, ובפמ"ג (שם א"ח סק"ה) נשאר בזה צ"ע יעו"ש.

הערת תגה"צ הרב רבי רפאל בלום שליט"א  
ראב"ד ור"מ דק"ק קאשווי יע"א

לענין השלמת פרשיותיו עם הציבור, הכל נכון. ודרך אגב הגה בשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' רי"ג) בתשובה להגאון מה"ר יצחק וייס ד"ל ראב"ד וערבוי ששאל אם שכן להשלים הפרשה ומשלים בשבוע האחרת איזה פרשה יקדים וכ' הגאון מהרש"ם ד"ל, רשכבה"צ, כי באם תיקף בשבוע השני משלים אז יקרא כסדרו, ואם משלים באיחור זמן או יקדים חובת שעתא ע"ש. ולכא"ו מ' הגמ' (ברכות ז'). דבעי רב ביבי בר אבבי לאשלומינהו בעיה"ב, משמע לכא"ו דכסדרו, ושם הרי היתה של כל השנה אעפ"כ לא הקדים, כפי פשוטו, חובת שעתא ברישא. אך י"ל דשם כיון שמשלים וכל בפ"א הוי כשברע שאחריו וקורא כסדרו. אמנם לפמ"ש"כ בגליון שם בשם הערוך דחיסר הפרשיות של ירחי כלה, אדר ואלול, א"כ בודאי ה"י צריך להקדים חובת שעתא ומ' הגמ' סתם משמע, לאשלומנהו היינו כסדרו, אם כי יש לפלפל בה.

הרי נתנאר בס"ד דאם מקדים הקריאה משבוע זו לשבוע הקודמת לא נחשב כמשלים הפרשה עם הצבור, ועד כאן לא נתקן אלא משנת במנחה ואילך כיון שכבר קראו הפרשה משבוע הבאה, אבל מלפני זה כולנו ס"ל דלא חשיב עם הצבור, ומשמעות דברי הפוסקים הוא שאריך לחזור ולקריאה ואפילו צדיענד לא ילא, וכמבואר להדיא בדברי הכלבו והארומה חיים, ופשוט הוא דאם לא חזר וקרא הפרשה בזמנו בשבוע הבאה שאריך להשלימה אח"כ דהקריאה שהקדים לפני הזמן צודאי לא ילא, משא"כ לאחר זמן סמכין צדיענד על הפוסקים דס"ל דאם משלים הפרשה עד רביעי בשנת הבא, או אפילו עד שמיני עלתה, חשיב כמשלים עם הצבור כמו שכתוב צ"י (שם) ובשו"ע (שם סע"ד).



25

ושאר הפוסקים המובאים שם, א"כ בימים שלפני חג הפסח או בימי חוב"מ פסח, שיש הפסק שבת אחת בין קריאת הפרשה בשבת הגדול במנחה לקריאת הפרשה בשבת שאחר יו"ט, וכוה"ל יש לפעמים הפסק שתי שבתות כגון שחל יום ראשון של פסח להיות בשבת שאז חל אחרון של פסח ג"כ בשבת, וכן בחג השבועות כוה"ל כשחל יו"ט שני של גלויות בשבת, יש ג"כ הפסק שבת אחת בין קריאת הפרשה בשבת במנחה לקריאת הפרשה בשבת שאחר יו"ט, אם ג"כ דינא הכי דמיום ראשון ואילך לאחר קריאת הפרשה בשבת הגדול במנחה, וכן בחג השבועות כוה"ל אם מיום ראשון ואילך לאחר קריאת הפרשה במנחה בשבת שלפני חג השבועות מתחיל זמן קריאת שמ"ת מפרשה זו, ונפקא מינה ג"כ להגמר ללמוד הפרשה עם פירש"י כמבואר בשו"ע אור"ח (שם סע"ב) דירא שמים יקרא תרגום וגם פירש"י, אם יולא ידי חובתו אם מקדים ללמוד הפרשה מיום ראשון ואילך לאחר קריאת הפרשה בשבת במנחה.

← **ולענין** פרשה בראשית פשוט הוא לעני"ד שאין יולאין בלימוד וקריאת פרשה בראשית בימי חוב"מ סוכות, שהרי אין קורין אותה בלצור עד שמחת תורה, אמנם לענין פרשיות האזינו וזאת הברכה יש ג"כ להסתפק כשחל יום שני של ר"ה להיות בשבת דלא יש הפסק שבת אחת בין קריאת הפרשה בלצור בשבת במנחה לפני ר"ה לקריאת הפרשה בשבת שובה, אם יולאום בלימוד וקריאת פרשה האזינו מיום ראשון ואילך אחר קריאת פרשה בשבת במנחה, וכן לענין פרשה וזאת הברכה שיש הפסק שבת אחת בין קריאת הפרשה בלצור בשבת במנחה לקריאת הפרשה בשמחת תורה, אם יולאום בלימוד וקריאת הפרשה מיום ראשון ואילך אחר קריאת הפרשה בשבת במנחה.

← **והדעת** נוטה בזה שאינו יולא ידי חובתו בלימוד וקריאת הפרשה עד יום ראשון בשבוע הבא (ולענין פרשה וזאת הברכה יבואר עוד לקמן בס"ד), שהרי קריאת המועדות מפסיק בין סדר הפרשיות כדאיתא במגילה (כ"ט ע"א) וזוה"מ ור"ן (שם) וברמב"ם (הלכות תפלה פ"ג ה"ח) ובכמה מקומות עבור ושו"ע, ואעפ"י שכבר התחילו בקריאת הפרשה בלצור במנחה שבת בשבוע שעברה דמהאי טעמא אמרינן דמיום ראשון ואילך חשיב עם הלצור כמש"כ הפוסקים, מ"מ נלעני"ד דכיון שמפסיק ביניהם קריאת אחרת אינו מועיל קריאת שבת במנחה ליחשב מחמתו החלפת זמן מפרשה שבת בבאה, וראיה לזה מדברי הכלבו (סימן ל"ו המובא בדרכי משה שם סק"א), והאחרות חיים שכתבו ששם רבינו פרץ דדוקא אם חזר הפרשה מיום ראשון ואילך ילא, אבל אם חזר הפרשה בשבת במנחה אפילו אחר שקראו הפרשה בלצור לא ילא, כיון שבאותו היום קראו הפרשה שעברה, ולפי"ז כשי"כ אם הפסיקו אחר קריאת שבת במנחה בקריאת פרשה אחרת דלא מהני מה שקראו כבר הפרשה במנחה שבת ליחשב מחמתו החלפת זמן פרשה בבאה, ואפילו להמרדכי (פרק קמא דברכות) והגהות מיימוניות (פרק י"ג מהלכות תפלה) שהביא דרכי משה (שם) דס"ל דמקריאה שבת במנחה

מתחיל זמן הפרשה משבת הבאה אעפ"י שקראו בלוחו יום הפרשה שעברה, מ"מ היבא דמפסיק קריאת אחרת אחר קריאת שבת במנחה מסתברא דכולהו ס"ל דאינו מתחיל זמן פרשה משבת הבאה מקריאת שבת במנחה.

**וידוע** כי מן הגר"ל דושינסקיא ז"ע היה דרכו בקודש ללמוד עם תלמידיו בכל יום שיפור חומש עם פירש"י מפרשה שבוע, ואם הזדמן לו שעה הכושר ללמוד שיטורו עם תלמידיו גם בימי חוב"מ, היה לומד אז המגילה ששייך לאותו יו"ט כחוב"מ פסח שיר השירים וזוה"מ סוכות למד קהלת, והשיטור חומש עם פירש"י לא התחיל ללמוד עד אחר יו"ט, ומוכח מזה דגם דעתו הקדושה כן היה דבכה"ג אינו מתחיל זמן הפרשה משבת הבאה מיד מיום ראשון ואילך אחר קריאת הפרשה בשבת במנחה, (אלא שאין זה ראיה מוכרחת ד"ל דמתחיל בלימוד שיטור חומש עם פירש"י עד אחר יו"ט משום שר"כ ללמוד בימי חוב"מ המגילות ששייך לאותו יו"ט, ולא משום דס"ל דבכה"ג אינו מתחיל זמן הפרשה מיד מיום ראשון אחר קריאת הפרשה בשבת במנחה).

→ **ועדיין** ל"ע לפי"ז בחג השבועות אפילו בארץ ישראל שאינו חל לעולם בשבת, ובראש השנה ויו"כ שהלו להיות באמצע השבוע, אם ג"כ דינא הכי דאינו מתחיל זמן הפרשה משבת הבאה מיום ראשון ואילך כיון דקריאת המועדות מפסיקים בין קריאת הפרשה בשבת במנחה לקריאת הפרשה בשבת הבאה, ומסתברא דהיבא שאינו חל בשבת על"מ יש לדמותו לקריאת ר"ה חנוכה ופורים דשבתם חלים בשבת על"מ אינם מפסיקים בין סדר הפרשיות, דקריאת הפרשה אינה מתבטלת מחמתם, וכשם חלים בחוץ ימי השבוע כגון שני וחמישי מפסיקים הם בין סדר הפרשיות, דקריאת הפרשה מתבטלת מחמתם כמש"כ החו"מ במגילה (כ"ט ע"א ד"ב לכל מפסיקין) ור"ן (שם) ועיין ברמב"ם (פ"ג מהלכות תפלה), ואפ"י מתחיל זמן הפרשה מיום ראשון ואילך אחר קריאת הפרשה בשבת במנחה, כיון שאין כאלו הפסק בין סדר הפרשיות בשבת על"מ, וה"ל בקריאת המועדות היבא שהם חלים באמצע השבוע, כיון שקריאת הפרשה בשבת אינה מתבטלת מחמתם מתחיל זמן הפרשה מאחר קריאת הפרשה בשבת במנחה, משא"כ בשבת חלים בשבת דקריאת הפרשה מתבטלת מחמתם, אינו מתחיל זמן הפרשה עד יום ראשון בשבוע הבא. ולפי"ז נראה דה"ל לענין לימוד וקריאת שמ"ת מפרשה וזאת הברכה, דמיום ראשון ואילך אחר קריאת פרשה וזאת הברכה בשבת במנחה היבא דחל יום בוצ ראשון של סוכות בשבת או בשבת חוב"מ מתחיל זמן פרשה וזאת הברכה, דשוב אין כאלו שבת שמפסיק בקריאת פרשה אחרת בין קריאת פרשה וזאת הברכה בשבת במנחה לקריאת הפרשה בשמחת תורה, ואעפ"י שקריאת החו"מ מפסיק בין קריאת הפרשה בשבת במנחה לקריאת הפרשה בשמחת תורה, מ"מ נראה שזו דומה לקריאת ר"ה חנוכה ופורים שחלים בחוץ ימי השבוע דאעפ"י שמבטלים מחמתם קריאת הסדר של שני וחמישי אפילו הכי מתחיל זמן פרשה בשבוע מיום ראשון ואילך כמש"כ למעלה, אלא ש"ע לפי"ז כוה"ל ששואים שני ימים

26

ימים טובים, היכה דחל שמיני עשרה בשנת שקורין אז כל  
בכור והוא משפיק בין קריאת פרשה חלה הכרבה בשנת  
במנחה לקריאת הפרשה בשמחה חורה, אם יולאים בלמוד  
וקריאת שמירה מפרשה חלה הכרבה עד אחר שמיני עשרה  
דמינו ביום שמחה חורה עלמו.

**והמג"א** (שם סק"י) כתב בשם הכונות דערב שמחה חורה  
יקרא פרשה חלה הכרבה, ופעמי"ג (שם) כתב  
דכעולם נהגין כליל הושענא רנא קורין חלה הכרבה, ומ"מ  
עוב יומר ערב שמחה חורה עכ"ל, ולכאורה הוא כוונת  
הפמ"ג בחוץ לארץ שעושין שני ימים טובים, אי"כ שמיני עשרה  
הוא ערב שמחה חורה, זה הוא ג"כ לכאורה כוונת המג"א  
בשם הכונות משא"כ בה"ר עדיין לא הביע עיקר זמן קריאת  
שמיית מפרשה חלה הכרבה, ומשי"ב כתב הפמ"ג דעוב יומר  
בערב שמחה חורה דהיינו בשמיני עשרה, וכ"כ בסידור יעז"ן  
ששמיני עשרה יקרא פרשה חלה הכרבה שמיית, אמנם בחוץ  
ישראל דאין עושין אלא יו"ט אחד, אי"כ בה"ר שהוא ערב  
שמחה חורה כבר הביע עיקר זמן קריאת שנים מקרא ואחד  
תרגום מפרשה חלה הכרבה, ואעפ"י שזמן קריאתה בלבוש  
הוא בשמחה חורה, מ"מ כיון שהוא ערב שמחה חורה הוי הוא  
עיקר זמן קריאת שנים ואחד תרגום מפרשה שלמחה, כמו  
בשאר שבתות השנה שמורה מן המוכרח הוא להעביר הסדרה  
בערב שבת כמש"כ האחרונים שם, ובשערי תשובה (שם  
סק"ד) כתב בשם הכרתי יוסף שכתב בשם האר"י ז"ל שביום  
הו"ר יקרא פרשה חלה הכרבה שנים מקרא ואחד תרגום,  
וכתב עוד שם בשם מהר"ם זכותא בתשובה (יבוא בספר  
אגרות הרמ"ז סימן כ"ב) דגם בחוץ לארץ שעושין שני ימים  
טובים יקראנה בה"ר ומ"מ אם קראה ביום שמיני עשרה לא  
הפסיד, ובמשנה ברורה (שם ס"ק י"ח) הביא דברי השערי  
השובה להלכה, זה הוא כמנהג העולם שכתב הפמ"ג, אלא  
שהפמ"ג כתב שכעולם נהגין כליל הו"ר והם כתבו ביום  
הו"ר, ולכאורה סותר דברי הכרתי בשם האר"י ז"ל לדברי  
המג"א בשם הכונות שכתב דבערב שמחה חורה יקרא הפרשה  
דהיינו בשמיני עשרה, וראיתי בספר לקוטי מהרי"ה (בסדר  
התנהגות ערב שבת ובסדר ליל הו"ר) שכתב גם כן שהמג"א  
בשם הכונות והכרתי יוסף בשם האר"י פליגי אהדדי.

**ולענ"ד** נראה לומר דהמג"א בשם הכונות כוונתו הוא ג"כ  
על הו"ר שהוא ערב שמחה חלה הכרבה, שהרי  
מקור דברי המג"א הוא מספר נגיד ומלוב וזה כהוב זה  
הלשון לר"ך לקרות ערב שמחה חורה חלה הכרבה שנים  
מקרא ואחד תרגום, ובאגרות הרמ"ז שם כתב ג"כ זה הלשון  
עוד שאלת על דבר התרגום של פרשה חלה הכרבה אימתו  
קורין איתה שנים מקרא ואחד תרגום וכו' אני קורא התרגום  
ר"ל שנים מקרא ואחד תרגום ערב שמחה חורה כדכתב הרב  
זלתי"ה בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום בכל השנה עכ"ל,  
הרי דסתם וכתב דערב שמחה חורה קורין פרשה חלה הכרבה  
ולא ביאר אם כוונתו הוא על שמיני עשרה או הו"ר, אלא  
דבהגה"ה שם כתוב בזה הלשון "מלאחי כתוב בכתבי מהרי"י  
ליגנו ז"ל חז"ל כתוב בקונטרסי תלמידי האר"י זלתי"ה שבערב

שמחה חורה לר"ך לקרות פרשה חלה הכרבה שנים מקרא  
ואחד תרגום, ואני בער ולא אדע נסתפקתי אם לנו שדרים  
במנחה לארץ הוא המיוז לקרותה דוקא ביום הו"ר שהוא ערב  
שמחה חורה לבני ארץ ישראל או ביום שמיני עשרה שהוא ערב  
שמחה חורה לבני גולה, וכחנתי ספק זה להגות כמוהר"ר  
מש"כ זכות גר"ו ושי"ב בלשון הזה ובשני תרגום פרשה חלה  
הכרבה אם אני יכול חובר אני מקדים לקרותו ערב שמיני חג  
העשרה, אבל גם המאחר קראתו עד ערב שמחה חורה לא  
הפסיד" עכ"ל, הרי מפורש ואלא מדגביהם שבכחני תלמידי  
האר"י ז"ל כתב בסתם ערב שמחה חורה אלא שהמהר"ם  
זכות ביאר כוונתו דהיינו דיוקא בה"ר, וכ"כ אפשר לפרש  
דברי המג"א בשם הכונות, וכו' לכאורה שלא ככתב הפמ"ג  
דדברי הכונות שהביא המג"א ואח"כ שפיר מנהג העולם עפ"י  
דברי האר"י ז"ל.

**ובמשנה ברורה** (סימן תרס"ט סק"ג) כתב בשם הפוסקים  
שכליל שמחה חורה יקרא הפרשה שנים מקרא  
ואחד תרגום שעהכ הוא זמנה, ולא הראה מקום מי  
מהפוסקים שכתבו כן, זה סותר למה שכתב לעיל (סימן  
רפ"ה ס"ק י"ח), ובספר לקוטי מהרי"ה (שם בסדר חג  
הסוכות) כתב כן בשם ספר הכל בו זה לשונו שם (בסדר  
קריאת החורה במועדים) ונהגו גם כן להסדיר כל אחד כליל  
יום השישי חלה הכרבה שנים מקרא ואחד תרגום עכ"ל, וכן  
מבואר ג"כ בספר אורחות חיים (הלכות קריאת ספר תורה  
סעיף י"ח) יעו"ש, ומוכה לכאורה דס"ל דזמן קריאת פרשה  
חלה הכרבה אינו הל עד יום שמחה חורה דיוקא ולא בערב  
שמחה חורה, ואפשר לומר בטעמא דמילתא דאעפ"י דזמן  
הפרשה מתחיל מלמחרת קריאת הפרשה בלבוש בשבת במנחה,  
מ"מ היינו דוקא בשאר הפרשיות דנקבעו לקרותם בלבוש בשבת  
מש"כ אמרינן דמתחלה השבוע לאחר שהתחילו לקרות  
הפרשה בשבת במנחה מתחיל זמן הפרשה משבת הבאה,  
משא"כ פרשה חלה הכרבה דלא נקבע קריאתה בלבוש בשבת  
אלא בשמחה חורה אין לה שום שייכות לימי השבוע שבין  
שבת לשבת ולא חשוב משלים פרשיותיו עם הלבוש עד שמחה  
חורה.

**וש"ב** ראיתי בספר יוסף אומץ (סימן תרס"ג) שכתב בזה  
הלשון בשמחה חורה חייב לקרות חלה הכרבה שנים  
מקרא ואחד תרגום, ונראה לי שראוי לקרותם קודם לחוץ כדי  
שישלים פרשיותיו עם הלבוש דוקא עכ"ל, וכשהל שמחה חורה  
יום ו' כתב שם (סימן תרס"ה) בזה הלשון גם אל יבעל  
מתוך טעוהו העצרת שנים מקרא ואחד תרגום מצראשית  
קודם לכת שהוא עיקר המורה שהמורה בזמנה הוא ערב שבת  
עכ"ל, הרי דס"ל דעיקר המורה בזמנה היא בערב שבת,  
ואעפ"י ס"ל דפרשה חלה הכרבה זמנה דיוקא בשמחה חורה,  
ועל כרחק הטעם בזה משום דס"ל דאינו הל זמן קריאת חלה  
הכרבה עד שמחה חורה דיוקא.

**עוד** כתב (בספר לקוטי מהרי"ה שם) דלכדיעות שסוברים  
להעביר הסדרה בשבת דוקא ה"כ חלה הכרבה לר"ך  
לקרות בשמחה חורה, ולהסוברים להעביר הסדרה בערב שבת

היי חאת הברכה לריך להעביר לפני שמחת תורה, אמנם אין זה מוכרח שהרי כבר הוכחתי מדברי היוסף אומן שסובר שעיקר המלוא הוא להעביר הסדרה בערב שנה ואעפ"כ כהנה לקרות פרשת חאת הברכה בשמחת תורה דייקא, וע"כ ל"ל בטעמא דמילתא כמש"כ למעלה משום דפרשת חאת הברכה לא נקבע לקרותה בשבת אין זמנה תלוי אלא בשמחת תורה. ומ"מ כבר נחבאר למעלה דמנהג העולם הוא לקרות פרשת חאת הברכה שמו"ה בכו"ד כמש"כ הפמ"ג וכמש"כ בספר אגרות הרמ"ז שכן הוא דרך הנכון עפ"י דעת האר"י ז"ל, ומ"מ אפשר דכולבו ס"ל דפרשת חאת הברכה אין זמנה תלוי אלא בשמחת תורה והמקדים לקרותה קודם הוי"ר לא ילא ידי חובתו, אלא דס"ל דעיקר זמנה הוא בערב יו"ט כמו בשאר הפרשיות שזמנם תלוי בשבת ועיקר זמן קריאת שמו"ה הוא בע"ש, ואפילו בחו"ל שעשויים שני ימים טובים הוי ג"כ עיקר זמן קריאת שמו"ה מפרשת חאת הברכה בכו"ד כמש"כ בספר אגרות הרמ"ז (שם), ומהאי טעמא גופא י"ל דלא השיב לדודכו קריאת שמו"ה עלתה הפסק בין קריאת פרשת חאת הברכה שמו"ה בכו"ד, לקריאתה בצבור בשמחת תורה, וכמו שמשמע מסתימת דבריהם דאפילו כשהל שמו"ה עלתה בשבת ס"ל ג"כ דעיקר זמן קריאת שמו"ה הוא בכו"ד, ועדיין ל"ע בכל זה.

וה' יתברך יאיר עינינו בתורתו הקדושה לכיון לאמיתת של תורה ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

מאיר בראנדפארטער

סימן יז

בס"ד יום א' פ' בהעלתך תשכ"ח לפ"ק פעה"ק ירושת"י. שלוי וברכה ובט"ס ישפע ממרומים אל מע"כ הבחור המופלג בתו"ש כמר אברהם ברוך פוקס ג"י לומד בישיבת חכמי לובלין ב"ב.

יקרת מכתבך קבלתי ומה ששאלת במי ששכח לחזכיר הברלה בחוגן הדעת ידוע לו שייצטרך לעשות מלאכה קודם שיבדיל על הכוס, אם יסמוך על מה שיאמר אחר התפלה המבדיל בין קודש לחול בלא ברכה ויעשה המלאכה, כמש"כ בשו"ע או"ח (סוס"י רצ"ט) לענין אם צריך לעשות מלאכה קודם התפלה, או שבכ"ה עדיף יותר שיאמר אתה חוננתנו בשומע תפלה, עוד שאלת במי ששכח לחזכיר הברלה בחוגן הדעת אם נכון לאומרו באלקי נצור קודם יהיו לרצון.

א

הנה ענין הזכרת חתה חוננתנו בשומע תפלה הוא ממחוקת הפוסקים, דהרמב"ם (הלכות תפלה פ"ו הי"ד) (לפי גירסת העור או"ח סימן רל"ד בספרי הרמב"ם) סובר דאם שכח לאומרו באתה חונן וזכר קודם שומע תפלה מבדיל בשומע תפלה, וכן הוא סברה המכרי"ש והמהר"ל כמש"כ הא"ח (סימן רל"ד ס"ד), ואפילו כשיש לו כוס להבדלה ס"ל ג"כ הכי דאם שכח לאומרו באתה חונן ומבדיל בשומע תפלה כדי

לקיים תקנת חז"ל שחקנו להבדיל בתפלה ועל הכוס, אבל הכוס (ברכות כ"ט ע"א ד"ה מפני שיוכל) ס"ל דאין אהה חוננתנו דהוא שנה שייך לברכה שומע תפלה, ואין קו"ל כותיבו כמבואר כל זה בדברי הפוסקים (או"ח סימן רל"ד), ועיי"ש צ"י וצכ"מ דלפי הכוסחא האמיתית בספרי הרמב"ם ס"ל להרמב"ם בהחוס, והמג"א (שם סק"ג) ושאר האחרונים שסמכו על העור והמהר"ל לאומרו בשומע תפלה, היינו דוקא היכא דאלי"ה היכ לריך לחזור לברכה אהה חונן כגון שאין לו כוס וגם אינו מלפס שיהיה לו כוס למחר, דיש צוה חשש ברכות שאינם לריכוס, אבל היכא שיש לו כוס או שמתפס שיהיה לו כוס למחר אין להבדיל בשומע תפלה, כמש"כ בשו"ע הרב בעל התניא (שם ס"ה), דלהסוברים להבדלה לא שייך לשומע תפלה נחשב זה להפסק בתפלה כמש"כ הטו"ז (שם סק"ג).

ולפי"ן נלענ"ד דה"ג צדון שאלתך דאעפ"י שצדור לו שיצטרך לעשות מלאכה קודם שיבדיל על הכוס, מ"מ כיון שיהיה לו יין למחר לא סמכין צכ"ה"ג על הפוסקים המלרכים לאומרו בשומע תפלה, וסגי צמה שיאמר אחר התפלה המבדיל בין קודש לחול בלא ברכה ויכול לעשות המלאכה, ומה שכתב דהיכא שצריך לחטט אשכול של ענבים שיהיה לו יין להבדלה לא גרע ממי שאין לו כוס, אין צוה טענה מספקת להלרכי להבדיל בשומע תפלה, דאטו איכפת לנו באתה חונן יהיה לו כוס להבדלה ומה נפקא מינה אם יהיה לו כוס להבדלה ע"י סחיטת אשכול או ע"י מלאכה אחרת, הרי בשו"ע כהנ סתם דאם יהיה לו יין למחר דאינו חוזר להתפלל, ומשמע דאין שם י"מ באתה חונן שיהיה לו יין למחר בכל ענין אינו חוזר ומתפלל, וכיון שאינו לריך לחזור ולהתפלל אין לאומרו בשומע תפלה כיון דליכא חשש ברכות שאינם לריכוס.

וגם בלח"ה נראה דכיון דעיקר תקנת חז"ל לא היה אלא שלא לאכול קודם שיבדיל בתפלה ועל הכוס, אבל לענין עשיית מלאכה קודם התפלה סגי צמה שאומר המבדיל בין קודש לחול בלא ברכה, ואפילו לכתחילה מותר לעשות כן כמבואר בשו"ע (שם סוס"י רל"ט), וא"כ מהיכא תיתי לומר דהיכא ששכח להזכיר הבדלה בחוגן הדעת, שצריך לעשות אהה מלאכה קודם שיבדיל על הכוס, יאמר הבדלה בשומע תפלה, כיון דאפילו לכתחילה מותר לו לעשות מלאכה על סמך מה שאומר המבדיל בין קודש לחול בלא ברכה, ומאי שנא לפני ההפלה או לאחר התפלה, וכסברא זו כהנ הפתחי חסובה ליישב דברי הקובץ על הרמב"ם (הלכות תפלה פ"ו הי"ד) שכתב דהיכא שלא הבדיל בתפלה ועשה מלאכה קודם הבדלה על הכוס, דלא קניסין ליה לחזור ולהתפלל כמו צאם טעם קודם שהבדיל על הכוס, מוצא דבריו להלכה צביאור הלכה (סימן רל"ד) ובספר אורחות חיים (שם) וצכ"פ חיים (שם סק"ח) ובדעת תורה על שו"ע או"ח (שם), ומתן הפתחי חסובה טעם לדבריו כיון דמלאכה לא שייך כ"כ לברכה דיכול לומר המבדיל בלא ברכה ולעשות מלאכה, א"כ לא שייך לקנסו בשביל זה להלרכי

עיקר הזמן, דענין זה שייך רק לגבי שבת  
דהוא כהכנה לשבת, ועל ידי הקריאה בערב  
שבת זוכה האדם לנשמה יתירה השורה על  
האדם בשבת וכמו שנתבאר בפרק ב',  
משא"כ בערב יום טוב לא אמרו זאת. ולכך  
כשחל שמחת תורה ביום ו' שהוא עש"ק  
שפיר יש לקרוא את פרשת בראשית ביום  
שמחת תורה שהוא גם ערב שבת.

היכא שחל שמחת תורה ביום ו' כתב שם  
בסימן תתרכ"ה "גם אל יבטל מתוך סעודתו  
העברת שנים מקרא ואחד תרגום מכראשית  
קודם השבת שהוא עיקר המצוה שהמצוה  
בזמנה הוא ערב שבת" עכ"ל, הרי דס"ל דעיקר  
המצוה בזמנה היא בערב שבת, ואעפ"כ ס"ל  
דפרשת וזאת הברכה זמנה דייקא בשמחת  
תורה, ועל כרחק הטעם בזה משום דס"ל דאינו  
חל זמן קריאת וזאת הברכה עד שמחת תורה  
דייקא.

→ ובה ארווה לן שפיר דודאי לדידן שנהגו  
לסיים את התורה כולה בכל שנה ושנה  
כמנהג בני בבל הקריאה שקוראים בשמחת  
תורה בפרשת וזאת הברכה שווה לשאר  
הקריאות, וענינה הוא גם מחמת סדר  
הפרשיות ולא רק מחמת היום ושפיר יכולים  
להתחיל ולקרוא בפרשת וזאת הברכה מעת  
שהתחילו הציבור לקרוא בפרשה זו בשבת  
במנחה.

וגם בזה יש לדחות ולומר דס"ל להיוסף  
אומץ דלעולם שייך לקרוא גם את  
פרשת וזאת הברכה קודם, אלא שלעולם  
עיקר הזמן הינו בשמחת תורה עצמו, ואין  
לומר שיהיה עיקר הזמן בערב שמחת תורה  
וכמו שמצינו לגבי קריאת שנים מקרא ואחד  
תרגום בערב שבת שלדעת המקובלים הוא

סימן טו

אם יש איסור לקרוא פסוקים בעל פה בקריאת התורה ובקריאת שמו"ת

[א]

סכום השיטות בענין דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה

קרא איזה פסוק בעל פה לא יצא ידי חובתו,  
או שמא כל כה"ג יצא אף שקרא פסוק אחד  
בע"פ ועבר על האיסור של דברים שבכתב אי  
אתה רשאי לאומרם בעל פה.

יל"ע אם קרא אילו פסוקים בעל פה אם יצא  
ידי חובה בקריאת התורה וכן בקריאת  
הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. ויש לדון  
בזה כמה נדונים: א. האם בקריאת שנים  
מקרא ואחד תרגום, וכן בקריאת התורה שייך  
האיסור של דברים שבכתב אי אתה רשאי  
לאומרם בעל פה. ב. אם נאמר שיש בזה את  
האיסור של דברים שבכתב אי אתה רשאי  
לאומרם בעל פה האם נאמר בזה כל מילתא  
דאמר רחמנא לא תעביד ועביד לא מהני ואם

והנה בענין דברים שבכתב אי אתה רשאי  
לאומרם בע"פ מצינו כמה שיטות  
בדברי הפוסקים: א. יש הסוברים שלא נאמר  
איסור זה כי אם כאשר בא להוציא אחרים  
ידי חובתן, משא"כ ביחיד הקורא לעצמו אין

כרמ"ל ר' יוסף יוסף וזכאו הון נודע רבן 5  
מאצטען-העני געוויג יד"ק פינגבורג

### יוסף אומץ

#### תתרטד

7 ← כשחל שמחת תורה יום ו' החכם עיניו בראשו לכלכל דבריו במשפט ליתן חלק לזה וגם לזה שיראה שלא ימלא בטנו מכל וכל ביום עד שלא יוכל כליל שבת לאכול ולשתות רק אכילה ושתייה גסה כי סעודת שבת היא דאורייתא וסעודת שמחת תורה אינה אפילו מדרבנן רק מנהג אבותינו חורה. L

#### תתרטו

7 ← גם אל יבטל מתוך סעורתו העברת שמו"ת מבראשית קודם לשבת שהיא עיקר המצוה שהמצוה בזמנה היא ערב שבת. L

#### דיני חנוכה.

#### תתרטו

אין לאכול קודם ההרלקה. ונראה דרוקא סעודת קבע אבל טעימה בעלמא או אפילו מעט פה דרך עראי מותר.

#### תתרטז

והמתענים ערב חנוכה מפני שאינם יכולים להתענות בערב ראש חודש שבת נוהגים לאכול קודם שתשקע החמה רהוי תענית ההוא להם כערב ראש חודש שאין משלימין לכן אוכלים קודם זמן ההרלקה רשרי לאכול אפילו כרי שביעה.

#### תתרטח

להניח נר חנוכה דוקא למטה מעשרה טפחים והוא הרבה מאד למטה מהחלון.

#### תתרטט

וצריך להניחו משמאל הפתח סמוך לפתח בכל האפשר, אכן מי שיש לו בחררו חלונות פונים לרחוב נראה לי רטוב להרליק סמוך לחלונות ממש באופן שאיר האור לרחוב אף על פי שהם רחוקים מהפתח ונבזהים יותר מעשרה.

#### תתרטק

בסדר היום הזהיר מאד לעשות הנרות מכסף וכתב מי שאינו יכול לעשות כגיל כולם מכסף יעשה לפחות אחד מהם מכסף ואותו הנר יחדש בכל לילה לעשותו נר הנוסף.

#### תתרטא

האוכל בבית זה וישן בבית אחר יש לו להרליק במקום שישן ולא כהנהגות שלחן ערוך שכתב ראנחנו שמרליקין בפנים נתננו להרליק במקום האכילה

חל שמיני עצרת  
בגן לאכול מרצונו  
יב לאכול בסוכה,  
ת שחרית בשמיני  
ליל שמיני עצרת

החורף בשמיני

בית על ידי מכירת  
צידר מעם ההיתר  
השיך מאד מאד

לכני בית הכנסת  
להכעיר ולבשל  
להתפלל בכנסת  
ימות השנה, אכן

לחשיכה, ונראה  
דוקא ביום טוב  
בקיבועא דירחא  
להתיר הכרזות  
שעתא עכשיו  
המצות בעוד יום

תרגום, ונראה לי  
נור דוקא.

ויש' חולקים'. ולאחר שעבר יום שמחת תורה לכולי עלמא שוב אין יכול להשלימה". אמנם אם חל יום שמחת תורה בשבת קדש יש מי שכתב שאז יכול להשלים את קריאת הפרשיות שהחסיר עד יום שלישי בערב".

7. בשמחת תורה יכולים להתחיל ולקרא פרשת בראשית מעת שקראו לחתן בראשית שאז נחשב שהציבור התחילו לקרא בפרשת בראשית". ויש שכתבו

בור מתחילים לקרוא את זה קודם שיתחילו הציבור ויד כל יום שמחת תורה

טעמי הקריאה

יג. הנה יש לדון מאימתי מתחיל זמן קריאת פרשת בראשית, דיש מקום לומר שמכיון שמה שקוראים בתורה לחתן בראשית בפרשת בראשית אינה חובה מדין הגמרא ואינו כי אם מנהג שנהגו, ע"י בא"ר בס"י תרס"ט בשם הרדב"ז (שו"ת הרדב"ז סי' אלף דע"ט), ומצינו מן הראשונים שכ' שהיו קוראים קריאה זו בעל פה, ע"י בשבלי הלקט סי' שע"ב, ומה שקוראים לחתן בראשית בפרשת בראשית יש שפירשו שהוא בכדי שלא יקטרג השטן ויאמר שבני ישראל סיימו לקרוא את התורה כולה ושוב אינם רוצים לקרוא בה, ולזה אנו מראים שתיכף לאחר שסיימו לקרוא בה מתחילים שוב לקרוא מהתחלה וכ"כ האבודרהם. וע"ע טעמים באבודרהם ובס' תיקון יששכר, ובס' המנהגי, ובשבלי הלקט בס' שע"ב, ואכמ"ל, וממילא יש מקום לומר דאין זה חשוב כהתחלה לגבי קריאת שנים מקרא ואחד תרגום. מאידך יש לומר דלא איכפת לן מפני מה התחילו לקרוא בפרשת בראשית וגם שאינו מעיקר הדין כי אם מנהג בעלמא דסו"ס כיון שהציבור התחילו לקרוא בבראשית ממילא חשוב כהתחלת פרשת בראשית ושוב יכולים להתחיל ולקרא שנים מקרא ואחד תרגום בפרשת בראשית. וע"ע בס' שמירת שבת

הברכה במשך כל היום ממילא כל היום שייך לפרשת וזאת הברכה. וע"י לעיל בפ"ג סעי' ט"ז מש"כ בשם הקצות השלחן שלא רק את קריאת פרשת וזאת הברכה יכול להשלים אז, אלא אף יכול להשלים משו"כ את שאר הפרשיות שהשלים במשך אותה שנה. וכ"פ הגרונ"ק שליט"א בס' חוט שני ח"ד עמ' קי"ד. י. כ"כ המטה יהודה בס' רפ"ה אות ד', כה"ח שם אות כ"ו לענין מי שמשלים את שאר הפרשיות שהחסיר במשך ימות השנה, ולכאורה ה"ה לענין השלמת פרשת וזאת הברכה.

יא. דאף לסוברים שיכולים בכל שבת להשלים את קריאת שנים מקרא ואחד תרגום עד יום שלישי בערב הוא משום שכל ג' ימים שלאחר השבת חשובים כסמוכים לשבת משא"כ לגבי יו"ט לא שייכת סברא זו וממילא לאחר שעבר היום שוב עבר זמנה של פרשת וזאת הברכה ונסתיים לו המחזור הקודם של פרשיות התורה.

יב. כ"כ בס' קצוה"ש בס' ע"ב בדי השלחן ס"ק ט' שיש לחוש לשיטות הסוברות שבכל שבת יכולים להשלים את קריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום עד יום רביעי בשבת דעד אז חשוב כסמוך ושייך לשבת.

בת עצמה ה"ה הכא דיש קרא ואחד תרגום בשמחת תורה.

סי' ע"ב בבדי השלחן ס"ק י"ד ולקרותה קודם התפלה ופלה כבר עלה העולה לחתן ושוב עבר זמנה.

ית השלחן סי' ע"ב בבדי ס"ק ט' דלפי השיטות שבוע ניתן להשלים את רא ואחד תרגום עד יום ד אז נחשב כסמוך לשבת ד אף שאינו יכול להשלים מקרא ואחד תרגום לאחר לומר סברא זו שהימים די הם חשובים כשייכים שמחת תורה עצמו ודאי ת הברכה. ולכאורה יש ולומר שלא רק לשיטות להשלים בכל שבוע את ואחד תרגום עד יום ד', הסוברות שאין ניתן מ"מ הכא שהוא עדיין יום טפי וי"ל דלכו"ע יכול ותו יום באם לא קראו לקרוא את פרשת וזאת

שאף שמעיקר הדין יכולים להתחיל ולקרוא את פרשת בראשית שמו"ת מעת שקראו הציבור עם החתן בראשית מכל מקום לכתחילה נכון להתחיל ולקרוא רק מיום שני או חמישי שלאחר שמחת תורה, וכן אם חל שמחת תורה בשבת קדש מעת שקראו בתורה בפרשת בראשית במנחה ז.

ה. וכשחל שמחת תורה בערב שבת קדש (היינו בחו"ל) יקרא את פרשת בראשית בשמחת תורה לאחר שקראו לעולה לחתן בראשית לאותם הנוהגים לקרוא בכל ערב שבת את הפרשה שמו"ת ט.

ו. בני חוצה לארץ השוהים בארץ ישראל וביום טוב יעשו מנין לעצמם שאז נמצא שהם מסיימים את התורה ביום שמחת תורה שהוא אסרו חג באר"י יש שכתבו שיקראו את פרשת וזאת הברכה שנים מקרא ואחד תרגום בהושענא רבא טו. ויש שכתבו שיקראו את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום ביום שמיני עצרת שהוא גם שמחת תורה בא"י.

טעמי הקריאה

בפרשה זו בקריאה המחוייבת מעיקר הדין ואם חל שמחת תורה בשבת אזי יכולים להתחיל ולקרוא מעת שקראו בתורה במנחה, הו"ד בס' מערכת השבת פרק ה' הע' 15.

ז. כ"כ בס' יוסף אומץ סי' תרס"ה דעיקר זמן קריאת פרשת בראשית כשחל שמחת תורה ביום ו' הינה בשמחת תורה עצמו שהוא עש"ק.

ח. כ"כ הברכ"י בס' רפ"ה אות ד', ובס' יפה ללב ח"ב סי' תרס"ד אות ט"ז ביאר שהוא משום שיש לחוש לדברי הרמ"ע מפאנו שאין לקרוא תרגום ביו"ט. ועי' בענין זה להלן בפרק י"ג, ובס' אהלך באמתך עמ' תנ"ט.

י. כ"כ היפה ללב בס' תרס"ד ובס' אהלך באמתך עמ' תנ"ט.

כהלכתה פרק מ"ט הע' קי"ח שיכול לקרוא מעת שעלה החתן בראשית לתורה ואף קודם מנחה, ואף אם חל בשבת יכול להתחיל ולקרוא שנים מקרא ואחד תרגום של פרשת בראשית מעת שעלה החתן בראשית. וכ"פ הגר"ק שליט"א בס' חוט שני ח"ד עמ' קי"ד, וכ"כ הגר"ש דבליצקי שליט"א בהסכמה לספר בכורי חיים שמעיקר הדין יכולים להתחיל ולקרוא את פרשת בראשית שנים מקרא ואחד תרגום מעת שקראו לחתן בראשית, ועי' בהערה הבאה.

יד. כ"כ הגר"ש דבליצקי שליט"א בהסכמה לס' בכורי חיים שאף שמעיקר הדין אפשר להתחיל ולקרוא את פרשת בראשית מעת שקראו הציבור לחתן בראשית בשמחת תורה בבקר מ"מ נכון להמתין עד ליום ב' או ה' שלאחר שמחת שאז קוראים הציבור

ז. ובני ד  
יתפלג  
ת. בן חו'  
נוהג י  
או בי  
למחר  
ביו"ט  
ט. בן או  
לקרוא  
עבר

יח. ס' א  
לזה:  
שלעולם  
הולכים א  
חיוב הק  
בברכ"י  
במנין לע  
הברכה

